

LUISTXO FERNANDEZ: "Blogariok instituzioei aurre hartu diegu"

ARGIA

2005eko abenduaren 4a | LXVIII. urtea | 2.018 zenbakia | 3,30 euro

Politika
maite ez zuen
lehendakaria

JOSE ANTONIO
Ardanza

DOSIERRA DURANGOREN HITZAK ETA HOTSAK

◀ **Ur Apalategi eta Inazio Mujika parez-pare**
Editore-idazle harremanak mahai gainean

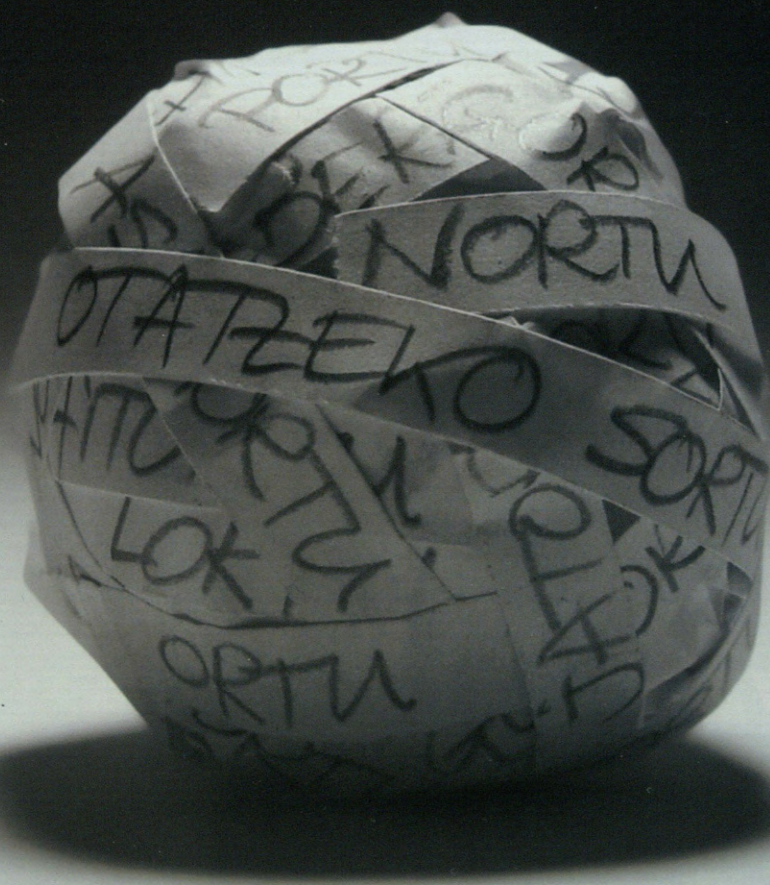
Zuzeneko kontzertuek gero eta talde gehiago ▶
eta entzule gutxiago mugitzen dute

bertsolaritza
txapelketa
nagusia

05

Lekunberitik 05-10-09
Bilbora 05-12-18

www.txapelketanagusia.com

Laguntzailea:

Euskal
Herriko
Bertsozale
Elkartea

Gaiak

- 34 Luistxo Fernandez:** "Blogekin erabiltzaile indibidualok erakundeei aurre hartu diegu".
Jon Torner.

Iritziak

- 37 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
38 Rosa Martin Sabaris.
Afdallah-ren poltsa.
39 Xabier Gurrutxaga.
Altzorraren sekretua.
41 Itxaro Borda. Amadeus.
Joxe Mari Ostolaza. 18/98.
42 Ander Lipus.
Antzerkigintza eta hezkuntza.

Ander Lipus.

Erdiko kaiera

- 43 Txotxongiloen lilura.**
Eider Garaikoetxea.
48 Ezpalak. Katixa Garate.
50 Denbora-pasak.
52 Ihesi: Holtzarte eta Kakuetak arrolak.
Ainhua Oiarzabal.
56 Makina bat kontu.
Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua eta Jakoba Errekondo.

Jesus Mari Gete.

Termometroa

- 58 Jesus Mari Gete:** "MFSk legitimatu du LABen eredu sindikala". Daniel Udalaiz.
60 Hizkunea: Soziolinguistikarentzako leiho elektronikoa.
Onintza Irureta.
62 Bero-beroan.
64 Net Hurbil: Ama, alaba, arreba, emazte... eta bonbalari. Pello Zubiria.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

4 | Durangoko Azoka

Durangora joan beharrean Durango dator

Larrazkenaren usaina galtzean eta Durangoko Azoka hizpide dugula, "Durango dator" esan ohi dugu. Azoka aipatu gabe, azokaz ari garela dakigu, euskalgintzaren urteko azoka nagusiaz. Eguraldiaren eta denboraren aurka, bagoaz Durangora. Liburuak, jolasak, diskoak eta lagunak zain ditugu-eta. Hitzak eta hotsak!

40 | Luparekin 66 | Azkena

Fernando Muniozguren Mikel Irizar

27 | Jose Antonio Ardanza

Eusko Jaurlaritzako lehendakari izan zen 14 urtez. Elkarriketan batez ere urte horietako une beroenak pertsonalki nola bizi izan zituen jorratu dugu: sentimenduak, boterearekiko jarrera eta egungo aktualitate politikoarekiko bere ikuspegia azaltzen dira.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzioa: Mikel Asumendi, Estibxu Elizagirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Produktzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo, Jon Torner, Mikel Garcia, Naiara Irureta.

Kudeatzailerak: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetak: Urtzi Azpiroz. Publizitatea: Igor Garmendia. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Sorraluze. Bezeroen harrera: Olatz Korta.

Argitalpenak: Arantza Egaña. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta.

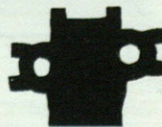
HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions, S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 123 euro. Ipar Euskal Herria: 149 euro. Espainia: 123 euro. Beste atzerriak: 157 euro. Airez: 245 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Karlos Corbella.

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

gizarte ekintza

Abenduaren 7tik 11ra

Durango egunak: hitzak eta hotsak

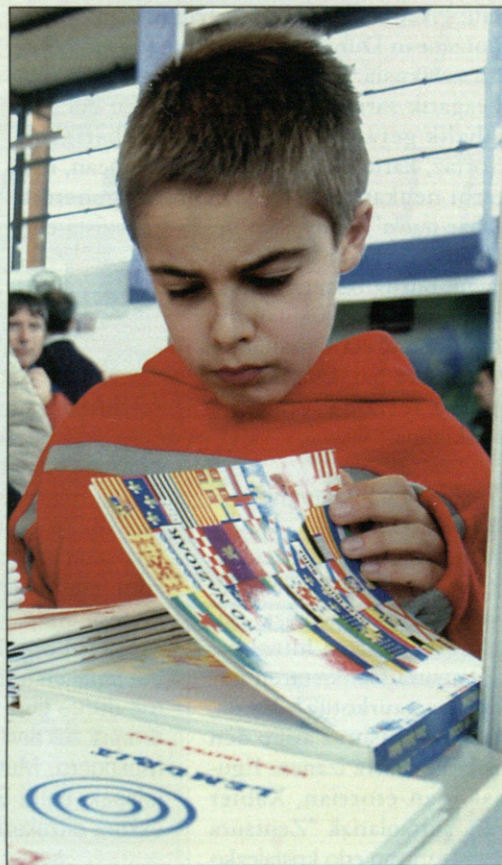
Gerediaga Elkartek 40 urte bete ditu, baita Durangoko Euskal Liburu eta Disko Azokak ere. Data garrantzitsua ei da antolatzaileentzat, alabaina, horren zioz ez dute ekitaldi berezirik egingo. Azoka adinez nagusi izan arren, bestelako zenbakiei erreparatu diegu: Azokak 309 stand izango ditu. 163 argitaletxe, diskoetxe, elkarte eta erakundek parte hartuko dute bertan. 477 nobedade aurkeztuko dira: 361 liburu, 34 CD, 43 DVD, 29 aldizkari eta bestelako 10 agerkari. Durango herri baino gehiago ei da euskal letren eta doinuen munduan: "Kultur ekoizpenen azoka nagusia, data berezia, baita hamaika zenbaki eta kontuen gordeleku ere".

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Iñigo Azkona

DURANGO IZENA ez da oharkabeen pasatzen munduan. Interneteko bilatzaileetan Durango idatzi eta Mexikoko Estatua edota AEBetako Colorado Estatuko hiria agertuko zaizkizu. Euskaldunontzat are bereziagoa da Durango. Durango Bizkaiko herria da, urtean behin Azoka –erraldoia euskaldunontzat– antolatzen duen herria. Areago, www.durangokoazoka.com idazten baduzu, Durangoko Azokara iristeko bide arina topatu duzu dagoeneko; gure munduan ia dena denboraren menpe eta ziztu bizian joan baitoa, baita Durangoko Azokaren ekitaldiak halaxe joan eta etorri ere.

"Durango, herri baino data da gure kulturaren. Iritsiko da eguna eskolatik umea idazlaren bat egin behar duela esanaz itzuli, gurasoek 'noizko?' galdetu eta umeak 'Durangorako' erantzungo duena". Honela idatzi berri du Andoni Egañak ARGIAko Agenda22n (2005eko azaroaren 20a). Hara, Durango herri baino data da euskaldunontzat. Are gehiago zioen Egañak: "Batean eta bestean sumatu ditut lagun eta gertukoak lanak bukatu beharrean, itota, presaka... Durangorako". Horrela gabiltza gu ere, Durangorako bidea edo Durangoko Azokan aurkituko duzuna eskaini nahian. Horra Durangora bidean topatu ezezik irudikatu duguna.

Arestian aipatutako web orrian sartu eta Azoka iragartzen duen kartela ikusi dugu zintzilik, Txelu Argoitiak egina da. Egileak berak kartelaz esandakoa gogoratu nahi dugu segidan: "Azokaren kartelak badauka ni umea nintzenean Durangora etortzen zen zirkoarekin zerikusia. Orduan karpa jartzen laguntzeagatik sarrerak lortzen genituen eta aho zabalik geratzen nintzen bihurrikariekin. Hortaz, kartela egitea eskatu zidatenean, oso garbi neukan orduko feria hura eguneratu behar nuela". Kartelean neska trapezista edo bihurrikari bat agertzen zaigu, buruz behera irakurtzen ari. Mundua aldatu da inondik ere, eta Durangoko Azoka ere bai. Durangoko Azoka feria da, eta feria ikuskizuna.

Ikuskizun nahiz gogoeta eta ospakizun

Aurtengo gai nagusia zentsura da. Joan Mari Torrealdaik burutuko du inaugurazio ekitaldiaren sarrera hitzaldia: "Zentsura frankistaren irakurketa gaurkotua". Ez da, haatik, zentsuraz ariko den hizlari bakarra izanen. Eguna joan-etorrian, Xabier Paia bertsolariak "Zentsura bertsolaritzan edo kristalezko

eskailera" izeneko hitzaldia emanen du-eta. Angel Mari Unzueta "Eleiza eta zentsura" lemapean ariko da. Fermin Muguruzaren "Hegoak ebaki gabeko kantua" hitzaldia ere iragarria dago. Zentsura gaia mahai-inguruan aztertua izanen da halaber: "Komunikabideak eta zentsuraren begia". Joxe Felix Azurmendi eta Carmelo Otaegi partaideak izaki. Mundua itxuraz aldatu da, baina ez osotaro. Mundua gero eta ikusgarriagoa da, ajeak bere baitan daramatza horregatik. Hitzaldi osteko prentsa titular bat iradoki dugu jada: "1960ko hamarkadan lege 2000koan zentsura indarrean dago". Zentsura ez da mahai-

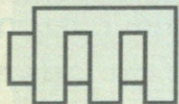
inguruan landuko den gai bakarra. "Liburutegiak eta jabegotza intelektualak" gaia ere mahai gainean izanen da, besteak beste.

Zer ospatzea ere badago halaber: aurtengo Argizaiola omen-saria Gotzon Garate euskaltzaleari emango zaio. Ez da hala ere, omenduko den pertsona bakarra izanen. Jose Maria Jimeno Juriori gorazarrea egingo zaio, baita bere obra osatua aurkeztuko ere. Den-dena ez duzu Azokan bertan aurkituko ere: *Antzinako Liburuak Euskal Herrian* erakusketa Durangoko Arte eta Historia Museoa baituzu eta Haur Lite- ➔

ARGIAko eskaintzak

ARGIAko Egutegia urteroko eskaintza izarra duzu gure txokoa. Aurtien baina, ez da distira egingo duen ekoizpen bakarra izango: ArdiBidez mahai jolasarekin Euskal Herriaren gaindi ibili eta Jakue bidea ezagutu ahalko duzu, baita, bidez bide, hamaika istorio eta bitxikeria ezagutu ere. Badakit jolasa ere eskura daukazu, edizio honek baina 1.800 galdera berri eskainiko dizu eta are eta jakintsuago izateko parada ere. Azkeneko bi eskaintzak haur eta gazteekin elkarrekin eta familian aritzeko badira, helduek liburu interesgarria duzue gure standean: *Erlea gure sendagile*. Apterapia zer den ba al dakizu? Hortxe duzu erantzuna. Mokogorri, Munduko ipuinak, Naiorbitarra, Lauburua jolasak, baita *Gartxot* eta *Txorakikeriak* liburuak ere eskura ditzakezu.

Hau da Euskararen Etxea

euskararen
e t x e a

Agoitz plaza 1. San Inazio auzoa.
Bilbao. Tel.: 94.405.23.83
www.euskararenetxea.net

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación Foral
de Bizkaia

**gure
artean
euskaraz**

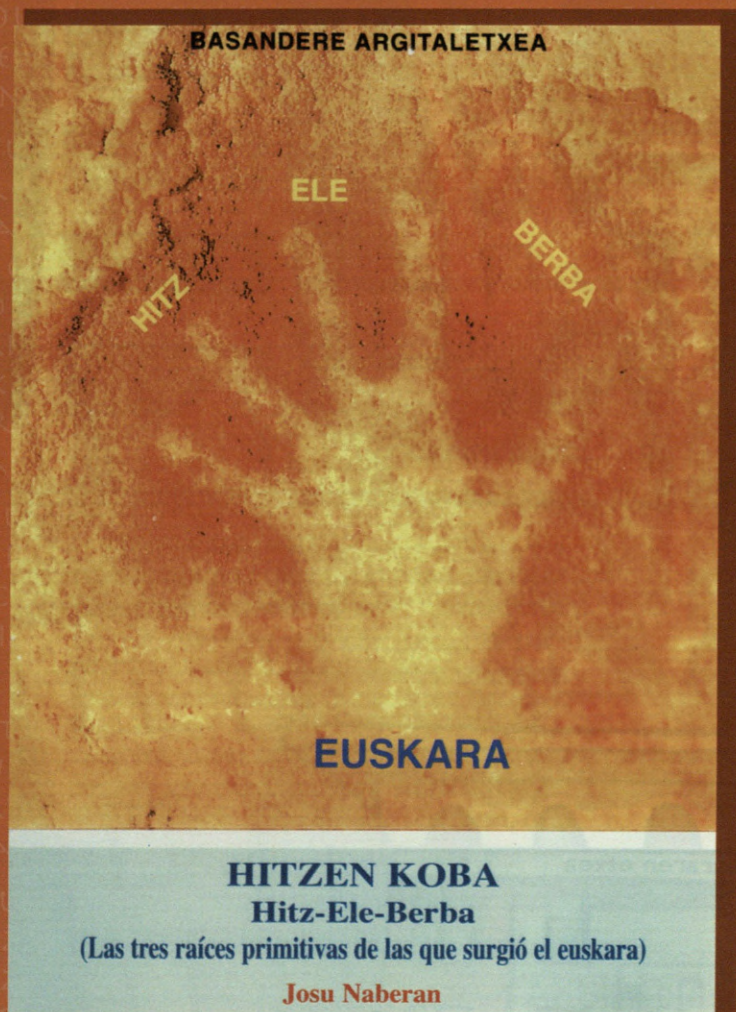
Euskararen Etxe bat baino gehiago
dago, izan ere, asko dira. Zeure etxea
da, baita ere egunean-egunean gure
hizkuntza errespetatu, erabili, ikasi edo
zabaltzen duen pertsona ororena.

Ongi etorri zure etxera

BASANDERE ARGITALETXEA

HITZEN KOBA: Hitz-Ele-Berba

(Las tres raíces primitivas de
las que surgió el euskara)

Liburu hau euskararen erro sakonene-tan sartzen da. Gure hizkuntza aurreindoeuroparra da eta, egoki ulertzeko, beraz, hizkuntza aurreindoeuroparretik hasita ikertu behar da, batez ere. Badirudideia hori emeki-emeki lekua hartzen dela hizkuntzalarien artean, eta historikoki erromanistek zuten ikuspuntuari (alegia, euskararen lexikografia eta semantika gehiena latinetik eratorria dela) aurre egiten hasiak dira.

Gainera, lan hau egoki garatzeko, datuen prozesagailu ahaltsua behar zen, fonemak eta sonemak ikusten ez zituen begi arruntak (material oso murriztua baino ezin zen aztertu) azaleratzeko. Konputazioaren aroak izugarri lagundu gaitu: egileak 20.000 hitzetik gorako materialarekin lan egiteko aukera izan du, eta hitz horien artean antzekotasun ikaragarriak bezain esanguratsuak aurkitu ditu.

Josu Naberanen ondorioa (hipotesi moduan, geroaldian lerro berberean beste lanak garatzeko) iraultzailea da. Euskara hiru hizkuntza aurreindoeuroparren elkartzearen ondorioa da: ibero-berberera, euskara piri-niar-europarrera eta mediterranear hizkuntza edo kamitiko-sahariarrera. Aurrehistoria (euskaldunen historia, Estornesek zioen moduan) izan da eta izango da abentura kitzikagarri honen lekuko (hizkuntzalaritza, populazioen genetika eta arkeologia uztartuta).

Liburuak, gainera, baditu aurrehistoriaren mapa osoa eta erabilgarria eta milaka hitzen etimologiaren datu-base bat CD batean, lan aitzindari honetara hurbildu edo jarraitzeko edonori irrika sortzen bazaio aukera izan dezan.

Best-seller bihurtzeko dituen eduki guztiak biltzen ditu liburu honek, eta, argitaratu aurretik, eztabaida bizia sortu du jadanik; eta eremu kultural guztietan behar dugun eztabaidaren eredutzat jo dezakegu.

“Mundua gero eta ikusgarriagoa
da, ajeak bere baitan daramatza
horregatik. Hitzaldi osteko
prentsa titular bat iradoki dugu
jada: 1960ko hamarkadan legeztu
2000koan zentsura indarrean
dago”

ratura aretoa lekuz aldatu da aurten. Ekimena Gerediaga Elkartek Berbaro Elkartearekin batera antolatua da eta Azokaren alboko etxe berri batzuetako lonjan aurki dezakezu.

Horiek horrela –edota horietaz gainera– Durangora liburuaren peskizian hurbildu bazara, udazkeneko liburu eta disko azokaren uzta zabala zure kautan bilatu beharko duzu. Iragan udaberrian euskal ipuinek azoketako ibiltariak liluratu bide zituzten eta poesiak leku zabala hartu zuen standetan. Larrazken honetan berriz ezin gutxiago espero gure idazleen aldetik. Eleberria, ipuina –Harkaitz Canoren *Neguko Zirkua* ipuin liburua udaberriarako iragarria zegoen, baina argitaletxea ez zen jabetu nonbait neguko zirkua Durangoko Azokan dela–, poesia, saiakera... Argitaletxeak saiatzaren dira, saiatzaren direnez, baita idazleak ere bai, denboraren zein eguraldiaren aurka saiatu ere. Neguko zirkuan saiatu beharko ere! Durango, herri izateaz gain, data esanguratsua baita euskalgintzan, hots, letren nola doinuen oihanean.

Literaturak generoak ditu eta idazleak ere bai. Generoak genero, idazleak idazle, Durangoko Azoka idazle kontsakra-tuen hostoentzako “gune erre-serbatua” ei da. Idazle hasi berrien hosto gutxi aurkituko duzu, eta euren liburu gutxi beraz. Alta bada, bidaide lagun hori, Durangon munta ez da ere literaturzale eta irakurle amorratua izatea. Eguberrien kariatara “egin beharreko” opariak bertan aurkitu baititzakezu, eta idazleen hostoz jantzi beharrean, idazle kontsakra-tuen liburuez, jolas-gailuez nahiz CDz bete ahal izanen duzu zure otarra. Durangoko Azokan, ferian, neguko zirku edo dena delako oihanean aukera ugari duzu. Hona bi: munta handiko idazleen hostoz jantztea edota bestelako hostoz apaindutako saski betearekin etxeratzea.

Ikuskizun eta entzunkizun Durangon

Irakurkizuna zeregin zalantzarik izanagatik, ikuskizuna ziurtatuta dago Durangon, baita entzunkizuna ere. Udazkeneko disko berrien doinuak entzuten ari naiz dagoeneko, 9 dira Elkarren eskutik datozen CDak. Guztiok ez datoz elkarrekin alabaina. Gaztelupeko Hotsak Elkarrek baino bat gehiago ekoiztuko du: 10. Oihukak honek baino bi gutxiago: 8 eta Metak-ek azken honek baino bat gutxiago: 7. Hirustak eta Gorrek bina emaitza plazaratu dute. Noizpo-pek berriz: bakarra. CDak eta DVDak dira gehienak. Gehienak berriak, baina badaude ere berrargitaratuak. Badira hainbat estilo eta garai-ko musikak, musikari hasi berriak hala nola kontsakra-tuak. Atx! Idazle zein musikarien eta euren lanen izenburuak ez ditut aipatu. Durangoko Azokara bidean, ez izenik –ez guztiak bedere-nik– ez denborarik, eta behin bertaratua, ezta ibiltzeko espazio nahikorik ere. Hara, pentsa ezazu une batez –Durangotik hurren dagoen– Iurretako idazlea zarela, eta bera plagiatuz-edo, oihuen eta oihanen gordelekuetan barrena zoa-zela “Lili bat hartu, eta hostoz hosto erantzi eta harek zu ere amets eta harek zu ere erantzi eta hostoz hosto hartu lili bat” hitzak entzuten ditu-zula Mikel izeneko kantari baten ahotsean. Tira laguna, gure Durango ez da estatu ez hiriburu. Gure Durango data bat honatago eta nota bat haratago dago. ■

Gontzal Mendibil 30 urte

> Kantuen bilduma
> 30 Urte kantuan
> 42 abesti eta
Gorbeiaiko haizea
kantu berria
3 CD

Kontzertu gehiago, jende gutxiago

Azken urteotan zuzeneko kontzertuen panorama dezente aldatu da Euskal Herrian. Lehen baino askoz talde gehiago dago. Pastela guztien artean banatu behar dute eta bada eszenaren saturazioaz hitz egiten duenik ere. Gainera, kontzertuetara lehen baino jende gutxiago joaten da, azpiegiturei dagokienez izugarri aurreratu dugun arren. Berdin antzean mantentzen direnak sarreraren prezioak dira, garai berrietara egokitzeko saiakerak badiren arren. Askorentzat, salneurriak bere horretan mantentzea atzera egitea baita.

JON TORNER

Argazkiak: Dani Blanco

ZUZENEKO EMANALDI BATEZ gozatzeraz goazenean, musikariek erakutsi duten indarrak, publikoarekin lortutako konexioak, gehien gustatu zaizkigun nahiz entzun ez ditugun abestiez, soinuaren kalitateaz eta abarrez hitz egin ohi dugu. Azkenaldian, zuzenekoei buruzko tertuliatan sarreraren prezioak ere sarri izan dira hizpide. Musikaren munduan diharduen lagun ugari sarri merkeegiak direla aitortzen du, doakoez ez mintzatzearren. Batzuek, prezioen kontua nola-baiteko normaltasunez ikusten duten arren, beste batzuek kalte handia egiten duela uste dute. Iritzi horretakoak dira, adibidez, Jabier Andiarrena eta Jose Angel Serrano, Matxitxa eta Serrano management enpresetako zuzendariak. Andiarrenaren hitzetan, Euskal Herrian sarrerak "gutxietsi" egiten dira. Adierazi digunez, Madrilen, Bartzelonan edo Valentzian kontzertu bat antolatuz gero ez duzu arazorik hemen baino bi edo hiru bider gehiago kobratzeko: "Hogei urte pasa ditugu sarrerak igo gabe, gastuak gorantz doazen bitartean; orain hori aldatzen ari gara eta jendea

kexatu egiten da. Garestiak? Berri Txarrak taldearen kontzertuak 8-10 eurotan jarri izan ditugu eta sarrerak agortu egiten dira... Lauzpabost garagardo besterik ez dira!".

Jose Angel Serranok ere etsipenez begiratzen dio kanpoko panoramari: "Uneotan, Europako prezioetara gehien hurbiltzen dena Bartzelona da, inola ere ez Bilbo. Batzuetan aldea hain da handia beldurra ematen duela. Zergatik? Sarreraren prezioak ez baditugu gutxi gorabehera Europako prezioan jartzen, ezingo dugu kanpotik hainbat talde ekarri". Taldeek katxe bat izan ohi dute, eta horrez gain, leihatilan jasotako diruaren ehuneko jakin bat kobra dezakete. Serranoren hitzetan, leihatilan jasotako diruarekin musikariek eskatzen duten kopurua lortzerik ez badaukazu, bertan jotzeari uko egingo diote. Kontzertuak garestiegiak direla entzuten duenean, sutan jartzen omen da: "Nire ustez, kontzertu bat garestia dela esaten denean eta, aldi, futbol partida baterako 60 euro ordaintzen direnean, zerbaitek huts egiten du. Semea San Mamesera ➔

Durangoko Azokan Gipuzkoako Foru Aldundiaren estand-ean

www.gipuzkoa.net/argitalpenak

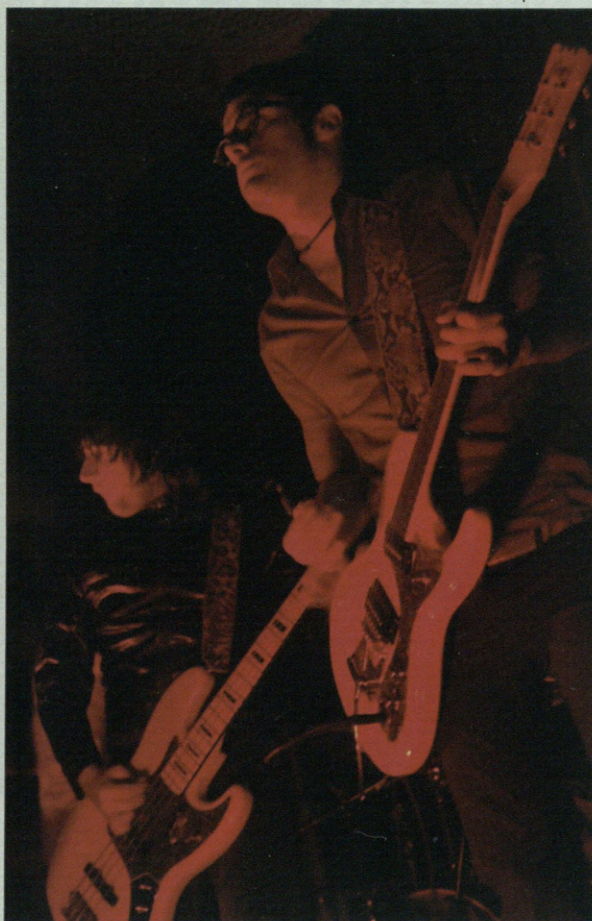
... eta gehiago.

Gipuzkoako Foru Aldundia

AIRE, AIRE !!!
EUSKARARI

DANI BLANCO

Kanpoan jotzea, geroz eta zailago

"Bizi dugun egoera politikoaren ondorioz, Euskal Herriko taldeentzat geroz eta zailagoa da kanpoan jotzea. Madrilen, adibidez, ezin da Berri Txarrak, Su Ta Gar edo SA taldeen kontzerturik antolatu, antolatzaile eta aretoek presio izugarria jasaten baitute. Duela sei urte kontzertuak antolatzen zituztenek orain beldur direla aitortzen dute".

J. ANDIARENA

Matxitxako zuzendaria

eramatea arbitroari 'putakume' deitzera... Herriaz hitz egiten ahoa betetzen zaigu, baina gure kultur maila den bezalakoa da".

Gaiari buruz Inigo Muguruzak duen iritzia ere ezagutu nahi izan dugu. Kortatu, Delirium Tremens, Negu Gorriak, Joxe Ripiau eta orain Sagarroi taldearekin makina bat kontzertu eskaini du hogeitaz urtean. Musikari irundarrak dioenez konturatu dira jendea edozein prezio -10 euro- ordaintzeko prest ez dagoela. Bere iritziz, "jendea gaizki ohituta dago". Errua, neurri batean, musikariena da: "Jaieran-eta jendeak ez dauka gure kontzertuaz gozatzeko ordaindu beharrik eta ez du gure lana behar bezainbeste baloratzen. Diskoekin gauza bera gertatzen da. CD birjinak euro bat balio du eta erosleek pentsatzen dute hori dela bere balioa". Inigok, hala ere, publikoaren jarrera ulertzen duela dio. "Nire ustez, zinema aretoetan ate txiki bat jarritz gero eta hortik ezkutuan pasatzea posible balitz, jende asko, batez ere gazteak, handik sartuko lirake. Hori gertatu zen Banda Bassottirekin batera Usurbilen eskaini genuen kontzertuan. Jendea ordaindu gabe sartu zen". Internetez diskoak jaisteko programen eta top mantaren eraginaz ere mintzo da Inigo: "Gutxiago ordaintzea posible bada, gutxiago ordainduko duzu. Hori norma-

la da". Horren aurrean, talde bakoitzak bere hautua egin dezakeela dio. Batzuek jaieran bakarrik jotzea erabaki dezakete eta beste batzuek batez ere aretoetan aritzea. "Baina hori ez da komeni edo ez dugu nahi. Berri Txarrak bezalako talde batek adibidez horren aldeko apustua egin dezake. Guk ez. Guri jaieran jotzea gustatzen zaigu, sekulako giroa sortu eta jendea dantzan jartzea".

Musikarien lana baloratzen al da?

Batzuetan musikarion lana merezi bezala baloratzen ez den arren, kontzertuak antolatzen dituzten jai batzordeak euren ahaleginaz geroz eta kontzienteago direla esan digu Inigo Muguruzak. Hogeitaz urtean dezente aurreratu omen da, bereziki azpiegituri dagokienez: eszenatokia, argiak, soinu ekipoak... Andiarena azaldu digunez, antolatzaileek eta publikoak kontuan izan behar dute kontzertuetan, taldekideez gain, beste dozena erdi lagunek egiten dutela lan, eta hori finantzatu egin behar dela. Bestalde, Ibai Villapún Last Tour International enpresako prentsa eta komunikazio arduradunaren iritziz, promotoreen lana musikariena baino gutxiago estimatzen du jendeak. Last Tour International Bilboko eta Gasteizko Azkena aretoetako kudeaketaz, Fito y Fitipaldis eta Loquillo y Trogloditas taldeen kontratazio eta bestelako lanez eta Azkena Rock Festival jaialdia antolatzeaz arduratzen da, besteak beste. Villapúnek adierazi digunez, eurak ezin dira kexatu, jaialdietan "publiko bikaina" izan dutelako eta gehienetan laudorioak entzuten dituztelako. Hala ere, zera erantsi du: "Egia da askotan kritikak egiten dizkigutenean, jendeak ezjakintasunagatik egiten dituela, atzean zenbat esfortzu eta lan dagoen jakin gabe". Salneurriek dagokienez, ahalik eta merkeen jartzen saiatzen direla ziurtatu du. Adibide gisa, Azkena Rock jaialdian hogeita bost talde izan ziren eta bi eguneko bonoak 75 euro balio zuen. Taldeek kobratzen dutenaz, bestalde, honakoa esan digu: "Gure enpresak beti jarri ditu ahalik eta salneurri merkeenak. Beste musikariek gehiegi kobratzen duten ala ez, hori ez da gure kontua. Ez gara hor sartuko. Gure artistek (Fitok eta Loquillok) merezi dutena kobratzen dute, argi eta garbi". Sagarroi taldeak kobratzen duenari dagokionez, beraiek "katxe bat" dutela esan digu Inigo Muguruzak, baina malgutasunez jokatu ohi dutela. Txosnetan jo behar dutenean, esaterako, gutxiago kobratzen dute.

Aurreko hiruak baino askoz kritikoago agertu da Jose Angel Serrano. Erantzun aurretik politikoki zuzena ez den zerbait esango digula aitortu du. Dioenez, ez du begi onez ikusten talde batek urtean hogeitaz emanaldi eskaintzen ditutenean, kontzertuko 4.000, 5.000 edo 6.000 euro kobratzen dituelako →

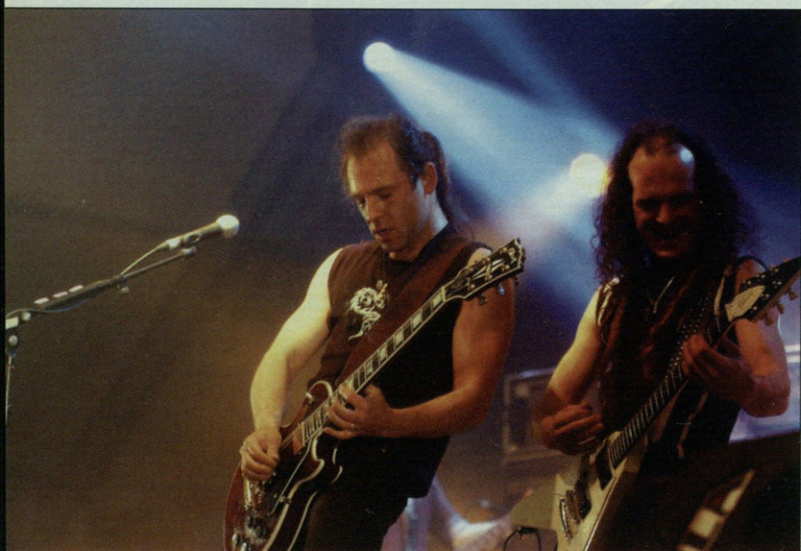

Literaturaren alde gaude, musikaren alde.
Ezagutza bultzatzen dutenen alde gaude,
unibertsoak sortzen dituztenen alde,
hitza guztion gune bihurtzen dutenen alde.
Kulturaz mintzo garenean, guztion mintzaira baitarabilgu.

DURANGOKO 40. euskal liburu eta disko AZOKA

EROSKI
FUNDAZIOA

antolatzaileak kexu agertzea. Gainera, jendeak sarri zera esaten omen du: "Musikariak diru kopuru honen truke jotzeko prest ez badaude, egin dezatela lan beste zerbaitekin". Bere iritziz, hori aukera bat da, baina hala egiten badute, musikaririk gabe, memoriarik gabe, geratuko garela dio. Honetan guztian militantziak jokatzeko duen paperaz hitz egitean ere haserre antzean nabari zaio: "Edozein ekimenen alde dirua lortzeko kontzertuetan, musikariari doan jotzeko eskatzen zaio. 'Doan' diodanean, 4.000 euroz ari naiz, esate baterako. Eta gainera, baita bere aldetik publikoak baino ahalegin handiagoa egin dezala ere. Kaleko jendeari 'zatoz kontzertura eta eman 10 euro' esaten zaio; musikariari, berriz, 'etorri doan jotzera'. Militantzia norabide bakarrekoa da". Onartzen du, dena den, orain gutxiago gertatzen dela hori.

Halaber, musikatik oso talde gutxi bizi direla aipatu du Serranok, logikoa hori izan behar ko litzatekeen arren. Andiarenak ere gauza bera esan digu. Matxitxarekin lan egiten duten taldeetatik, adibidez, soilik hiru dira profesionalak: Berri Txarrak, Su Ta Gar eta Rafa

Instituzioen papera

"Garai batean instituzioek gehiago parte hartzen zuten. Orain ez dago babes gehiegirik zuzeneko musikarentzat. Musika herrikoiak (klasikoa izan ezik) Sarea ekimen publikoan lekurik ez badu, oker gabil-tza. Antzerkiak, eskulturak eta dantzak diru laguntzak jaso eta Sarearen barruan emanaldiak eskaintzeko aukera dute. Badirudi musika ez dela kultura".

J. A. SERRANO
Producciones Serranoko
zuzendaria

Kontzertu erraldoiek mesede ala kalte egiten dute?

Matxitxako Jabier Andiarenak dioenez, hainbeste kontzertu erraldoi egotea txarra da, horrek jendea erretzen baitu: "Zuk Gipuzkoan 10.000 pertsonaren aurrean jotzen baduzu, denboraldi batean ez duzu kontzertu gehiago emango. Gipuzkoa osoak ikusi baitzaitu". Aitzitik, Ibai Villapúnek Azkena Rock jaialdian hogeitasei talde baino gehiago egoten direla esan digu, eta horrek ez diola zuzeneko panoramari kalte egiten: "Ez dut uste urtean zehar egiten diren gainerako kontzertuei kalte egiten dietenik. Izan ere, egitarauak jasotzen dituen talde asko ekartzeko modu bakarra jaialdietan sartzea da. Beraiekin bakarrik bira antolatzea zailagoa da".

Rueda. Iñigo Muguruzak ere, bizitza aurrera ateratzeko, diskoak grabatu eta kontzertuak eskaintzeaz gain musikariak beste lan batzuk egin behar dituela adierazi digu. Bera, esaterako, Irungo Musika Eskolan ari da irakasle.

Talde gehiago eta ikusle gutxiago

Azken urteotan kontzertuak eskaintzeko aukerei eta publikoari dagokienez beherakadarik sumatu duten ere galdetu diegu elkarrizketatuei. Ibai Villapúnek adierazi digunez, urte guztietan izaten dira bolada txarragoak eta hobeak. Iragan udaberrian, esaterako, Bilboko Azkena aretoko kontzertuetan jende gutxi samar bildu zen, "agian emanaldi gehiegi programatu zirelako". Horren inguruan gogoeta egin eta denboraldi berriaren hasierarekin kontzertu kopurua jaitsi dute. Jabier Andiarena ezkorrago ageri da: "Azken urteetan eszena asko aldatu da. Talde asko sortu dira, pastel bera talde askoren artean banatu behar dute. Jotzea zailagoa da. Aspaldi, edozein talde hasiberriekin urtean 40 kontzertu antolatzen genituen. Orain ezin dugu hori egin. Lehen musikari gutxi zegoen, eta entzule asko. ➔

AGORILA DISKA BERRIAK

MONTALIBET KARRIKA, 13 - BAIONA - +33 559 52 39 03 - www.agorila.com - agorila@wanadoo.fr

euskaraz ere, NATURAL TASUNEZ

Euskadiko Kutxan euskaraz arreta ematea ez da beste edozein zerbitzu.

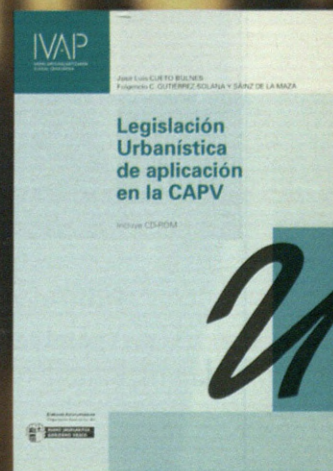
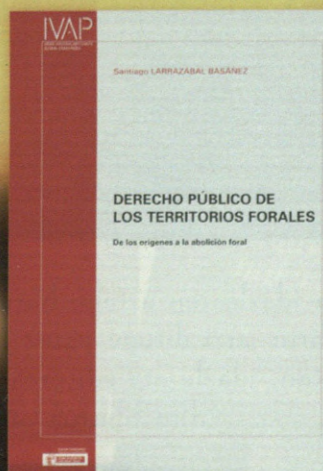
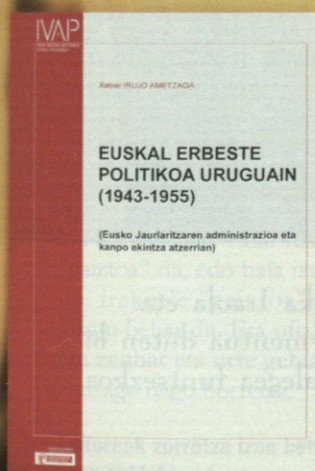
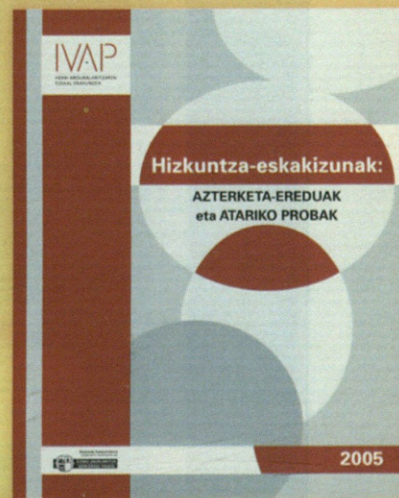
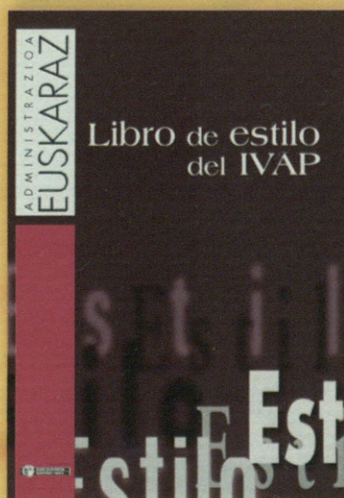
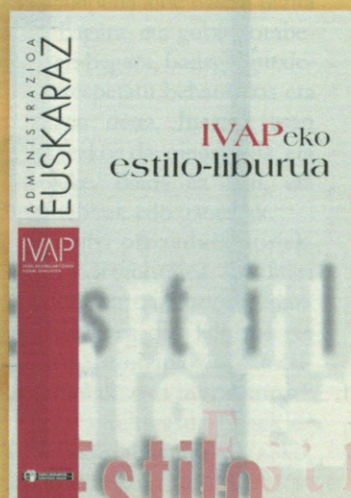
Gure lan egiteko modua da.

Halaber, kontzertuez gozatzera doazenek duela urte batzuk ez bezalako jarrera erakusten dutela adierazi digu Serranok. Bere ustez, "musika eta errebindikazioa estuki lotuta daude eta errebindikazioa jaistean –bizi kalitatea igotzen delako– kontzertuak ikusteko eta musika sortzeko beste modu bat nagusitzen da". Duela 20-30 urteko egoera guztiz desberdina zen, kalitatearen kalterako: "Lehen, zer esaten zen

IÑIGO MUGURUZA

Amaitzeko, zuzenekoak aitzakiatzat hartuta, musika taldeen arteko errelebo ezaz ohartarazi gaitu Serranok. Dioenez, oro har, azkenaldian sortu diren taldeetatik oso gutxik dute duela hamar urte baino gehiago jaiotakoen indarra. Izan ere, jende gehien Bruce Springsteen, Rolling Stones edota U2ren kontzertuetan biltzen da. Euskal Herrian gauza bera gertatzen dela dio: "Bakarlariei dagokienez hogeitaz urteko gazteen erreferentzia nagusiak Benito Lertxundi eta Mikel Laboa dira eta rockaren esparruan, talde indartsuak dauden arren —Ken 7 edo Berri Txarrak, besteak beste—, Su Ta Gar, Soziedad Alkoholikak eta beste estilo batean Garik puntan jarraitzea kezkatzeko modukoa da". Hori bai, taldeok dauden lekuan merezimendu osoz daudela nabarmendu du Serranok. ■

IVAPeko azken argitalpenak Durangoko azokan

Liburu hauek hemen dituzu salgai:

Unibertsitateko etorbidea z/g
20600 Oñati
Tf.: 943 782 000
Fax: 943 783 177
argitalpenak-ivap@ivap.es

Konfiantza, editore

Editorea eta idazlearen arteko harremanak hizpide, Inazio Mujika Iraola eta Ur Apalategi Idirin jarri ditugu parez pare. Euskal literaturan eskarmentua duten bi lagun hauen hitzetan, idazle eta editorearen arteko konfiantza eta gizalegea funtsezkoa dira liburua ondo gauzatuko bada.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

Zertan funtsatzen dira idazle eta editorearen abiapuntuko harremanak? Euren arteko harreman solean oinarrituta?

INAZIO MUJIKA IRAOLA. Idazle eta editorearen harremanaren abiapuntua eta funtsa konfiantza da. Aldez aurretik elkar ezagutzen badute, konfiantza moduko bat daukate dudarik gabe. Idazleak editoreak gauza ederrik aterako dion itxaropena eta

konfiantza dauka, baina konfiantza normalean irabazia izaten da, argitaletxe horrek aurretik idazleari beste lanen bat argitaratu diolako. Hori da abiapuntu bat.

Ba al dago harremana bideratzeko araudirik? Prozedurarik ba al dago, alegia? Bi pertsonen arteko hitzetan finkaturiko harremana nahikoa al da?

Eta idazlearen oinarria

Ur Apalategi Idirin. Zenbat idazle eta argitaletxe eta hainbat kasu, harreman eta prozedura daude, edo egongo dira, ezta? Ondo dakigunez, argitalpen komertzialaren kasua ez da bat ezta bakarria ere. Argitaletxe bakoitzaren argitalpena testuinguru ezberdinetan egiten da, beste modu batez antolatua. Oro har, argitalpena alde batera utzita eta literaturgintzaz ari bagara, eta gutxi gorabeherako merkatu batez ari bagara, badago gutxieneko prozedura bat, errespetatu beharrekoa eta gehienetan errespetatzen dena. Inaztiok esan bezala, konfiantza funtsezkoa da, oinarria da, eta konfiantza eraiki daiteke. Baina ez beti, eta orduan etortzen dira tirabirak edo gatazkak.

Hitza nahikoa da, baina prozedura horiek, hitzarmenean dagoen portzentajea, idazleari ematen zaiona eta xehetasun txiki horiek, idazleari esandako epetan bidaltzea, diru kontuak eta abar, gauzatxoak direnak, printzipioz garrantzitsuenak ematen ez dutenak, oso inportanteak dira. Izan ere, zeregin eta xehetasun hauek ez dira nahikoa konfiantza erabat bermatzeko, baina bai konfiantza desagiteko.

Zein da editorearen eskakizuna? Zein idazlearena? Ez baita berdin hasi berria den idazlea edo obra oparo osatu duen idazlearekin harremana gauzatzea.

I. M. I. Editorea ezer baino lehen irakurlea da —lehen irakurlea—. Nik idazleari eskatzen diot lehen irakurle naizen hau bere testuarekin harrapatzea. Editorea irakurle "gaiztoa" da, edo hala izan behar du, irakurle "gaiztoa"ren rola jokatu behar du. Eta ofizio honean zenbat eta urte gehiago egin ziurrago nago horretaz.

Editoreak zorrotza izan behar duela esan nahi duzu, beraz.

I. M. I. Bai. Izan ere, batzuetan egia bat garaiz ez esateagatik datozen kalteek harremanetan eragin ustela uzten dute. Arestian aipatutako konfiantza horretan kritika eraikitzailea ere sartzen baita, eta liburuaren gaineko albiste txarra eman behar denean, eman egin behar da, arrazoitua, baina eman egin behar da.

Horrez gain, freskotasuna eskatzen diot idazle hasi berri

bati. Freskotasuna eta gaztetasuna, agian gauza biak bat dira. Hasi berri den gazte batek, nahitaez, irakurri duena eramaten du paperera; eraginez beteta dago, gustatu zaiona kopia egiten du nolabait ere. Hori normala da. Ona da, gainera. Baina kontatu, gutxienez, bere hitzez kontatu behar du. "Dena esana dago, baina ez nik esana". Hori da Angel Erro poetak bere aurreneko poema-bilduman olerki batean idatzita utzi zuena. Hori sinetsita idatz dezaten eskatzen diet nik idazle hasi berriei.

Ur, zu zeu idazle gisa, nola ikusten duzu liburua editoreari emate hori? Zer eskatzen diozu?

U. A. I. Perspektiba aldaketa gogorra da. Inaztiok badaki, bera ere idazlea baita. Alde horretatik, bi zereginetan edo arlotan ibiltzean, berauen artean dagoen amildegiaz ohartzen gara. Alegia, idazlearen egoera psikologikoa eta editorearena guztiz desberdinak dira. Idazlea oso artega dago editoreari eskaintzen dionean eta gainera, hauskor sentitzen da.

Gorbeiaiko haizea

Eleberria

Gontzal Mendibil

Bihotzerik harako sentimentuz betea

Zuk, Mikel, editoreak zorrotza izan behar al duen galdetu duzu. Bai, noski. Baina hori, gehienetan ez da gertatzen idazle kontsagratuekin, hain dira kontsagratuak ezen zirkuituan inork ez dien esaten esan beharrekoa. Orduan, kontsagratuen hainbat liburu argitaratzen dituzte —ez beti, baina aldian-aldian bai— eta liburu horiek fintze, argaltze edo soiltze on bat beharko lukete. Hau da, ehun bat orrialde kentzea primeran etorriko litzaieke liburu horiei. Gazteen kasuan errazago ematen du hori egitea, idazle gazteak ez dio editoreari nolabaiteko edo hainbesteko errespeturik sorrazten, eta gainera ikasteko dago. Izan ere, ez badago erabat ziur bere buruaz —normalean ez dago guztiz ziur bere buruaz edota liburuaz—, orduan aholkua errazago hartzen du. Nik, dena dela, idazlearen lekuan naizenean —denek oro har nik uste—, editoreari nire lanean sinetsi dezan eskatzen diot. Editore eta idazlearen arteko harremana gauza afektiboa da idazlearen ikuspegitik... Idazleak mimatu dezaten nahi du.

I. M. I. Ados nago. Psikologoa izaten ere ikasi behar du editoreak. Eta psikologoaren ofizioa akatsak eginez, hanka sartuz, ikasten den ofizioa da. Zuk, Ur, ongi esan duzun bezala, idazleak artea eta urduri ematen dio bere lana editoreari. Une horretan berea da munduan dagoen lan bakarra; jakina, ordu asko sartu baitu lan horretan. Editorearentzat, berriz, beste lan bat da: beste askoren artean, bat. Alabaina, hori egia bada ere, editoreak jakin behar du idazle horrentzat besterik ez dagoela une horretan. Eta idazleak, berriz, editoreak badi-tuela aldi berean beste hainbat lan gauzatzeko edo bideratzeko. Eta ez denak literaturaren arlokoak. Hori nola eraman aurrera? Ez dago errezetarik, lehen esan dugun konfiantza eta elkarlana dago; baina ziur asko, akatsak eginez ikasten den kontua da.

Editore "gaiztoa"

"Editorea irakurle 'gaiztoa' da, edo hala izan behar du, irakurle 'gaiztoa' ren rola jokatu behar du. Eta ofizio honetan zenbat eta urte gehiago egin ziurrago nago horretaz".

Altruismorik ez

"Liburugintza ez da altruismo hutsez egiten. Editoreak liburuaren alde egiten du, baina ez literatur ikuspegitik bakarrik".

INAZIO MUJICA IRAOLA

Idazle batzuek "liburua erditzea" esaten diote liburua argitaratzeari. Denbora faktorea tartean da, alegia. Liburua gauza bat da editoreari ematen dion unean, eta beste bat kaleratzen den unean. Prozesu horretan denbora joan da, liburuak egokitze baten beharra izan du. Agian, ehun orrialdeko mehetze bat komeni zaio, edo ez. Baina liburuaren joan-etorri horretan akatsak ere sortu daitezke. Hots, erditu eta gero, kaleratu bitartean, hazi eta hezi behar da.

I. M. I. Nire ikuspegia biziataua da ziur aski, bi aldeetan nagoelako. Nik idazle bezala, editore bati nire lan hori hobetzea eskatuko nioke. Tira, hori da nik eskatu ohi dudana. Nondik? Alde batetik, zuzenketa lanak daude. Gure hizkuntzan beste hizkuntzetan —edo hizkuntza normalizatuetan— baino sakonago da zuzenketa, zuzentzaileek lan handiagoa dute euskaraz beste hizkuntzetan baino. Eta gero literatur alderdia dago. Urrek esan duen bezala, mehetu edo agian zatiren bat gehiago garatu edo landu beharra dagoela iradokitzen da. Edota, adibidez, daukan bukaera aldatu beharra proposatzen zaio idazleari, edota zenbaitetan, lehenago bukatzea, edo mila kontu...

Hori arrunta al da? Edo bakan izaten da idazle eta editorearen artean.

I. M. I. Ez. Ez da gutxitan izaten, eta ez luke izan behar...

Argitalpenen munduan hasi berria den idazleari gogorra egingo zaio hori bat-batean onartzea, bere liburua kamustua izatea, nolabait esanda.

I. M. I. Baina gogor egiten baldin bazaio, idazteaz irudipen okerra duelako da. Batzuetan ematen du idaztea apezgo halako bat dela, eta zer esanik ez, poesian. Poeta batzuk, eta barkatuko didate poetek, badirudi apezgo batean bizi direla, eta haiek idatzitakotik ezin dela ezer ukitu. Eta horrek ez du horrela izan behar, →

baskepensiones

e.p.s.v.

bermatua 5 plana

10 urtera
bermaturik**
zure ekarpenaren
%100
eta irabazien
bateratze-sistema
batez lortutako
hiruhilekoko
baliorik handiena

**%5 hori BBK-k 2006ko urtarrilaren 31ra arte egindako ekarpen guztiei eskaintzen dien hobari bat da eta "BBK-k Baskepensiones EPSVren Baskepensiones Bermatua 5 Planaren titularrei egiten dien Hobariaren Baldintza Orokorrak"en jasota dago.

**Baskepensiones Bermatua 5 Planaren titularrei 2016-01-31rako BBK-k bermatzen die ezen, baldin egun hartan partaidetzaren balioa hurrengo partaidetza-balio hauetatik handiena: 2006tik 2015era bitarteko (biak barne) urtarrilaren 15a, apirilaren 15a, uztailaren 15a eta urriaren 15a baino txikiagoa balitz, 2006ko urtarrilaren 15ari eta 2015eko urriaren 15ari eta 2006-01-31ri dagozkien balioak salbu, 2016.01.31 dataz balio bien arteko diferentzia abonatuako zaiela partaidetza bakoitzeko.

zure ekarpenaren

%5*

opari

BBK-k
gabonetako
loteria
oparituko
dizu

bbk =

ni iritzi horretakoa naiz behintzat. Idazle kontsakratuak aipatu ditu Urrek, bada, nire 12-15 urteko esperientziari begira haxe esan dezaket: tratatu ditudan idazle kontsakratuek askoz errazago onartzen dituztela aldaketak edo gomendioak hasi berriek baino. Eta onartzen ez dutenean, hasi berri batzuek baino hobeto arrazoitzen dakitela. Denetarik dago alde batean nahiz bestean, jakina.

Kontsakratuena zuk aipatu duzu Ur. Zer esango zenuke idazle ez kontsakratuen defentsan?

U.A.I. Denetarik dago. Gainera, bat nator Inaziok esaten duenean idazletzaren ikuspegi erromantikotik sorkuntza ukiezina bada, idazleak idazletza modu horretara bizi badu, oso zaila dela elkarlanean liburu aurrera eramatea, fintzea edota egokitzea. Hori gauza bat da, horrelako ikusmoldea duen jendea badago, baina funtsean, beste alde batetik ikusten dut baita ere, editoreak baduela malgua izateko beharra, baita kasu batzuetan eskua sartzeko arrazoirik ez dagoela onartu behar duela, eta beharbada, idazlearen borondateak onartzea balio dezakeela. Editorearena iritzi bat gehiago da, ez gehiago ez gutxiago. Luzea litzateke liburu baten arrakasta aurreikusi ez eta gerriraino hanka sartu duten editoreen zerrenda. Ez dago inon idatzita, eta beharrik horrela den, editoreak liburu bere galbahetik pasa behar duenik. Tira kasuak eta kasuak daude.

I.M.I. Bat nator Urrek esandakoarekin, eta orain editorearen ikuspegitik ari naiz jakina.

Beste alderdi batera pasako gara. Behin merkaturatua, norena da liburu? Nor arduratzen da liburuz gehiago?

I.M.I. Sen onak edo zentzu komunak dioenez, liburu beti idazlearena da. Beste alde batetik ikusita, liburu kaleratzen denean, liburu ira-kurlearena da, halakorik balego behintzat. Baina

Kontsakratuen kasua

"Editoreak zorrotza izan behar al duen galdetu duzu. Bai, noski. Baina hori, gehienetan ez da gertatzen idazle kontsakratuekin, hain dira kontsakratuak ezen zirkuituan inork ez dien esaten esan beharrekoa".

Editorearen iritzia

"Editorearena iritzi bat gehiago da, ez gehiago ez gutxiago. Luzea litzateke liburu baten arrakasta aurreikusi ez eta gerriraino hanka sartu duten editoreen zerrenda".

UR APALATEGI IDIRIN

halakorik egoteko arriskua baldin badago da argitalexe bat dagoelako, eta banatzaile bat, eta liburu denda bat ere bai. Beraz, ez dira bazterrean utzi behar hain begi onez ikusten ez diren beste interes batzuk, interes ekonomikoak, alegia. Liburugintza ez baita altruismo hutsez egiten. Editoreak liburuaren alde egiten du, baina ez literatur ikuspegitik bakarrik. Finean, argitaletxeek liburu ondo sal dadin nahi dute beste liburu berri batzuk atera ahal izateko, funtsean, horrela, argitalpenaren katea biziarazi, elikatu eta hobetzeko lan egiten du edo ustez behintzat hobetzeko.

U.A.I. Ni ez naiz sartuko kontsiderazio juridikotetan, ez baina aski zorrotza izango, alde psikologikoari helduko diot berriz ere: idazlearen ikuspegitik, hein batean, idazleak bilatzen duena editorearen ospea da. Katalogo aberats eta distiratsua duen editorearekin argitaratzea autore eta obra horien guztien balioaren zati bat eskuratzea bezala da idazlearentzat. Bestalde, maila konkretuago batean idazleak zera eskatzen dio editoreari, zabalpen txukuna eta promozio ahalmena, noski. Izan ere, gaur egun liburu bat inprimatzea ez da ezer, liburu ez bada zabaltzen, inprimatua izanagatik ere, ez bada aipatzen eta promozionatzen liburu hilda dago. Alegia, editoreak sinetsi behar du idazlearen lanean. Ageri denez, oso gauza konplexua da, edo ez da horren samurra liburu argitara ematea.

Zuk zeuk konplexutasun hori bizi izan al duzu?

U.A.I. Nik bizi edo ikusi izan dudana haxe da: idazle bat zapuztua sentitzen denean bere liburuak duen harrera eskasarengatik, arrazoi ezberdinak tarteko, instintiboki editoreari egozten diola errua. Kasu batzuetan gerta daiteke arrazoi izatea eta beste batzuetan ez. Jabetzaren arazoa korapilo horren barruan kokatu behar dela uste dut, oso harreman berezia da edi- ➔

Lagun Aro Automobila Aseguru Berria.

Gehiago ematen dizugu,
ordainetan gehiago eskatu gabe.

Honelakoxea da Lagun Aro Automobila Aseguru berria
Gero eta prestazio gehiago eskaintzen dizkizun
eta ustekabeko gehiago estaltzen dizkizun aseguruak.
Ordainetan gehiago ordaindu beharrik gabe.

LAGUNTEL 902 38 08 38

 LAGUN ARO
SEGUROS - ASEGURUAK
Beti zugan pentsatzen

torearen eta idazlearen artekoa, eta idazle gisa babesa bilatzen duzu editorearengan.

Analogia asko egin daiteke: prostituzioarekin adibidez, txuloa eta prostitutaren arteko harremana. Edota feudalismoaren sistemarekin, hau da, nik babesa eskaintzen dizut eta zuk niri produktua ematen didazu, ni "aberas-teko". Gehien aberasten dena editorea baita, eta esan dudana hau badakit oso erlatiboa dela. Izan ere, gurean ez dut uste editoreak asko aberasten direnik liburugintzarekin, edo literaturgintzaren liburugintzarekin behintzat. Baina, idazlearen sentimendua da: "joño, zer-bait gehiago eskura nezake".

I. M. I. Gehien "aberas-ten" dena editorea bada, inor ez da askorik aberasten... Nik dakidana da, hondoratzeko arriskurik handiena editorearena dela. Idazleak badu beste heldulekurik, oro har, banatzaileak eta liburu dendak, liburua saltzen ez bada, itzuli egiten dizute. Baina editoreak ordaindu egin behar ditu inprenta lanak beti. Ezin dio inprentari esan, "A, liburu hau ez da saldu, beraz ez dizut ordainduko".

Idazleak izateaz gainera, Alberdania eta Utriusque Vasconiae argitateen editoreak zarete hurrenez hurren. Inazio, Alberdaniak zein generori ematen dio aukera gehiago? Poesiak eta saiakerak ez bide dute dirurik ematen-eta.

I. M. I. 1993an sortu zenetik Alberdaniak literatur genero guztiak landu nahi zituela aditzera eman zuen, literaturaren muga barruan edo kanpoan, baina literaturaren mugetatik sobera ere aldendu gabe. Uste dut hitza bete dugula. Noski, poesia nahi genukeen intentsitatearekin landu al dugu? Ez. Baina ez ditugu jasotzen argitaratzen ditugunak baino askoz poesia liburu gehiago. Liburu on bat izan eta argitaratu ezinik geratu, hori ez zaigu askotan gertatu. Tira, poesia sailean, guk urtean bat edo bi liburu argitaratzea daukagu. Saiakera lanetan gure esperientzia ez da batere

txarra izan, gure liburu salduenen artean badira saiakerak, badira hiruzpalau ondo saldu direnak, baina badira batere saldu ez direnak ere. Gu saiatzen gara liburu bakoitzarekin aurreikuspen bat egiten. Hau salduko da, ongi; hau ez, baina hala ere kaleratu egin behar da. Alabaina batzuetan ez dugu asmatzen. Hor dugu *Kutsidazu bidea*, *Ixabe-len* kasua.

***Kutsidazu bidea*, *Ixabelen* kasua euskal literaturan mugarrria dela esango nuke, alde askotatik ere begiraturata. Han-hemenka entzuten dudaren arabera, zuk Inazio ez bide zenion bide luzea eta oparoa igurikatu...**

I. M. I. Ez da xuxen horrela. Legenda bat da hori gure literaturaren mintzalekuetan. *Kutsidazu bidea*, *Ixabel*—bidenabar, beste izenburu batekin

etorri zitzaiguna— irakurri nuenean, argitaratu egin behar genuela esan nion Jorge nire lankideari. Kontua da guk argitaletxe "serioaren" ospea genuela. Hau da, *Otto Pette* eta *Itzalen itzal* liburuak atera berriak genituen, liburu "seriotzat" joak. Hala ere, guk esan genuen "liburu honek—baita guri ere— on egingo digu". Eta hitzez hitz esan nuen: "Lehen edizioa agortuko dugula uste dut". Gezurrik ez nuen esan, jakina, lehen edizioa agortu zelako, eta

ondoren hogeita hamar baino gehiago etorri zirelako. Beraz, batetik, liburuarekin gertatua gertatu ondoren, esamesa ugari zabaldu da non-bait bazterretan. Eta bestetik, bistan denez, editorearen begia ez da beti fidagarria.

Liburu batek salba al dezake argitaletxearen ekonomia urte batez? Liburua, horrenbeste saltzeak edo ez, ez du berez ona edo txarra denik esan nahi, ezta argitaratu behar ez denik ere. Literaturaren funtzioak betebeharrak asko ditu-eta.

I. M. I. Liburu batek urtea salba dezakeenik asko esatea da. Hau da, liburu batek koska on batzuk igo ditzake zure ekonomiaren zenbakiak, salba dezake pixka bat. Urtean liburu dezente →

"Kutsidazu bidea, *Ixabel*

liburuaren inguruan legenda dago.

Argitaratu egin behar genuela

esan nion Jorge nire lankideari

(...). Guk esan genuen: liburu

honek guri ere on egingo digu"

INAZIO MUJICA IRAOLA

Etorkizuna

IBAN ZALDUA

NARRAZIOAK

Gorputzeko humoreak

ANGEL ERRO

POESIA

Lasto sua

AINGERU EPALTZA

NARRAZIOAK

Zehazki

gaztelania-euskara hiztegia

IBON SARASOLA

Nomadak kantari doaz

JOXEAN SAGASTIZABAL

ELEBERRIA

Zorte ona

A. ROVIRA
F. TRÍAS DE BES

ZERBERRI SAILA

Hauts bihurtu zineten

JUAN KRUIZ IGERABIDE

ELEBERRIA

Belarraren ahoa

EUSKADI LITERATURA
SARIA 2005

HARKAITZ CANO

ELEBERRIA

euskal liburu

eta diako 27

Durango 2005
abenduak 7,8,9,10, eta 11

AGIRREAZKUENAGA, J. eta beste batzuk:

Diccionario biográfico de los Diputados Generales, Burócratas y Patricios de Bizkaia (1800-1876). - Bilbao, 1995

MADOZ, Pascual: *Bizkaia 1845-1850* (Faksimil edizioa). - Ed. Ambito. -Salamanca 1990

Pascual Madoz
BIZKAIA
(Faksimil edizioa. - Edición facsimil)
1845 - 1850

BIZKAIKO BATZAR NAGUSIAK
JUNTAS GENERALES DE BIZKAIA

ZUGAZAGOITIA
MARZANA,G.:
Código BIZKALA
Kodea. 1998

DIAZ GARCIA, M.S.:
Enkarterrietako errotak/La molinería tradicional en Las Encartaciones. 1998

IZQUIERDO, MUXIKA, I
eta ALONSO BESTEIRO, R.:
Meagintza irudietan / Imágenes de la minería. 1998

JUNTAS Y REGIMIENTOS
DE BIZKAIA

Actas de Tierra Llana

TOMO I
(1558 - Abril 1569)

VARIOS AUTORES.:
Juntas y Regimientos de Bizkaia. Actas Históricas 1536-1600. Nueve tomos y CD-Rom.1999

Konfiantza eta
gizalegea dira gure
bi solaskideen
hitzetan argitalpen
on baten oinarria.

ateratzen duzunean, zailagoa da ordea; guk 30 liburu inguru ateratzen ditugu urtean, batzuetan gehiago ere bai, orduan bakar batek ez dizu onura hori ekarriko. Hasi berria zarenean, gutxiago kaleratzen duzunean, hori gertatzea errazagoa da, posibleagoa da.

**Utriusque Vasconiae beste maila batean ari da, berriagoa da. Beste alor eta funtzio batzuk betetze-ko sortua pentsatzen dut. Tamaina eta mota hone-
tako argitaletxeak nola moldatzen dira?**

U. A. I. Gure problematika zeharo ezberdina da, gurea ezin dugu Alberdaniarekin edo argitaletxe handiagoekin konparatu. Utriusque Vasconiae badiu urte batzuk, eta katalogo polit samarra osatu du dagoeneko. Gurea bokazioz sortu izan zen nolabait, behar konkretu bati erantzuteko, hau da, unibertsitate-ko euskarazko argitarapenei leku egiteko edota arlo horretan espezializatzea eta zegoen hutsuneari erantzun bat emateko. Besterik ez. Denok dakigunez sektore hori ez da komertziala, irakurleagoa mugatua da kopuruz eta hori arazo handia da abiatzeko unean. Nola eman iraupenik halako asmo bati? Utriusque Vasconiaeren erantzuna sinplea izan zen eta horrela jarraitzen du izaten: Argitaletxean inork ez du zentimorik kobratzen argitalpen lanarengatik, autoreak dira kobratzen duten bakarrak, eta horri esker gure argitalpen politikan anbiziotsuak izaten segi dezakegu. Hau da, biderik izango ez luketen eta guk gustuko ditugun liburuak argitaratzen segitu nahi dugu politika hau eramanez.

Gero, arrazoiak arrazoi, beste sail bat ireki behar izan genuen, eleberri alorrean, aipatze beharrik ez dagoen liburu [Gure Gaurak S.A. Ur Apalategi Idirin] baten inguruan. Baina, potentzialki komertzialagoa izan daitekeen sail batean sartzen zarenean ikuspegia eta politika aldatzen da. Tira, gure esparrua guk finkatu dugu, eta horri duin erantzutea da gure asmoa.

Amaitzeko, Durangoko Azokak zer neurrian bermatzen du liburuaren arrakasta, ekonomikoa nola literarioa. Zein da azoka honen garrantzia? Beti ere, lantzen ari garen idazle eta argitaletxearen arteko esparrutik begiratuta.

I. M. I. Badago oinarritzko gauza bat: euskal irakurleak Durangori zerbait eskatzen dio. Bere idazle gustukoak liburuak nahi ditu. Bisitaria joan egiten da eta liburuak erosi egiten du. Urtean zehar hainbeste erosten ez duen jendea da gainera. Durangoko Azokan idazle eta argitaletxearen arteko harremanetan badago erabaki garrantzitsu bat. Hau da, zein dira argitaratu behar diren liburuak? Izena duten idazleak? Izenik ez dutenak? Liburu errentagarriak huts-hutsik? Idazle hasi berri bat nekez eraman daiteke Durangora.

Oharkabea pasatuko da. Puntako idazle bat, berriz, komeni da Durangon. Nik 1987an argitaratu nuen nire lehen liburu. Orain ez da orduan bezala, eta hau eskarmentutik diot. Orduan liburu batek azaroan edo abenduan bidea egiten ez bazuen ere, maiatzean egin zezakeen. Orain oso zaila da hori. Beraz, idazle hasi berri bati ez dio onurarik ekarriko Durangoko Azokan estreinako argitaratzea.

U. A. I. Durangoko Azoka saihes-
tezina da, existitzen da, Inaziok ondo azaldu du nola funtzionatzen duen Durangok. Nolanahi ere, zer egin daitekeen eta zer ez, argitaletxe bakoitzak jakin behar du eta horren arabera bere estrategia antolatu eta zehaztu. Nire ustez, editore bezala liburu on bat baldin baduzu, sinesten baduzu liburu horretan, eta idazle ezezaguna baldin bada, ni liburuak Durangoko Azokatik at bere bidea egin dezan saiatuko naiz. Durangoko Azokak ez du bermatzen betiere liburuaren arrakasta, elefante ultra-mediatizatuen salbu. Eta hori ere ikusteko dago. Izan ere, denok dakigu salmenta kopuruaren inguruan gezur asko esan direla azken urteotan. ■

“Editore bezala liburu on bat baldin
baduzu, sinesten baduzu liburu
horretan, eta idazle ezezaguna
baldin bada, ni liburuak Durangoko
Azokatik at bere bidea egin dezan
saiatuko naiz”

UR APALATEGI IDIRIN

Jose Antonio Ardanza

Gutxik lortzen dute hiru urteren bueltan alkate, diputatu nagusi eta lehendakari izatea. 14 urtez EAEko lehendakari izan ondoren, harritu egingo da irakurlea, besteak beste, politika inoiz gustuko ez duela irakurtzen dionean. Ajuria Eneko Itunaren sasoi gogorretako lehendakari, koalizio gobernuena izan zen bere garaiko ezaugarrietakoa, nagusiki sozialistekin egindakoak. Espainian ondo baloratutako lehendakaria izan da. Bazterketa urteak bizi izan dituela ukatzen du, baina egungo giroan Lizarrar-Garazikoan edo ondorengokoan baino erosoago sumatzen zaio. Sozialistak bide onean ikusten ditu, PP ordea ez. Behin baino gehiagotan zutitzen da elkarriketan zehar, bere lehendakari sasoiak grinatsu berbetan.

XABIER LETONA

Argazkiak: Karlos Corbella

Ajuria Eneko Itunaren lehendakaria

Egin dezagun 25-30 urte atzera eta Arrasatera hurbildu. Emango zenizkidake garai hartako Arrasateko hiruzpalau zertzelada?

Asko sufritutako herria da Arrasate, politikan abertzale eta karlista artean banatuta egon zena. Ni Burgosko Auziaren bezperan iritsi nintzen Arrasatera eta indar handiko herria zen bai ekonomikoki, politikoki eta sozialki. Orduan hasi

nintzen Arrasate sakonki ezagutzen, baina bestela ere ezagutzen nuen, gazteagotan Elorriotik festetara-eta joaten ginelako.

Trantsizio ondorengo Arrasateko lehen alkatea izan zinen, 1979an, baina aurretik Alkateen Mugimendua aritu zen indarrez.

Bai hor ere aritu nintzen eta lehen udal hau-

«Inoiz ezin izan o gustua politikari

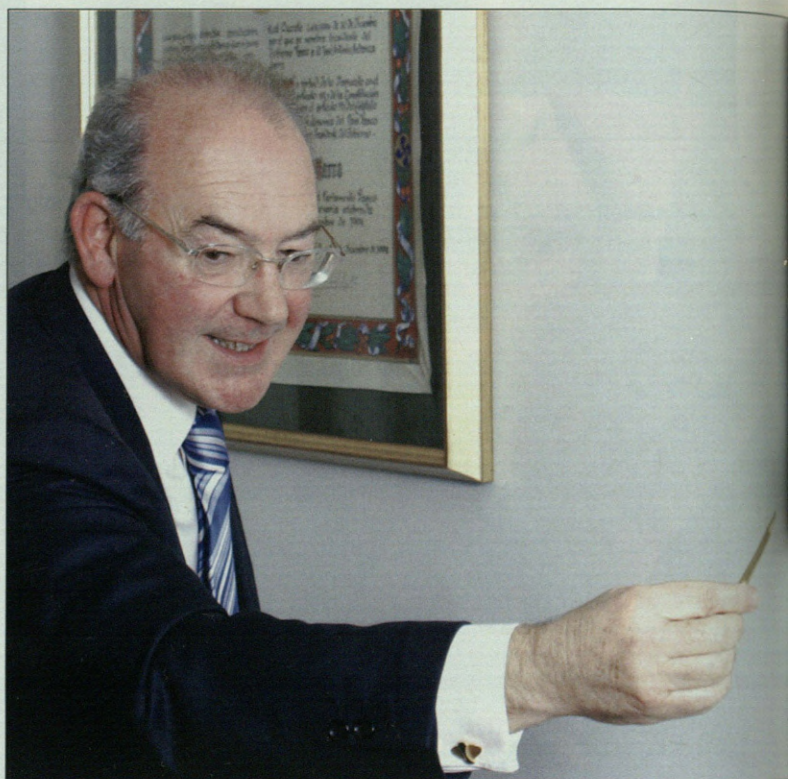
teskundeetan EAJk ni proposatu ninduen alkate izateko. Nik hasieran ez nuen nahi, Arrasate barru-barrutik ezagutzen ez nuelako, baina estutu ninduten eta onartu nuen. EAJk gehiengo osoa lortu zuen hauteskundeetan, 21 zinegotzitik 11, PSOEk 3, HB-ESBk 4, EEk 2 eta EMK-k 1.

Garai hartaz aipatu izan duzu gogorra izan zela, etxeraino joaten zitzaizula jendea builaka.

Ilusio eta borondate handiarekin sartu nintzen, baina esperientzia barik. Udaletxea zerbitzu emailea zela kontuan hartu eta nik enpresa bat kudeatzea moduan planteatu nuen hura, hori banekien egiten eta. Zor handia zuen udalak eta pentsatu nuen ez zela samurra izango hori kudeatzea, baina alde horretatik ez nuen arazorik izan, arazoak bestelakoak ziren. Esperientzia oso gogorra izan zen: ETAre jarduera, hildakoak, justifikazioak osoko bilkuretan, istiluak... "Ardanza, vas a conocer el plomo" esan zidan behin gazte batek bilkura batetik ateratzean. Halako jendeari aurre egiten nion eta horrek egoera gogorrek ekartzen zizkidan. Manifestazioak ere bata bestearen atzetik izaten ziren, eta gogoan dut barrikadak kentzera neu joaten nintzela, eskularruak jarri eta aurrera, udaltzainak ausartzen ez zirelako. Berdin eguneroko ohiko kudeaketa kontu askorekin, neuk eta zinegotziek egin behar izaten genituen gaur egun teknikoek egiten dituzten lan ugari.

Gero Gipuzkoako diputatu nagusi izendatu zintuzten, 1983an, eta berehala Jaurilaritzako lehendakaritzarako jauzia egin zenuen, EAJren krisiaren bete-betean.

Alkatetzako lana bukatu ondoren nik Lankide Aurrezkira [egungo Euskadiko Kutxa] itzuli nahi nuen, baina alderditik etorri zitzaizkidan Espainiako Kongresurako Gipuzkoako zerrenda buru joateko eske. Nik ezetz. Alderdikideek, hori ez bazen hurrengoan beste zer bait izan beharko zuela, eta horrela eskatu zitzaidan foru hauteskundeetarako Gipuzkoako zerrenda buru gisa joatea. Irabazi genuen eta diputatu nagusi bilakatu nintzen 1983ko maiatzetan. Diputazioakoa beste gauza bat zen: antolaketa, dirua, azpiegitura, profesionaltasuna... Askoz hobeto ibili nin-

tzen, esperientzia politiko gisa denetatik lasaiena eta erosoena izan da.

Eta 1985eko urtarrilean Jaurilaritzako lehendakari-tzara. Bi urtetan jauzi itzela eta gainera EAJren gatazkaren erdigunean zinen. Emazteak ere ez ei zuen oso begi onez ikusi erabakia.

Ni alderdikide baino, batez ere abertzale eta demokrata izan naiz. Jakina, lanabes egokiena behar duzu zure herria ahalik eta egokien zerbitzatzeko, eta hori EAJ zen. Orduan bizi izan genuen EAJko gatazka eta hura frustrazio itzela izan zen niretzat. Horren harira zera esan zidan andreak: "Bada, erraza duzu, tresna horrekin frustrazioa baduzu, utzi tresna eta kito", eta nik, "bai andre, baina ez dut tresna egokiagorik ikusten, beraz, hasi beharko dugu berriz tresna nola konpondu pentsatzen".

Kooperatibak ez ziren nahiko tresna?

Ekonomiaren ikuspegitik bai, baina hori arlo bat besterik ez da. 84ko irailean hasi zen ofizialki alderdiko krisia eta, egia esan, telebistaren bitar-

diot hartu

tez ohartu nintzen oso konprometitua nengoela. Zarautzen alderdiaren jardunaldi batzuk izan ziren eta hauen amaieran, bozeramaile bat atera zen telebistan lehendakaritzaren arazoaz hitz egiten. Galdetu zioten Garaikoetxearen ordezkia nor izan zitekeen eta hark, beste izen batzuen artean nirea ere bota zuen, eta andrea eta ni etxean hori guztia telebistatik jarraitzen. A zelako ezustekoa! Niretzat drama bat izan zen hura guztia.

Eta orduan zergatik eman zenuen baiezkua?

Abertzale nintzelako, bestela niretzat askoz erosoagoa izango zen kooperatiben mundura itzultzea eta listo. Boterearen erotika, gero gustatu egingo zitzaidalako... lelokeriak. Egin neza-keela demostratu nahi nuen eta hori egin dudala uste dut. Handik urte dezentera, nik bizkarreratutako arazo guztiak nahiko konponduta utzi nituela uste nuenean, zera esan nien alderdian, "ni banoa", "baina nola bazoa-zela, ezin zara joan...", "baina zer uste duzue zuek —erantzun nien— ipurdia loctite-rekin dudala itsatsia jarlekura, ala? Ez dut inoiz eduki, eta nirea bukatzean banoa". Eta joan egin nintzen. Inoiz ezin izan diot hartu gustua politikari. Sakrifizio itzela eskatzen du. Emazteak behin baino gehiagotan esan dit nirekin bizitzea oso gogorra izan dela.

Bada 14 urte izan zinen lehendakaritzan.

Hasieratik neukan argi, behin lehendakaritzari helduta ezin nuela edozein unetan trena maki-nista barik utzi. Onartu aurretik ikusi behar

Nortasun agiria

Elorrioren jaio zen 1941ean. Zuzenbide ikasketak egin zituen Deustuko Unibertsitatean eta gazte ekin zion politikan: EGIko zuzendaritzako kide izatera iritsi zen. Arrasatera 1969an iritsi zen, bertan Lankide Aurrezkian (egungo Euskadiko Kutxa) hasi zen lanean eta laster heldu zen zuzendaritza kontseilura. Frankismoan klandestinitatean ibilitakoa, Espainiako trantsizio garaian Alkateen Mugimenduan aritu zen eta gero frankismoaren ondorengo lehen udal hauteskundee-tan iritsi zen Arrasateko alkatezara, 1979an. Legealdi bat egin eta Gipuzkoako diputatu nagusi izatera iritsi zen 1983an. 1985eko urtarrilean, EAJren krisiaren gorrian, Eusko Jaurilaritzako lehendakaritzara iritsi zen. 1986an, 1990ean eta 1994ko legealdietan EAJko hautagai gisa irabazita jarraitu zuen Ajuria Enean. 1999an eman zion lekukoa Ibarretxe lehenda-kariari eta gaur egun Euskalteleko lehendakari da.

zen zelako bilerak izan nituen EBBrekin, goi-zeko zazpiak arteko bilerak, nik ezetz eta ezetz, ez nuela sinesten lehendakari izateko beste inor ez zegoenik, eta EBBk nik izan behar nuela eta onartu ezean proposamen hura eramango zutela Batzar Nagusira eta esateko ezetz batzarrari. Gauzak nola egiten ari ziren ikusiz ez nengoen pozik, oso erreta nengoen eta negar egin nuen. Baietza esan behar izan nuen, eta andreari telefonoz deitu zioten esanaz nola izan zen hautaketa. EAJko parlamen-tari batzuek ez zuten nire alde egin lehendaka-ria hautatzeko bozketan, atera kontuak egoera nolakoa zen.

Herri mailan egoera ez zen txukunagoa: herria esperantza barik, dezepzio maila handia zen, enpresak hondoratzen ari ziren, inork ez zuen enpresari izan nahi —"el mejor patrón patrón colgado" esaten zen—, sindikatuen arteko lehia itzela zen, ETArekin jarduna bere gogorre-nean... Eta orduan esan nion nire buruari, "Jose Antonio, loteria hau egokitu zaizu eta aurrera egin behar duzu; hemen porrot egiten baduzu Lankide Aurrezkira itzuliko zara eta kito".

GURE IRRATIA BIDEGURUTZEAN

EUSKARAK eta GURE IRRATIAK BEHAR ZAITUZTE

Ipar Euskal Herrian euskararen
desagerpena onartezina delako
zure diru ekarpena beharrezkoa da:
-Euskadiko Kutxa 3035 0059 81 0590071330

Boterea dela-eta, herritarrari gaitza egiten zaio sinestea ez duzuela hor egon nahi eta halakoak. Badakit, baina nire kasuan hala da. Begira, 1986an ere, jadanik lehendakari nintzela eta alderdia guztiz apurtu zenean, kooperatibetatik etorri zitzaizkidan Arrasatera itzultzeko esanez eta Lankide Aurrezkiko zuzendari izatea eskainiz, Ormaetxea [Jose Maria] kargua uztear zegotelako. Hobeto biziko nintzatekeen, diru gehiago irabazi... baina konpromisoa hartua nuen eta eutsi beharra zegoen.

1998an zehar, su-etenaren aurretik, jadanik ikusten ziren gero etorriko zen egoeraren zantzu batzuk, alderdi abertzaleen elkarlan gune batzuk Eusko Legebiltzarrean, PSE-EEk Jaurilaritza utzi zuen... Horrek guztiak eragina izan al zuen lehendakaritza uzteko?

Ez, begira, Gernikako Arbolaren azpian hirugarrengoz lehendakari gisa zin egin nuenean, bi zin egin nituen: bata lehendakari moduan eta bestea ez nintzela gehiago lehendakari izango. Ez dago beste azalpen arrarorik. Lizarra-Garaziko giro hura 1998ko irailean bertan sortu zen.

Baina Eusko Legebiltzarrean-eta eman ziren abertzaleen arteko zenbait bozketa bateratu, euskal selekzioa eta beste gai batzuk zirela medio.

Azalduko dizut zer gertatu zen garai hartan. 1996an PPK irabazi eta EAJ-PP ituna sinatu zen. Guk Jaurilaritzan PSOEekin jarraitu genuen. 1997an hausnarketa orokorra egin genuen Ajuria Eneko Mahaian, aldaketak etor zitezkeela ikusten zen eta gainera Mahaiaren jardura ez zen egokia. Mahaiko alderdiek esan zidaten akordio orokor baterako zirriborroa prestatzeko eta orduan gertatu zen Miguel Angel Blancoren hilketa. Horren ondorioz hasi ziren gauza asko aldatzen eta lehenbiziz ikusi genituen herritarrak ETArek eta HBren aurka oldartzen.

Ezin daiteke gehitu "eta abertzaletasunaren aurka" ere bai?

Ez, une hartan oraindik ez, hori urteetara etorriko zen. Urte horretan itxi zuten *Egin* eta HBko Mahai Nazionala kartzelaratu, eta iragartzen zenaren aurka, Euskadik ez zuen surik hartu. Orduan konturatu ginen hemen gauzak aldatzen ari zirela. Orduan hasi zen Mahai Nazional berria, Arnaldo Otegi han ibiltzen zen Legebiltzarrean isil-isilik ea ingurukoekin harremanetan nola ekin asmatzen, erdi apestatuta zeuden eta. Giro horretan erabaki zuen ETAk armak uztea, erabaki hori ez zen 1998ko irailaren 18an hartu.

Su-etena emateaz ari zara, ezta, ez armak uzteaz?

Su-etena zen, baina mugarik gabeko su-etena; bestea, armak ematearekin ez dut uste inoiz gertatuko denik, hori garaituarekiko jarrera umiliagarria da.

Irakurri izan dizut ETAk armak uztearena atzerazinezko erabakitzat zenuela. Egia esan, gehienok pentsatu genuen horrela izango zela.

Itxaron, azaltzen ari nintzen erabaki hori nire ustez noiz hartu zuen ETAk, eta hartu zuen, herriaren aurrean zuen prestigioa goitik behera galtzen ari zelako, eta halako mugimendu baten-tzat garrantzitsuena horixe da, hori galtzen baduzu ez duzu mantentzeko arrazoirik. HBren eremuan ere beldurra zegoen eta zinegotziak-eta dimititzen hasi ziren.

Zergatik ez zen atera aurrera zure izeneko plana? Nire plana azken unean boikoteatu zuena PP izan zen, eta niretzat hori ezustekoa izan zen.

“Behin ETA erditik kenduta, hemen akordio bat lortzen badugu, horrekin joango gara Madrilera, eta akordiorik ez bada, demokrazian botoetara jo behar da”

PPk gogo handia zuen euskal politikan zero puntu bat jarri eta berriz hasteko, eta Ajuria Eneko Ituna apurtu ondoren, Jaime Mayor Oreja eta Nicolás Redondo Terreros elkarrekin hasi ziren. PSOE ere Jaurilaritzatik atera zen 98ko uda hasieran eta garbi ikusi zen bere bidea egin nahi zuela.

Eta EAJk ere beste bide bat egin nahi zuen, zure garaia agortzen ari zen eta garai berria zetorren. Zure garaian ibili izan ziren parametro batzuk atzean utzi eta berriak sortzen ari ziren. Etsipenik sortu al zizun horrek?

Ez, nik aurretik ikusten bainuen etortzen egoera berri hori. Lehendakaritzan 14 urte egon ondoren ondo ezagutzen duzu alderdi bakoitza eta une bakoitzean dituen beharrak, barne krisiak... Alderdiek bazekiten ni banindoala eta egoera berri horren aurrean eskuak libre nahi zituzten lasterketa berriari ekiteko. Gerora sarri hitz egin izan dut sozialistekin kontu hauei buruz, eta beraiek ere aitortzen dute gurekin apurtu behar zutela, bestela ezin zutela beraiek ziren moduan agertu gizartearen aurrean. ETAk ere, 1998ko uda aurretik adierazia zigun bake biderako konpromisoa hartzeko baldintzak zeintzuk ziren, gu ez ginen ados eta orduan bidali genien gure erantzuna, haiek bidalitako paper berberaren atzeko aldean. Oporren ostean, irailaren 7-8an edo, bitartekari batek proposamen bat ekarri zigun: EBBk ikusi zuen, HBk ere bai, eta hor bide bat egon zitekeela antzeman genuen... berehala etorri zen Lizarra-Garaziko Akordioa eta egun batzuk geroago su-etena. Egoera berrian frentismoa nagusitu zen.

Lehendakaritza utzi zenuen eta itzalera pasatu, baina bazirudien alderdiaren aldetik halako bazterketa bat ere bazegoela, kanpotik ikusita halako inpresioa ematen zuen.

Ez dut uste hala izan denik. Ni aspertuta nago han eta hemen esaten ni politikari berezia izan naizela, ez dudala bokazio politikorik eta politikaria izan banaiz abertzale naizelako izan dela. Nire garaiazen ondorengo egoera gehiago edo

Ardanza plana eta HB

"Nire hausnarketa aurkeztu nuenean onarpen maila handia izan zuen alderdien aldetik, baita HBren aldetik ere; publikoki ados ez zirela zioten baina, pribatuan onartzen zuten planean bideren batzuk ikusten zituztela. Orduan nire erantzuna, alderdiko jendea medio, zera izan zen: "Bada jarraitu dezatela publikoki ezetza ematen, eurak baietza esaten hasten badira, besteek ezetza esan beharko dute eta"

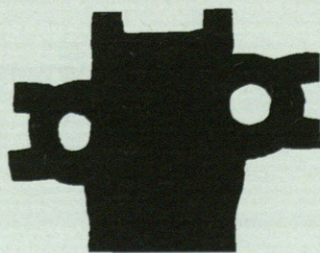
"EBBk lehendakari nik izan behar nuela zioen eta onartu ezean proposamen hura eramango zutela Batzar Nagusira eta han esateko ezetz. Gauzak nola egiten ari ziren ikusiz ez nengoen pozik, oso erreta nengoen eta negar egin nuen"

gutxiago gustatuko zitzaidan, baina ni leiala izan naiz, nire buruarekin, Ibarretxe lehendakariarekin eta baita alderdiko beste politikari batzuekin ere. Ez dut gustuko alderdiko kontuez publikoki hitz egitea, esandakoak bakoitzak bere modura interpretatuko dituelako handik edo hemendik zirikatzeke. Horregatik hitz egiten dut oso gutxi publikoki. Nik ez nuen egin Aznarrek orain egin duen moduan, dabilen moduan ez baitakizu nork agintzen duen, berak edo Rajoik. Inoiz ez nuen uste lehendakaria izango nintzenik, garai hori bukatu zen, orain oso eroso sentitzen naiz nagoen moduan eta kito, nik ez dut ezer nahastuko.

Erabakitzeke eskubidea eta ituna, hori da indartsu dabilen formuletakoa. Zure sasoiaren ere itunak garrantzi handia izan zuen. Zelan ulertzen duzu zuk ituna?

Horri erantzun aurretik, besteak beste jakin beharko dugu ituna zertarako nahi dugun, bestela ez digu balio izango. Ituna egin behar da normalizazio politikoa eta bakea lortzeko. Ajuria Eneko Itunak ere hori zioen bere tituluan: "Bakea eta normalizazio politikorako Ajuria Eneko Ituna". Beti gabiltza gauza berdintsuen inguruan. Hara, ez dira bakea eta normalizazioa nahastu behar. Bakea lortzeko zer egin behar da? Kongresuak duela hilabete batzuk onartu zuen ETArekin berba egiteko aukera, eta Ajuria Eneko Ituneko 10. puntuak ere horixe zioen, armak utziz gero ETArekin berba egingo zela. Hemengo arazo politikoari dagokionez, hori

Argitalpen honen edizioan lankide:

gizarte ekintza

abertzale garenok bakarrik ikusten dugu. Beraz, abertzaleen eta ez abertzaleen arteko ituna behar dugu, denok baikara herri honetakoak. Ondoren, Madrilerekin egin beharko dugu bigarren akordioa.

Madrilekiko ituna dela eta, ikusten ari gara itunean maisu diren katalanak nola dabilzan.

Hori dela eta, nik zera esan nien Joaquín Almunia eta Aznarri: "Bermatu behar duzue guk Euskadin onartzen duguna gero zuek onartuko duzuela, bestela honek ez du zentzurik". Erantzuna honakoa izan zen: "Bai, baina mahai horretan agian abertzale zaretenak gehiengo izan dezakezue eta gure gustukoa ez den akordioa ateratu". "Bada orduan —erantzuten nien nik— hor dugu bene-benetako arazo politikoa".

Benetako arazoa, beraz, subjektuaren erabaki gaitasuna da.

Jakina. Baina ETA dagoen bitartean ez dago ezer egiterik, ezta hemengo artean ere. Madrilerekin arrazoi demokratikorik ez duenean ETArekin aitzakia ateratzen du, horregatik esan diot hainbestetan ETArekin behingoz bere jardueraz uzteko.

Katalunian ez dago ETArekin aitzakiarik.

Badakit, duela hamar urte ere hori argi nuen. Baina hemen ETA dagoen artean ez dago katalanek gaur egun bizi duten eszenatokira pasatzetik. Noski, ez da berdina Madrilera Legebiltzarrearen %50arekin joatea edo %90arekin. Eta hor da gure arazoa, euskaldunon artean dugun banaketa. Beraz, behin ETA erditik kenduta, hemen akordio bat lortzen badugu, horrekin joango gara Madrilera, eta akordiorik ez bada, demokrazian botoetara jo behar da.

Eta zelan ikusten dituzu bi plano horiek gaur egun, bai hemengo akordioa, eta baita Madrilerekin lortu beharrekoa?

Biak oso zail ikusten ditut. Abertzaleen artean nahiko erraza litzateke marko bat osatzea, eta euskaldun-espainiarren artean beste bat ere bai, baina bi horien artekoa oraindik zail dago. Esta-

1998an MCCra itzultzeko tentaziorik?

"Tentazioa bakarrik ez, itzultzeko eskatu zidaten. Antonio Cancelok esan zidan berak bi urte barru MCCko lehendakari izango izango zela eta bere ustez ni nintzela postu horretarako pertsonarik egokiena. Nik esan nion urtebete sabatikoa behar nuela, eta gainera, baietz esanez gero edozeinek esan zezakeela lehendakari izango zela nire egoitza berria. 2000. urtean hasiko ginela halakoez hitz egiten. Lehendakari izango nuen ustez niretzat lehendakari gisa jarraitzea zen errazena eta gaur egun ere agian oraindik lehendakari izango nintzen".

tutik markoa Konstituzioan dagoela esaten zaigu, eta guk esan dezakegu prest gaudela hori onartzeko, baldin eta Konstituzioa aldagarria bada. Beraz, guk hemen lortutako akordioaren ondorioz Konstituzioa aldatu behar bada, aldatu egin behar da, bestela abertzaleok esan beharko dugu Konstituzio hori ez gurea onartu. Horrez gain, argi izan behar da ituna ez direla betirako, denbora baterako egiten dira, itun bat ez da dogma bat. Harrigarria da Europara begira zer burujabetza maila —aduanak, moneta...— utzi duen Espainiak Konstituzioa ukitu barik, eta nola ez diren gai barrura begira burujabetza konfiantza malguago jokatzeko hemengo arazo hau konpontzeko. Egungo prozesua ateratzea asko kostako da, badira kontraesanak baina giro ona ikusten dut. Sozialistak bide onean ikusten ditut, baina PP ez.

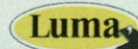
Zer gertatu behar da Urdaibaiko zure etxearekin?

Ideiarik ere ez dut, niregana oraindik inor ez delako zuzendu ezer esatera, eta hau esaten dudanean inork ez dit sinesten, baina horrela da. Nik ez dut etxe berririk egin, bat erosi nuen eta gero birgaitu, horretarako behar nituen baimen guztiak eskuratuz. Ez du ez hankarik ez bururik pentsatzea nire prestigio eta izaera guztia arriskuan jarri behar dudarik halako etxe batek metro bat gehiago, gutxiago edo dena delakoa izan dezan.

Baina Gaitegi-Arteagako udaleko eta Urdaibaiko Patronatuko teknikoen arabera etxearen birgaitze horretan badira irregularitasunak.

Udaleko arkitektoak esan zuen berak ez zuela ezer berezirik ikusten eta zerbait izatekotan modu errazean konpontzeko modukoa zela. Patronatukoaren ustez baziren irregularitasunak. Udalak esan dio Patronatuari irregularitasunak ikusten baditu ekin diezaiola espedientearen bidari bere txostenekin, udalekoekin ez diola ekingo eta. Patronatuak erantzun dio hori udalaren eskumena dela. Hori da orain epaitegiaren dagoena, bai orain bai etorkizunean, halako espedienteen irekierarako eskumena nori dagokion. ■

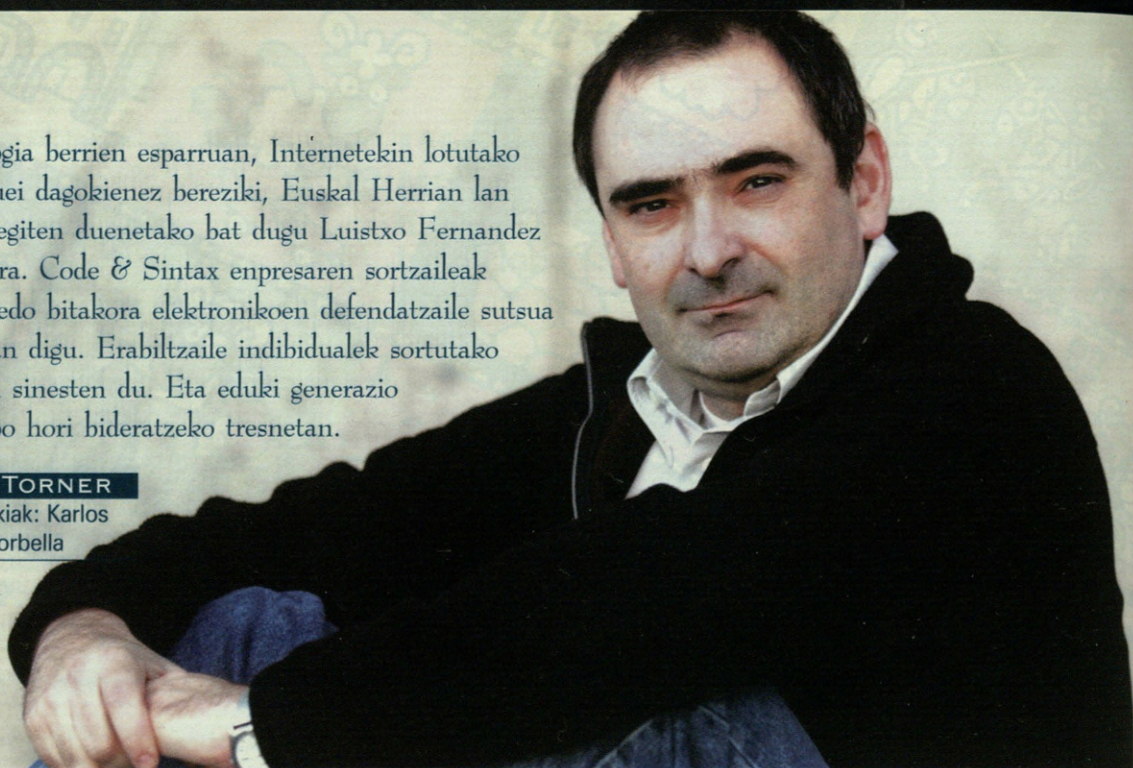
aldizkariak euskaraz
guztion neurria

Teknologia berrien esparruan, Internetekin lotutako proiektuei dagokienez bereziki, Euskal Herrian lan gehien egiten duenetako bat dugu Luistxo Fernandez eibartarra. Code & Syntax enpresaren sortzaileak weblog edo bitakora elektronikoen defendatzaile sutsua dela esan digu. Erabiltzaile indibidualak sortutako edukian sinesten du. Eta eduki generazio kolektibo hori bideratzeko tresnetan.

JON TORNER

Argazkiak: Karlos Corbella

«Blogekin erabiltzaile indibidualok erakundeei aurre hartu diegu»

Zein helbururekin sortu zenuen *Ingelesen Hilerria* izeneko bloga?

Ez dut helburu berezirik. Nahi dudana idazten dut eta alde horretatik primeran funtzionatzen du. Hasieran, tresna jakin bat probatzeko erabili nuen bloga. Hiru hizkuntzatan egiten hasi nintzen: euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez. Diseinu aldetik blog narras samarra irten zitzaidan, baina esperimentu horretatik abiatuta zerbait egin zitekeela ikusi nuen. Harrezkero blog komunitate txukun bi sortu dira, Eibarkoa eta Goienakoa. Nik estreinatu nuen blog softwarea erabiltzen dute, informatikariek hobetua. Nire esperimentuak, beraz, erabilera praktikoa izan du.

Nahi duzuna idazteko aukera izateaz pozik zaude, baina irakurleak izatea ere nahiko duzu, ezta?

Ez dut blogaren bidez ezer lortzeko afan berezirik. Badago audientziak kezkatzen dituen jendea, baina blog bakoitzaren irakurle kopurua oso txikia dela kontuan izan behar da. Zera irakurri nuen nonbait: "etorkizunean denok izango ditugu hamabost harpidedun". Eta hala izango da. Ez da inon aurkezteko edo Euskadi Irratiaren, ARGIAren edo herri aldizkarien audientziekin alderatzeko modukoa. Pentsa ezazu, ordea, zure hamabost irakurle horiek zure bloga munduan dauden milioika blogen artean aukeratu dutela. Erantzukizuna, beraz, ez da txikiagoa. Ni nire hamabost harpidedunekin gustura nago. Bakoi-

tzaren egoa gehiago ala gutxiago puztu daiteke, baina niri gutako bakoitzaren audientzia metatua interesatzen zait. Eta alde horretatik, geroz eta gehiago gara.

Eduki aldetik euskal blogak aberatsak al dira?

Nik eduki askatasun absolutuan sinesten dut. Parke teknologikoan lan egiten duen ingeniariaren artikulua ez ditut hamazazpi urteko ikaslearen kezka zoroak baino gorago jartzen. Nik kontsultatzen ditudan guztiak ez dira guru kategoriako lagunenak. Jende arruntarenak ere gustura irakurtzen ditut.

Euskal komunikabideak blogak eskain ditzaketen abantailak jabetu al dira?

Kezkatuta, antena jarrita behintzat badaude. Blogak, neurri batean, komunikazio modu jakin batzuk iraultzen dituzte. Gauza askoren berri blogen bidez izaten dugu. Xakeari buruzko albisteek adibidez ez dute lekurik hedabideetan. Nahikoa da xakean aditua den blogari bat egotea mikroaudientzia hori asetzeko. Komunikabideak horretaz ohartu eta pausoak ematen hasi dira. Blogak hedabide tradizionalak lekua jango dieten ez dakit, baina mundu hau ezagutu beharra dutela argi daukat. Jendeak bere kasa sortutako informazio uholdea geroz eta handiagoa da eta oreka zail horretan trena ezin da pasatzen utzi.

Luistxo Fernandez

Ohiko hedabideek sareaz hitz egitean sarri alde negatiboak azpimarratzen dituzte. Modu egokian jorratzen al dira Internetekin lotutako albisteak?

Arrazoi duzu: Interneteko arriskuak, pederastia, drogak, lapurretak... horrelakoak maiz entzuten ditugu. Edo bestela, Googlek edo Microsoftek ez dakit zer iragarri dutela Kalifornian. Kazetariak dinamika baten pean daudelako izango da: teletipoak edo digeritutako informazioa jaso eta horixe eman. Kazetaria, ziurrenik, Internetera konektatu eta blog nahiz albiste interesgarriak topatuko ditu. Hala ere, bere publikoarentzako edo bere hedabideko ildo ustez serioarentzako interesgarriak ez direla ikusiko du. Blog bat idazten duzunean horrelako gauzarik ez duzu pentsatzen, zure lerro editoriala zu baitzara. Lotsa gutxiago duzu gauza interesgarriak zein topatzen dituzun txorakeriak komentatzeko. Eta Interneti buruzko albiste negatiboez... badakigu gezurra eta egia zeintzuk dioten. Beraz, ez ditugu aipatzen edo ironiaz komentatzen ditugu.

Eta instituzioek nahikoa oihartzun ematen al diote Interneten inguruan egiten diren proiektuei? Askotan Interneteko proiektu bat garatzen da eta instituzioek publizitatea sarera bideratu beharrean, paperean sartzen dute...

Bai, Interneten inguruko gertaerak paperean ikusten ditugu, *Diario Vascon*, Vocentoren orrietan. Oro har, instituzioak nahiko galduta ikusten ditut. Lana txukun egiteko gai den jendea egon badago, baina politika orokorretan zer egiten den ikusita, gauzak argazkian ateratzeko egiten direla iruditzen zait. Web gune baten inaugurazioa Teleberrin txukun agertzeak soilik kezkatzen dituela dirudi askotan. Zer egin beharko luketen ez dakit ziur. Inbertsioak egin, hori bai, eduki sorkuntzan eta komunitatean, adibidez.

Publizitatea erakartzea ere zaila da...

Nik uste dut Interneten publizitatea erakartzeko sistema asmatuta dagoela: Google-en iragarki sistema. Euskarazko berbak erosten dituzten bezero gutxi daude, Google-ek apenas hartzen du aintzat euskara, baina benetako formatu publizitarioa hori da. Gainerakoa gezurrezko publizitatea da, ezkutuko diru-laguntza. Google-en *adwords* edo hitzen bidezko formatu publizitarioa termino komertzialetan oso justua dela uste dut. Bisita eta eduki jakin bati lotutako klik gehien dituenak lortzen ditu irabaziak. Sare horretan

Kazetaritzarekin bueltaka

Luistxo Fernandez 1966an jaio zen, Eibarren. Kazetaritza ikasketak amaituta paperezko hainbat komunikabidetan jardun zuen. 2000. urtean, Code & Syntax enpresa sortu zuen bi lagunekin batera eta egun hortxe dabil lanean. *Iaz Ingelesen Hilerria* (<http://www.eibar.org/blogak/luistxo/eu>) blog eleanitza jarri zuen martxan. Urrian, gaztelaniazko bertsioa marketing helburuak dituen Mapamovil.net blogan paratu zuen. Internetera zer dela eta salto egin zuen galdetzean, zera erantzun digu: "Euskarazko kazetaritzan, hedabide publiko batean -EITBn- zaude, edo pobrea zara. Argi neukan beste gauza batzuk egin behar nituela".

momentuz euskarazko publizitatea bideratzeko aukera gutxi dago, baina agian horren antzeko sistema alternatiboa asma daiteke. Noski, behar bada ez da hori komeni...

Edukiak azaleko geruza dira. Azpiegiturak funtzionatzen dutela erakustea eta gero azpiegitura horiek saltzea bada negozio iturri bat. Euskaraz, edukietatik soilik oraingoz ezin da bizi. Gaztelaniaz bizi daitekeen ere ez dut argi. Benetako negozioa edukietan baino, azpiegiturretan dago. Geroz eta argiago ikusten dut edukiak boluntarioek sortzen dituztela, ez kazetari profesionalak. Irakurleak geroz eta gehiago joko dute blogariek sortzen duten informazioa kontsultatzera.

Blogak aipatzen ari gara etengabe. Etorkizuna hor ikusten al duzu?

Bai. Nik erabiltzaileek sortutako edukiengan (ez bakarrik blogengan) konfiantza osoa daukat. Horrez gain, eduki generazio kolektibo hori bideratzeko tresnetan, azpiegiturretan, badago etorkizunik. Jendeari tresnak ematea bada negozio lerro bat. Azkenik, gauza bat eta bestea lotzeko teknologiak daude, automatizazioa, estandarrek... Aurki RSS bidezko bilatzailea, neurri batean, estandarretan oinarritutako robotak, robot batek egiten duen albistegia. Zenbat jende bizi da Aurkitik? Zero. Baina azpiegitura interesgarria da eta eduki mordoa du. Automatizazioan, estandarretan, azpiegituren negozioan eta eduki kolektibo aberatsean ikusten dut etorkizuna.

Iaz Kaixo.com-eko Aitor Lopez de Abarasturi elkarriketatu genuen (1970. zenbakian). Hark esan zigun orokorrean Euskal Herrian Interneten inguruko gauza gutxi egiten dela, oso poliki goazela...

Egia da poliki joan garela, alor askotan atzeratuta geratu garela. Nik blogen kontu honekin itxaropen handia daukat, ikusten dudalako erabiltzaile indibidualok instituzioei -elkarte, enpresa edo administrazioari- aurre hartu diegula.

Horiek atzean geratzen ari dira. Kaixo.com, bestalde, oso proiektu zaharkitua dela uste dut. Aukera handiak zituen baina ez du eboluzionatu. Beste gauza batzuek egin dute aurrera, blog komunitateek adibidez. Gauzak mugitzen ari dira. Ez goaz denok batera manifestaziotzar batean, baina bata hemen eta bestea han, batez ere erabiltzaile indibidualen gero eta kreatibitate interesgarriagoaren bidetik, aurrerantz goaz. ■

Patxitrapero, Telezaborra eta Uztarria

Euskal blogarien artean izen bat nabarmentzea itsusia izan daitekeela dioten arren, izen bi aipatzekotan, Zumarragako *Patxitrapero* eta *Telezaborra* aipatuko litzukeela esan digu Luistxok. Aurrenekoak "sekulakoak" egiten omen ditu; "telebista pertsonala asmatu du!". *Telezaborrak*, bestalde, "kritika sozial eta telebisibito ikaragarria" egiten duela adierazi digu. Hala, ber, hedabide elektronikoei dagokienez, Azpeitiko *Uztarria* atariak lan oso ona egiten duela dio, eta merezita jaso zuela Sareko Argia saria. Sustatutik ere ederki funtzionatzen omen du: "Gauza sinplea da, baina egunean hiru albiste sareratzen ditu". Bestalde, Interneten, "edizio jarraituan" sinesten duela esan digu eta hortaz, *Bizkaie!* moduko proiektuak "arraroak" direla: "Periodikotasun bati lotutako Interneteko proiektuari -azalean- ez dakit zenbatgarren alea jartzeari -ez diot zentzurik ikusten".

Patxitrapero: <http://patxitrapero.blogspot.com/>
Telezaborra: <http://www.eibar.org/blogak/telezaborra>
Uztarria: <http://www.uztarria.com/>
Bizkaie!: <http://www.bizkaie.biz/>

Nola bizi du txapelketa bertsolariak?

Elkarrizketa motzean

Andoni Egaña

Maialen Lujanbio

Erreportajea

Txapelketako

bitxikerien historia

Mahai-ingurua

Xabier Amuriza

Estitxu Arozena

Xebastian Lizaso

Jon Lopategi

Iritzia

Amaia Agirre

Jon Sarasua

Jokin Soroazabal

Arisko Urmeneta

Haurren Sexualitatea:

zein dugu
Plazerrrik
Gorena ?

KILIMAX !

Rosa Martín Salazar

EHUKO IRAKASLEA ETA IKUS-ENTZUNEZKOETAN ADITUA

Afdallah-ren poltsa

Holtsa beltz xume batekin iritsi zen. Uztailaren hasieran ikusi nuen lehen aldiz gorputz xukoa, alanbrezko hankak, eta aurpegian begirada erraldoia zuen umea. Nola erreparatuko nion poltsa zikin hari. Izen ahoskagaitza zen harre-ra egiteko egin nezakeen hitz bakarra, eta indarrak gabeko esku txikiari eustea berotasuna emateko bururatu zitzaidana. Ez nion poltsari kasurik ere egin lehen une haietan. Giza-kumeak eta ez beren ondasunak direlakoan garrantzitsuagoak; ondasunak eskotan txartasunetik ateratzen direlakoan; eta garenak, eta ez daukagunak, axola duelakoan.

Batek daki noiz kiroletako poltsa izandakoa zen. Beltza, eta kanpoan hainbat poltsiko zuena. Puntada luze eta zatarren bidez jositako kremlera zuria zeukan itxigailu gisa. Eta giltzarrapo txiki bat bazterrean. Eta zelo marroi zabala inguru guztian. Bidean lapurrak aurkitzeko beldurraren seinale, edo halako txikikeria harrapakin bihurtzeko pobrezia nahikoa izatearena.

Ez zen, ez, huskeria han zetorrena. Hurrengo goizean, lepoan zintzilikatuta zekarren giltzatxoa hartu, eta arreta handiz zabaltzen hasi zenean erakutsi zuen harrotasunak kikildu ninduen. Zorro zapail hartan, basamortuan erbesteratuta bizi den herri baten esku-zabaltasuna zekarren Hafdallah-k. Inoiz jantziko ez nituen oihalak, eta inoiz jarriko ez nituen bitxiak, lurrik ere ez duen herri hartatik oparotasun-erreinu honetara opari. Etxean zeukan apurretik gehiena bidali zuen poltsa hartan Hafdallah-ren amak. Eta asko daukatenetik apur bat ere bai: hegoaldeko haizea zekarren poltsak, inoiz ez usaindutako lurrinak, eta sirokoaren hondar xeheak.

Amaitu zen uda, eta bueltako bidaiarako, hegazkinean alferrikako pisurik ez eramaterren, ez zuen maleta onik eramane. Etxe ondoko txinoan erositako errafiazko poltsa erraldoia baizik, ijitoek kaleko postuetan salgaiak biltzeko erabiltzen dituzten horietakoak. Plastiko usaina zuen.

Poltsa beltz hura egongelako bazter batean egon zen zenbait egunetan. Garbitu eta gero ere, lurralde arrotzen usain gazi-gozoa gordetzen zuen. Zertarako erabili ez nekiela, eta zakarrontzian nola jarriko nuen horrenbeste on

INIGO AZKONA

ekarri zidana. Eta orduan, Gabrielak: ea poltsa hura oparitzeko mesedea egitea asko eskatzea zen, Luis Fernandorentzat nahi zuela, Durangoko lantegi bateko makinak garbitzera joaten zela larunbatetan, eta bere hatu guztiak ekartzeko eta eramateko ondo etorriko litzaiokeela.

Esku boliviarretara, hegoaldeko eskuetara, itzuli da berriro poltsa. Samurtu zaizkit nire ideia tinkoak; daukaguna ez ote den garenaren erakusgarri, galdetu diot neure buruari, egindako bidearen eta egiteke dugunaren agerkai. Eta erantzunaren bila hausnartzen ari nintzela, Durangoko lantegia itxi dute. Hegoalde guztietatik harantzago, hegoaldea.

Ez dakit non dabilen orain hondar bitxiz xartatutako zakutxoa. Harea bezala, gaur hemen, bihar han, aleatorioa dirudien mugimenduan. Baina harea, inguruari moldatzeko ahalmena izan arren, beti ezegonkor, likidoen portaera duen solidoa da; fluidoan mekanika-

Esku boliviarretara, hegoaldeko eskuetara, itzuli da berriro poltsa. Samurtu zaizkit nire ideia tinkoak; daukaguna ez ote den garenaren erakusgarri, galdetu diot neure buruari, egindako bidearen eta egiteke dugunaren agerkai. Eta erantzunaren bila hausnartzen ari nintzela, Durangoko lantegia itxi dute. Hegoalde guztietatik harantzago, hegoaldea

ren arauak erakusten dutenez, hondar kozkorak mendi egin dezake, eta gainezka egin ere. Beste likidoen antzera, zubiak botako dituen uholde bilaka daiteke harea, itsasbeherarik gabeko itsasgora bihur daiteke, belardiak jaten ari den basamortu. Edo ura bezala, lurrundu.

(Udazken triste honetan, beste poltsa bi igaro dira nire begien aurrean: bata, anzoko atari batetik atera dute, eta kremlera luzearen azpian Anabel joan da; bestean, bemendik kilometro gutxitara, Aintzane jaso dute).

Hega bitez hego guztiak. ■

Xabier Gurrutxaga

ABOKATUA

Altxorraren sekretua

Anoetako proposamenaren urteurrena zela-eta zurrumuru ugari zabaldu ziren orain dela bi aste ETAk eman beharko lukeen su-etenaz. Aitzitik, inork ulertzen ez dituen ekintza koxkorretan ari dira orain espezializatzen. Momentuz ez dago su-etetik, baina guztiok dakigu, Otegiren baimenarekin, borroka armatuaren etorkizunari buruz ETaren baitan eta ezker abertzaleko gune garrantzitsu eta eragin handikoetan gogoeta egin eta erabakiak hartu direla.

Aralarreko koordinatzaileorde Mikel Basabek zioenez, beraien ustez, ETak jada hartua du su-etena aitortzen duen erabakia. Hori esan bezain pronto axolagabe eta fribolotzat jo dituzte hitz horiek. Kritikarik gogorrena eta mespretxugarriena Batasunaren ahotik etorri zaie: "Espekulazio hutsa da. Beste proposamen hobeagoen faltan, ezer ez dakiten gauzez ari dira hitz egiten, horrela bere arduragabekeria bistan utziz". Ez dakit Batasuneko bozemaileek zer dakiten eta zer ez ETaren erabakiez, baina garbi dagoena zera da: ez dutela nahi beste inork jakitea beraiek dakitena eta are gutxiago norbaitek aurre hartzea gai honetan. Batasunaren aldetik badago, normala da bestalde, ETaren eskutik etor daitezkeen berri onak monopolizatzeke eta ahalik eta errenta eta protagonismo gehien lortzeko jarrera ezkuta ezina. Batasunak jakin badaki zer-nolako indar politiko eta elektoral eman dion Sinn Feini IRaren menia amaigabeak, eta zer-nolakoa emango dion borroka armatua behin betiko uzteak. Horregatik ez du utziko "bere oilategian" inor sar dadin arrautza bila, eta are gutxiago "oilategiko" kontuei buruz hitza hartu nahi duena duela gutxi arte oilarren taldekoa izan bada. Altxor preziatua da ETaren amaiera ezker abertzalearentzat eta notizia ikaragarri ona denez euskal gizartearentzat eta Estatuarentzat, ezinbestekoa da bukaera horrek berarekin dakartzan abantailak norentzat izan behar duten ongi kontrolatzea. Alegia, gure artean Batasunarentzat, eta Estatu mailan Zapaterorentzat. Bidezkoa da horrela pentsatzea eta hori nahi izatea, besteei zilegitasuna aitortu behar zaien bezala dakitena eta uste dutena ere publikoki esan ahal izateko, inoren aldetik "sargento primero" baten erantzuna jasotzeko beldurrik izan gabe.

DANI BLANCO

Nik uste dut ezker abertzalearen baitan hausnarketa luze eta sakon bat egin dela borroka armatuari buruz, eta, batez ere, honen komenigarritasunaz ezker abertzalearentzat. Hau da, jada mesederik egiten al dio ezker independentistari ETaren borroka armatuak, gaur eta hemen? Ezker abertzale horrek duela hamar urte esaten zituenak kontuan hartu eta duela urtebetetik hona esaten ari denarekin alderatzen badugu, argi dago egindako hausnarketak ondorio nagusi bat duela. Alegia, ezker abertzalearen egitasmo politikoak ez duela gaur beharrezkotzat jotzen ETaren borroka armatua. Beraz, ondorio horri dagokion erabakirik koherenteena honako hau litzateke: hobe da guk geuk borroka mota honen amaiera modurik duin

eta egokienean bideratzea, gauza garrantzitsuagoak desagertze arriskutik aldentuz. Beste kontu bat da gogoeta eta erabaki horrek barrura eta kanpora begira hartu behar duen itxura eta jarri behar zaion jantzia. Hala ere, garrantzitsua edukia da eta Anoetako proposamenarekin ados dagoenak ezingo luke gaur arrazoirik aurkitu ETaren jarraipena defenditu ahal izateko. Negoziazio bikoitzaren teoria da, hain zuzen, ETaren ez zilegitasun politikoaren adierazle nagusia. Gure gizarteko arazo politikoen eztabaida eta soluziobideak herri honen ordezkaritza demokratikoa duten alderdien esku utzi behar bada, utzi behar den bezala, eta erakunde armatuak langintza horretan ez badu esku sartzerik, garbi dago ETaren beharrik ez dutela somatzen Anoetako proposamenarekin ados daudenek. ETak berea egin badu proposamen hori, jakitera eman zuen bezala, nik uste dut garbi esan daitekeela erakunde horrek ez duela su-etena erabaki, borroka armatuaren amaiera elkarriketatua baizik. Uste hori daukat eta geroz eta sendagoa bihurtzen zait Rafa Diezi eta Arnaldo Otegi entzuten die-danean bakerako bidean artekaritzak

zehazturik daudela eta edukiak ongi definiturik. Ez dut frogarik, baina ez da oso azkarra izan behar konturatzeko Zapatero jaunak zurrumurruek eskaintzen dutena baino berme gehiagoko zer bait duela esku artean sartu den uretan sartzeko. Beste gauza bat da erabaki hori ETak zer baldintzetan hartu duen eta atzera bueltarik duen ala ez. ■

Ez dakit Batasuneko
bozemaileek zer dakiten eta zer
ez ETaren erabakiez, baina
garbi dagoena zera da: ez dutela
nahi beste inork jakitea beraiek
dakitena eta are gutxiago
norbaitek aurre hartzea gai
honetan. Batasunaren aldetik
badago, normala da bestalde,
ETaren eskutik etor daitezkeen
berri onak monopolizatzeke eta
ahalik eta errenta eta
protagonismo gehien lortzeko
jarrera ezkuta ezina

Fernando Muniozguren

IRAKASLEA

Euskalgintzaren diakronia, sinkronia eta geroaz

DIAKRONIA. Diakronian euskalgintzaren lehena oso antzinakoa ez denez, ehun urte; horietatik ikasteko, Antxon Narbaizak Alberdanian argitaratutako *Euskaria Show* liburua ekarri nahi dut, zeinetan egungo auzi askok, estatusaren eremukoak bereziki, sustrai luzeak dituzten. Hor ikus litezke oraindik ere, ehun urte pasa arren, zenbait auzik bere horretan darraitela. Joera politikoak direla eta, "sozialismoak liberalismoaren ustezko unibertsaltasuna jasoko zuen eta, bidenabar, euskararenganako axolagabekeriaren zama". Nazionalistez haxe dio: "Karlsten oinordeko moduan, erruralismoaren baloreen alde, hiri bizitzari kontrajarriz, egin zuten, euskararen aldeko diskurtsoa erabiliz". Eta, Narbaizaren ustez, hortik dator euskaldun zenbaiten konplexua. Testuinguru horretan, gaur egunean gertatzen den moduan, udaletxeetan, ikastetxeetan borroka egin beharra egon zen, Sabino Aranaren berbak ez baitziren betetzen: "*El euskara debe ser necesario y apto*". Pare bat berbatan bai corpusaren bai estatusaren aldetiko ikuspegia.

Laster lotu zen euskara abertzaletasunarekin eta "euskaldun fededun" a dela eta, baita kleroarekin ere. Hor hasi zen liberalen aurkako diskurtsoa, ideologia atzerakoien aitzakiari lotuta. Testuinguru horretan aurkariak arrotzeko ondo etorri zen Unamunoren diskurtsoa. Orduan ere Euskalgintza ahul eta erantzunik emateko adore barik.

Izan ziren, jakina, irakaskuntzan ere, orain Bertondonakoen eta Sanz-Pegenauteren aitzindariak: "*Para nada hace falta el vascuence para comunicar la instrucción*" ziotenak.

Diakroniaren ildoari jarraituz, gatozen berri onekin, ibilbide historikoa-ren zertzeladak eman eta gero. Oroimen historikoa osatzeko ezinbestekoak dira, besteak beste,

DANI BLANCO

pare bat bilduma. Bata *Bidegile*kena, sasoi zailetan hainbat euskaltzale saiaturen biografiak eman baitzizkigu, omen gisa.

Euskararen alpinista eta xerpa mordo dago hor. Alde horretatik, 1987an, bere eraginez ekin zitzaionez, zorionak Mari Karmen Garmendiari.

Ildo beretik jarraituz, Antonio Zavala ere zoriondu eta eskertu behar da. Auspoa bildumaren egile eta kudeatzaileak laster denon eskueran egongo den altxorra laga baitu Gipuzkoako Foru Aldundiaren ardurapean.

SINKRONIA. Diakronia adibide hartuz eta ikusita hainbat gertaerak duela ehun urte lez errepikatu egiten direla, begirada kritikoa azaldu nahi dut. Nire ustez, autokritika kulpabilitate-tik hurrean egon arren, —alde instituzionalak zein jendarte-gizartekoak— bakoitzaren jarduna justifikatzeko nartzisismoaren autokonplazentzia alde batera laga eta —banderizo setatien ildotik segi barik— noria antzueren

irtenbide bako zurrunbilotik irteteko ahalegina egin behar da ezinbestez. Euskarari berandu baino lehen benetako aukera-alternatiba eman diezaiogun, *impas*etik irteteko, denon ahotan dagoen elkarlana egikaritzuz —indarrak optimizatu beharrean txarto xahutzen dihardugu eta— egin-eragin bektoreak behar den bezala kudeatu behar ditugu.

Benetan demasekoa litzateke, barka ezinezkoa, politika arloan elkar muturka jardun duten alderdiek normalizazio politikoa bideratu ahal izateko ados jartzea eta euskalgintzak betiko dikotomian murgilduta jarraitzea, nahi-ta-ezinaren endogamia elikatuz, euskara zehar lerro izan dadin, bere behar izanetik abiatu beharrean. Benetan gogorra da esatea, baina une

ELI

Benetan demasekoa litzateke, barka
ezinezkoa, politika arloan elkar
muturka jardun duten alderdiek
normalizazio politikoa bideratu ahal
izateko ados jartzea eta euskalgintzak
betiko dikotomian murgilduta jarraitzea

honetan horrela eskatzen didate tripek. Hori horrela gertatzen bada, nire ustez dimisioak eskatzen hasi beharko dugu alde batean zein bestean, aldeak konparagarri egin barik, deitoragarriak diren tik-joera metatuak irtenbiderako oztopo baitira. Era horretan ea arnas bertuta, sinergiaren filosofia barneratzen dugun.

GEROA. Geroa beste kolore batez irudikatzeko, jabetu egin behar dugu —norbaitek duela urte batzuk esan zuen moduan— gure Brunetea euskara-euskalgintza eta hori oinarri duen kulturgingintza direla. Bada ordua aspaldi bizi-jasan dugun *bat-eginik* hori *bat-eginik*, osotara ez bada ere, osagarritasuna bihur dadin prozesua abian jartzeko.

Badakit, jakin, lidergoarena dagoela jokoan, baina hori gairiditzen hiru bat gauzek lagun dezaketela uste dut. Alde batetik, Aholku Batzordearen ordezkarietan jendarte-gizarte arloko sektorea hobeto ordezkaturik egon dadin eta, baita ere sektore *basquistei* ordezkartza zabaltzea. Era horretan askoz ere onarpen handiagoa eta konbentzimendu-sinesgarritasuna izango duen jarduna izango da hizkuntza politika. Eta horrek bai Nafarroan bai Iparraldean eragin onuragarria izango luke.

Beste aldetik, nik uste, sailburuorde berriak ere, euskalgintzaren ezagutzailea bera, lagundu behar duela eta gauzak perspektibarekin ikusi, epe laburrera paseko txoria izateari lagata.

Azkenik esan dezadan, Identifikazio Fiskaleko Kodearen (IFK) igoera izango duen aurrekontuak gairiditzeak ere asko lagunduko lukeela, euskara estrategikoa baita, AHTren adinakoa. Ea bada, hurrengo legegintzaldirako beste giro bat dugun, ala oraindik ere honako hau esaten jarraitzeko behar izan deitoragarri eta salagarria dugun:

"La crise du projet est avant tout la crise du 'nous', autrement dit, la difficulté croissante à définir 'un être ensemble' au profit d'une survalorisation du 'je'". (Zaki Laidi). ■

Itxaro Borda

Amadeus

Frantziako hiri bazter-auzoetako gatazkak direla eta prentsak, politikariek eta gobernu-kideek, lotsagabeki, jendartearen zati gero eta zabalagoak jasaten duen *pauperizatzeko* fenomenoak ukatzea lortu dute. *Voyoux* handik *voyoux* hemendik ari izan da, 2007ko autokrator nahikundeak agertzen duen barne-ministroa. Funtsean, aita-ezer eta ama-deusen errua baizik ez da nonbait, larderiarik aski ez dutelako beraien mila haur mukizuekin!

Afrontua ordainduko dute. Errepublikaren laguntzak selektiboak dirate eta frogatu beharko da Errepublika zenbat maite den. Dirudienez bukatua da Errepublikak, edozein izanik, haurrak eta arra-haurrak esku-ukaldi itsuz bultzatzen zituen garaia. Dena dela, ikerketen arabera populuaren parte handia neurri hautakoi horien alde dago. Ez dute nahi Sarkozy aitaizunak *kriminalizatu* ditzan. Baina Raffarinék jada laidoztatu zituen, gobernuak 2003an erretretan erreforma indarrez pasarazi zuenean: ez al ziren orduan frantses-heldu gehienak alferrak eta sistemaz baliatzaile hutsak? Eta orain gazteak *voyoux* salbamenik ez.

Sarkozyren itzalean datorren *Kapitalarentzat* pobrezia gaztigua da eta aberastasuna partekatzeko ez den langiletasun prestatuaren saria. *Mozart, no bist du?* ■

Joxe Mari Ostolaza

18/98

Marka gaitza, Garzon bere gibeletikoei aldreteara igotzeko modukoa. Bere burua suharki maite duenak, sekulako lanabesa aurkitu du ETAn Espainiako betiereko historian leku pribilegiatua izateko. Euskal bustidura izan lezakeen edozer zaio baliagarri bere buruarekiko maitasuna asetzeko. Eta epaiketa deitu dion honen lehen emanaldiak ikusita, irigarria gertatzen da espektakulua, izen-abizenak eta izanak dituzten pertsonen etorkizuna xehatzen ari ez balira. Izan ere, beren entrepesari jardunetan salario normalizatu bat etxeratzea lortu ez duten pertsonak ETAn finantzaritzat jotzea, astakeria juridikoa izateaz gain adar-jotzea ere bada. Eta tamainako lelakeriak pertsona horiek kartzelaratzeko egokiera ematen badie gu guztion adimenaren iraingarri, alferrik dituzte etengabe igortzen dizkiguten bake eta bare kantutak, bortxaz gortu eta mutututakoari arma guztiz azkarra omen den hitza ematea bezalaxe bailitzateke. Espainiar progresia antifrankista omen zen hura monarkiak irentsi zuenetik, Sanjurjo baino erregezaleagoak bilakatu zirenetik ez da giro paraje horietan, Euskal Herria sos eta giza ahalmenez deskapitalizatze helburuarekin denek bat egiten duten eremu horietan. Lehorte intelektualak biziarazten ditu itota, pozik edo. ■

Ander Lipus

ANTZERKIGILEA

Antzerkigintza eta hezkuntza

rain dela gutxi, antzerki ofizioa zen-bait, mahai-inguru batean geunden, antzerkiaren hezkuntzari buruz jarduten. Unibertsitate baten beharraz hain zuzen.

Nik dakidanez, ofizioa ez da espiritu santuaren graziaz ikasten. Gure herrian antzerkigintzak hezkuntzan ez dauka tokirik. Antzerkiaren mekanismoak ulertzeko hezkuntza beharrezkoa da. Antzerkigintzaren historia, estetika, dramagileak... eremu handia hartzen du. Normala orduan antzokiak hutsik egotea. Hezkuntzarik gabe ez dago gozamen artistikorik ezta estetikorik ere, ez dago ez jakin-min ez jakin dohainik ere.

Gogoratzen naiz, gaztetan antzerkia ikasi nahi eta ikastolan ikasle, guraso eta irakasleak elkartzen gintuzten unibertsitateko karrerei buruz hitz egiteko. Enpresa bat etortzen zen informazioa ematera. Enpresa horretako profesionalek informazio ugari zuten eskuartean. Etorkizun oparoa izango zuten lanbideei buruz hitz egiten ziguten: psikologia, zuzenbidea, medikuntza eta abar. Gaztetan ere buru gogorra nintzen eta nik antzerkia egin nahi nuen. Baina antzerkiarekiko ez zegoen ezelako informaziorik. Beno bai, periodiko orri baten fotokopia bat eman zidaten, eta kito. Uste dut, gaur egun, hemezortzi urteko gazte batentzat gauzak ez direla gehiegi aldatu.

Hala ere, han joan nintzen ni, amaren marmarrak entzuten eta periodiko zati bat besapean. Harrezkero, ofizioa ikasi nuen eta oraindik ikasten nabil. Baina ikasitakoa abian jartzeko oztopoak baino ez ditut aurkitu. Telebistak ere ez dio asko lagundu gure ofizioari. Izan ere, edonork egin al dezake pertsonaia bat edozein espaziotan? Telebistan agertzen zaizkigun pertsonaia interpretatzeko modu horiek klisez beterik daude, eta aurpegi pixka bat jarrita nahikoa da, famaren kontua giza masaren arabera doa.

Ostera, nik nahi nuena lortzeko, hau da, bufoi, komediante, aktore, zarapastrero, ergel, gezurti, ametsen lapur, ijito eta antzezle izateko, mila gauza gehiago ikasi eta egin behar izan ditut. Antzerki obra bat aurrera eramateko zenbat gauza behar diren lehenago jakin izan banu! Eta sortze proze-

INIGO AZKONA

sua gau orduetan egiten den kontua bihurtu zait. Ez luke horrela izan behar, baina hala da.

Enpresa bat eraiki, talde bat sortu, aurre ekoizpena martxan jarri, zuzendaritza, musika, testua, jantziak, eszenografia, aktoreen lana, argiak, atrezzoak, aurrekontua, ekoizpena garatu, entseguen lokala alokatu, proiektua defendatu, dramaturgia ezberdin guztiak bideratu, komunikabideekin kontaktuan jarri, estreinaldia prestatu, elkarrizketak egin, web orria zaindu, taldearen gestioa ondo eraman, distribuzio lana bideratu, antzoki guztietako programatzaileekin hitz egin... azkenean, ohean sartu eta almodadari galdetuko diot: Bihar plater bero bat izango al dut?

Utz iezadazue tropoei jolasten: arrantzalea naiz, atun bila ateratzen naiz itsasora, baina itsasontzia behar dut, baita lan talde bat ere.

Ezin dut edozein garaitan atun bila irteten, itsasontzia mantentzea gastu handia da eta petrolioa geroz eta garestiago dago, inoiz ez dakit zenbat atun hartuko dudana, bueltatzen naizenean saldu egin behar dut, horretarako beste enpresa bat sortzea beharrezkoa da, langile gehiago, produktua merkatuan sartu behar da, distribuzio egokia egin behar zaio produktuari, eta agian lan asko egin ondoren atun latarren bat salduko dut... azkenean, ohean sartu eta almodadari galdetuko diot: Eta itsas pirata egiten banaiz?

Gaurko gizartean, ez luke horrela izan behar baina, kultura ere burtsaren merkatuan barrennetaraino sartua dago, eta nahiko debaluatuta dagoela ikusten dut. Hemezortzi urte nituenetik gauzak ez dira asko aldatu. Beno bai, pirata izateko ilusioa oraindik ez dut galdu.

Behin, kargu publiko garrantzitsua betetzen zuen politikari batek zera esan zidan: "Nik, nik ez naz Olentzero". Beste behin, eta inoiz baino serioago ari naiz, antzerki lan bati buruz galdezka nindoala, zera erantzun zidaten: "Teatro! Teatro! Zera! Nahikoa teatro dago nire etxean!".

Ondorioa: Arrandegian arrain ona, freskoa eta kalitatezkoa oso preziatua izaten da. Antzerkian kalitatea bilatzen dutenak —erosleak, programadoreak— gutxi dira.

Teloia. ■

Ofizioa ez da espiritu santuaren graziaz ikasten. Gure herrian antzerkigintzak hezkuntzan ez dauka tokirik. Antzerkiaren mekanismoak ulertzeko hezkuntza beharrezkoa da. Antzerkigintzaren historia, estetika, dramagileak... eremu handia hartzen du. Normala orduan antzokiak hutsik egotea. Hezkuntzarik gabe ez dago gozamen artistikorik ezta estetikorik ere, ez dago ez jakin-min ez jakin dohainik ere

Teknologia

Tximeleta batzuek
argi fluoreszentea
ematen dute

□ Ezpalak
□ Argitalpenak

□ Denbora-pasak
□ Ihesi
□ Makina bat kontu

Zientzia

Kontinenteeak
4.200 milioi
urte dituzte

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Txotxongiloen lilura

"Inoiz gertatu zaigu, antzezlanak bukatuta, oihalaren atzealdetik atera eta agurtzera irtetean, umeak zur eta lur geratzea, txotxongiloak benetan bizirik zeudela uste baitzuten", kontatu digu harro Antoine Bastero Antzezkizuna taldeko arduradunak. Umeak ez ezik, aurreiritziak bazter utzi eta halako ikuskizun batez gozatzeko hautua egin duten helduek ere hori azpimarratu digute: xarma berezia dute txotxongiloek. Izan ere, bihotz eta bizi gabeko objektuak bihozdu, bizidun bihurtzeko abilezia dute txerpolariek eta txotxongilogintzan dabilzanek. Ez da marka makala, gero. Hori horrela, hari, hagatxo eta eskularruen atzean dagoen mundua deskubritzea deliberatu dugu. Hona atzemandakoaren emaitza.

EIDER GARAIKOETXEA

Panpinak ez dira h

EUSKAL HERRIKO edozein txokotako herriko plaza: egurrez egindako eta oihalez atondutako eszenatoki txikia, dozena bat ume horren baitara bilduak. Hasi da ikuskizuna, bi panpinatxo atera dira eszenara, sesio ederrean; tarte bat oihuka eman ondoren, garrote batekin jo du batek bestea. Seko geratu da panpina eta umeak barre algaraka, noski.

Hara, topikoak eta aurreiritziak zer diren! Askok halako irudikapena egingo lukete txotxongiloen mundua aipatuta. Izan ere, antzerkia egiteko molde honek zama ugari izan ditu: batetik, batez ere umeentzako ikuskizunak egitea —askorentzat horrek ez du helduei zuzendutakoa bezainbat "ondra"— eta bigarrenik, panpinak, objektuak edo jostailuak erabiltzea —horrek ez omen du, batzuentzat, hezur haragizko aktoreekin lan egiteak beste duintasun—.

Bitxia bada ere, zama "modernoak" dira honakoak. Izan ere, sorreran sona, garrantzi eta misterio handikoa zen txotxongiloen artea. Adituen arabera, gizakiak haitzuloen garaitik zerabiltzan gaur egun txotxongilotzat hartzen ditugun horiek. Suaren inguruan bildu eta baten batek itzalak deskubritu zituen harritzko paretan —hamaikatxo ibili ei ziren "mamu

beltz" horien kontra borrokan, airera kolpeak emanda—. Sua eta gaua bera misterio eta sakratu izanda, itzalekin egindako joko eta trikimailuek ere erritual kutsua hartu zuten. Urteetan barrena, kondairak, istorioak eta tankerakoak jakinarazteko erabili zituzten. Gerora etorri ziren bufoien, zirkuko lagunen eta txerpolarien lanbideak.

Egun, baina, bestelako fama dute txotxongiloek; hala azaldu digu Josu Camara Kukubiltxo talde beteranoaren (28 urte) zuzendariak: "Konturatu gara daramatzagun urteetan errekonozimendua areagotu dela. Hasi ginenean, jendeak esaten zuen: Umeentzat egiten duzue! Horregatik bakarrik bigarren mailako espresiotzat hartzen zuten eta gero: Panpinak besterik ez dira! Txotxongiloak hartzen dituzue ez dakizuelako antzerkia egiten!, esaten ziguten".

Taun Taun taldeko Itsaso Azkaratek adibidea jarri du egoera zertan den azaltzeko: "Nik txotxongiloen mundua komikiekin edo Tim Burtonen filmekin alderatu dut beti. Badirudi haurrentzako lanak direla, baina publiko helduari zuzenduta daude, oso arte garatuak dira, oso zainduak".

haurrentzat bakarrik

Txotxongiloen arorik emankorrena

Azaroa eta abendua bitartea da, zalantzarik gabe, txotxongilogintzaren urrezko garaia, antzerki mota honen jaialdirik garrantzitsuenak hil hotz hauetan baitira: Bilboko Nazioarteko Txotxongilo Jaialdia (aurten azaroaren 14tik 20ra) eta handik astebete eskasera Tolosako Titirijaia (azaroaren 26tik abenduaren 4ra). Panpinez, magiaz eta istorio harrigarriez janzten dira bi herriak eta haurrek zein helduek jarduera honez blaitzeko aukera dute. Dena da festa, kolorea eta antzerkia.

Galdere ibiliko zaio baten bati buruan jiraka: bi hilabeteko loraldiaren ondoren emanldirik gabeko basamortua al dira gainerako hileak? Bada zorionez, ez. Dena dela, baieztapen horri hainbat zehaztapen egin dizkiete elkarrizketatu ditugun taldeek. Hala, Antoine Bastero Antzezkizuna taldeko arduradunak nabarmendu duenez, "pixkanaka-pixkanaka agertzen hasi gara programazioetan. Herri txikitetan zabaldu dituzten areto txikitetan izaten dugu lekua eta herriko jaietan, gainerakoan zaila da muturra sartzea".

Ezkorragoa da Itsaso Azkarate Taun Tauneko kidea, akaso batez ere helduentzako ikuskizunak egiten dituztelako. Haren esanetan, "txotxongiloen zirkuiturik ez dago Euskal Herrian. Haurrentzat ere egiten ditugu lanak eta horri esker bizi gara. Guk ez ditugu oso lan komertzialak egiten eta orduan zaila izaten da programazioan sartzea".

Hobetzearen atakan

Gaudenetan eta etorkizunari modu osasuntsuan begiratzeko bi beharrian ikusten ditu Josu Camarak: "Alde batetik forma-

zioa, profesionalak edo mundu honetan aspalditik daudenak birziklatzeko eta jende berria trebatzeko, bai txotxongiloak egiteko teknikan zein manipulazio aldetik. Bestetik, txotxongiloen etengabeko programazioa eskainiko duen leku bat behar da; urte osoan egiten den ekimenaren une handia, gorena beharko luke jaialdiak.

Horren adibide izan daiteke, hain zuzen ere, Barrainkua kalean dagoen Bilboko Txotxongiloen Dokumentazio Zentroa (Pantzerki). Espainiako Estatuan bakarra da eta European ere garrantzitsuenetakoa. Urte osoan zehar txotxongiloen, txerpolarien eta tankerakoen bilgune eta erreferente izatea lortu du. Zentro honek antolatzen du Bilboko Txotxongilo Jaialdia.

Irakaskuntzan, ordea, zulo handia dugu gurean, Euskal Herrian ez baitago txotxongiloen artean trebatzeko zentrorik. Antzerki eskoletan ere apenas lantzen da gaia. Talderik gehienak autodidaktak dira, ekinaren ekinez ikasitakoak. Panpinak manipulatu ez ezik, txotxongiloak egiten ere ikasi behar dute txerpolariek eta konpainia gehienek, salbuespenak salbu, eurek egiten dituzte eszenaratuko diren "aktoretxoak".

Horretan trebatzeko ikastaroak izan dituzte lagun galdekatu ditugun taldeek eta mundu honetan denboratxo daramatenen irakaspenak ere informazio iturri dira. Bada besterik: "Nire ustez besteek egiten dutena ikusita asko ikasten da, antzezlan piloa ikusitakoa nautue: Tolosan, Bilbon..." azaldu digu Antoine Bastero Antzezkizuna taldeko arduradunak.

elkar-ekin gaude

www.elkar.com

BAIONA • B'ERGARA • BILBO • DONOSTIA • GASTEIZ • IRUN • IRUÑEA • TOLOSA

Harribitxiak ekoizten

PANPINEZ, material zatiez edo txotxongi-
loen apaingarriz josita topatu ditugu bisi-
tatu ditugun taldeen lokalak. Are, gehie-
nentzat ezinezkoa da urteotan egin
dituzten panpina kopurua zehaztea. Pan-
pina baino, ideia edo gidoia izaten da,
ordea, ikuskizunen abiapuntua. Hala
azaldu digu Josu Camara Kukubiltxo tal-
deko zuzendariak: "Zergatik eta zertarako
galderei erantzun behar zaie aurrena. Behin
istorioa aukeratuta, pertsonaiak
aztertu eta horren arabera, itxura, eza-
garriak eta manipulatze teknika aue-
ratzen ditugu".

Estetika zehazteko orduan, antzezla-
naren beharrei erantzuten saiatzen dira
taldeak. Inoiz diseinugileen eta artisauen

laguntza izaten dute, baina normalean
eurek erabakitzen dute zer eta nola egin.
"Garrantzitsuena eroso sentitzea da eta
beste batek eginda, kontrakoa gerta dai-
teke. Hasieratik eduki behar duzu panpi-
na, frogatzeko, zeren batzutan uste duzu
egokia dela baina gero jabetzen zara ez
duela funtzionatzen" nabarmendu digu
Taun Taun taldeko Itsaso Azkaratek.

Materialei dagokienez, latexa, bei-
razko zuntza, apar-goma eta poliesterra
erabiltzen dute txotxongilo taldeek;
badira material "sinpleagoak" ere:
papera eta oihala, esaterako. Horren
harira, iraultza handia izan dela azpima-
rratu digute taldeek; orain panpina
garatuagoak, politagoak egin daitezke

eta beharra izanez gero, robotizatu dai-
tezke (aktore batek aldi berean hainbat
panpina mugitu ahal izateko).

Manipulatze teknika ere aparte-
ko garrantzia dauka: harizko, hagazko,
eskularruko txotxongiloak daude, baita
bestelako teknika ere (manipulazio
zuzena, bunrrakua). Beharren arabera,
bata edo bestea erabiltzen da. Hori bai,
gehienek aburuz, harizko txotxongiloek
erabilera mugatua dute: "zozo sama-
rrak dira", esan digu Itsaso Azkaratek;
"nahiago eskularruzkoak, bizitasun
gehiago dute. Harizkoak oso geldoak
dira, eta kalean zaila da erabiltzea, hai-
zea egonez gero, akabo!", erantsi du
Antoine Basterok.

Etorkizuneko irribarrearen bila

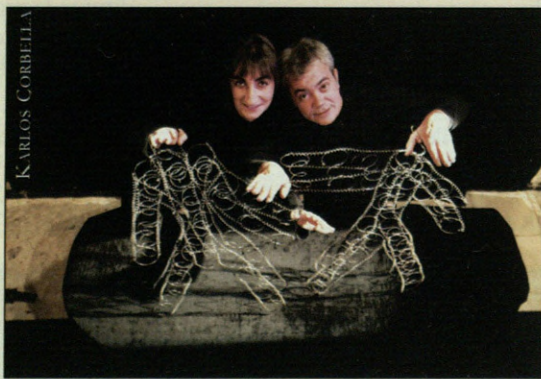
Ez da erraza txotxongiloen artea barnera-
tzea. "Arima eta barne guztiak eman behar
dizkiozu pertsonaiari: organoak, biho-
tza... Panpina mahai gainean uzten badu-
zu ez du hitz egiten, ez da mugitzen, ez du
sentimendurik; orduan, zuk hori dena
batzuetan eskuetatik eta beste batzuetan
oinetatik eman behar diozu; esan behar
ditu gauzak, egin behar ditu...", agertu
digu Josu Camarak.

Txotxongilo munduan hasi berri gehie-
nak antzerkigintzaren alorretik etorritako-
ak dira eta arlo oso diferenteak
dira biak ere, gure elkarrizke-
tatuek azaldu digutenez. Camararen iritzian, "txotxon-
gilo bat ondo manipulatze-
ko erreprimitu egin behar da bar-
nean daukagun aktore hori eta
bizia eman behar diogu per-
tsonaiari; pertsonaia ez da
gizakia bera baizik eta aurrean
duen elementua, objektua edo
panpina".

Alabaina, hezur-haragizko
aktoreekin hartu ezin ditugun
lizentziak har ditzake txerpola-
riak panpina erabiltzean. "Gizakiak egin de-
zakeena distortsiona dezake, askatasun handia
du horretan eta, bestalde, gizakiak egin ezin
dezakeena, ezin duena, egin dezake (hegan ibil
daiteke, burua erori ahal zaio eta horrekin
jolastu, futboleko esaterako...)"

Hamaika talde, hamaika molde

Euskal Herrian txotxongiloen munduan dau-
den taldeen artean aniztasuna da nagusi: esti-

Goian, Josu Camara
Kukubiltxo taldeko
txotxongiloek
inguratuta. Behean,
Taun Tauneko kideak
txotxongiloak
eskuetan dituztela.

lo guztietakoak daude, kopuruz dezente, gai-
nera -30 bat zenbaitu ditugu-. Taldeetan
beteranoenak 30 urteren bueltan dituzte,
gero bada dozena bat 15 urte inguruan
dituenak eta azkenik, sortu berriak.

Euren artean lehiarik ez dagoela nabar-
mendu digute taldeek, bakoitzak bere espa-
rrua baitu. Erakundeekiko harremanak ere
gainerako antzerki taldeek dituztenen pare-
ko direla uste dute txotxongilo elkarteek.
Horren harira, baina, aldarria zabaldu nahi
izan du Kukubiltxo taldeko Josu Camarak.
Haren ustez, txotxongiloen munduak eta

antzerkiarenak, orokorrean,
erroak egonkor botatzeko
"erakunde para-administrati-
boak" sortzea ezinbestekoa da.
Hau da, "kultura bideratzeko
administrazio arruntetik kanpo
dauden egitura batzuk eratu
beharko lituzkete. Politikaren
eta politikarien menpe kultura
kudeatzen egoten diren lagu-
nak lau urterik behin aldatzen
dituzte askotan eta datorren
berriak urtebeteko 'koltxoia'
behar du denaz jabetzeko.

Legegintzaldia amaituta, berriz
aldatzen dute lekuz eta orduan, dena zerotik
hasi behar da. Beraz, jarraipen bat behar da,
proiektuei berme eta tarte bat emango dien
erakunde bat".

Argi geratu denez, txotxongiloen munduak
burukomin ugari ditu oraindik: gabeziak,
erronkak, arazoak... baina txerpolariek panpi-
nak manciatzen ikustea besterik ez dago,
horretan behintzat, perfektzioa akaso ez, baina
asebetetzea lortzen baitu ikusleak. ■

MUNDU GARAIDEAREN HISTORIA

UOLDE UNIBERTSALETIK GAURKO KATASTROFISMORA

KLIMA: HISTORIAREN,
MITOAREN ETA ZIENTZIAREN ARTEAN

IRUZURRAK HISTORIAN

EGUZKI SISTEMAREN
SEKRETUAK AZKEN BIDAIA
ZIENTIFIKOEN ARABERA
Artizar Taldea

SEXUA
NOIZNAHI
Luis Elberdin

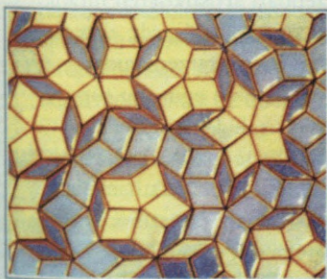
EUSKAL HERRIKO
HISTORIA EZKUTUA
Gatzon Aramburu

PENTSAMENDU GARAKIDEA

LEGE FISIKOAREN IZAERA

Richard Feynman

PENTSAMENDU GARAKIDEA

PENTSAERA BASATIA

Claude Lévi-Strauss

PENTSAMENDU GARAKIDEA

SUPERINDARRA (NATURAREN TEORIA BATU BATEN BILA)

Paul Davies

GAIK

ARGITALDARIA

**Durangoko azokan
zain gaituzue!!!**

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jiak@facilnet.es

Ezpalak

KATIXA GARATE

DANI BLANCO

Pruden Gartzia

historialariak eskuratu du Juan Zelaia V. saio-kera saria Lazarraga. *Ernazimentua euskaraz* saioarekin. Juan Lazarraga idazle arabarren testuinguru

historikoa eta literarioa osatu du Gartzia.

Pok ekoiztetxeak Aitzpea Goenagak idatzita-ko *Ongi ibili* antzelana estreinatuko du abenduaren 16tik 18ra Donostian. Loli Astoreka, Olatz Beobide, Miren Gojenola eta Edi Naudok gorpuztuko dute opor bidaia batetik bueltan galtzen diren lagun taldea.

Uxue Apaolaza idazle gazteak *Umeek gezurra esaten dutenetik* ipuin liburuaz plazaratu du, Erein argitaletxearen eskutik. Iban Zalduak adierazi duenez, irakurlea deseroso sentiarazten duten ipuinak dira Apaolazarenak.

Telmo Esnal eta Asier Altuna

aren *Aupa Etxebeste!* filmak Ikusleen Saria jaso du Madrilera Alcine jaialdian. Laburren atalean, Joxe Mari Goenagaren *Sintoniak* Ikusleen Saria jaso du eta Borja Kobeagaren *Eramos pocos* lanak Gidoi Onenaren eta Zuzendaritza Artistiko Onenaren sariak.

Koldobika Jauregi

Altzürükü izeneko erakusketa du zabalik Donostiako Ekain galerian. 40 obra inguru jarri ditu; gehienak egurrean egindako xilografiak dira. Lanok Mikel Laboari eta Zuberoako artzaiek kantatzen dituzten *basa aireei* egindako omenaldia dira.

Miren Aranburu

ren taldeak, Miren Aranburu Ensembled *Lorategi hibridoa*, laugarren diskoa, plazaratu du Gaztelupeko Hotsak diskoetxearen Errabal zigiluarekin. Aurrekoen aldean, disko hau garai-kideagoa dela adierazi dute taldekideek.

A. ELOSEGI

Euskal kultur astea Erroman

EUSKAL LITERATURA, zinema, musika nahiz gastronomiaz gozatu ahal izango dute Italiako hiriburuan, abenduaren 3an hasi eta 11 bitarte, Associazione Culturale Euskararen eskutik eta Erromako Unibertsitate Herriarraren Euskal Kultura eta Hizkuntza sailaren laguntzaz. Miren Artetxek bertsoak kantatuko ditu, Xabier Egidazu eta Ainitze Orueagastik euskal dantza saioa eskainiko dute, Mariasun Landak eta haren itzultzaile italiarrak, Roberta Gozzik hitzaldia eskainiko dute, Mertxe Urteaga arkeologoa Oiassoko portu erromatarraz mintzatuko da... Eta jakina, euskal sukaldaritza dastaketari ez diote huts egingo.

L'Atabal musika gune berria Biarritzen

700 BESAULKIKO kontzertu gunea, entseatzeko hiru gela eta make-tak grabatzeko estudio bat biltzen ditu Biarritzen zabaldu berri duten L'Atabal Egungo Musikaren Zentroak. Duela hamar urte inkesta batean agertutako emaitzari erantzun nahi dio; izan ere, gazteek musikarako bilgune bat behar zutela esan zuten. Baiona-Angelu-Miarritze hiri elkargoak finantzatu du L'Atabal, Europako Batasunaren laguntzaz. 3,2 milioi euroko gastuari egin dio aurre. Omar Sosa eta Lee Perryren emanaldien ostean, Ken 7k hartuko du kontzertuen lekukoa abenduaren 9an.

Artista gazteak ezagutarazteko: Lasai

IKUSPEGIAK TRUKATZEA, sorkuntza garaikidea hedatzea eta artistak ezagutaraztea du asmo, besteak beste, Iparraldean abiatu den Lasai egitasmoak. Topaketak egin berri dituzte Uztaritzen azaroaren hondarrean eta ekimeneko artista partaideak ezagutarazteko *Lasai* liburuxka plazaratu dute, Myjok plataforma artistikoaren gidaritzapean. Bertan ageri dira, esaterako, On The Moon elkarte kulturala, Isa Suarez artista eta Aldudarrak bideo elkarteak.

Pako Aristik Deia esan zizkion

ondorengoak: «Esango nuke Literaturak, batez ere, letxe txarra galdu duela, jendea hasarrarazteko ahalmena. Burua esnatu behar luke literaturak, baina gizartearen gure pasio guztiak lokartzeko tresnak baino ez daude».

Amets Arzallusek honakoa

adierazi zion Berriari: «Gure doinutegia nahiko aberatsa izaki, guk plazan gehien darabilgun doinu multzoa nahiko pobrea da. Beti antzekoetan erortzen gara, axola faltagatik askotan. Eta bestetik ofizioa bikoteka egin beharreko lana izanik, doinuarekin batera tonua ere adostu behar genuke agian. Are gehiago neska-muti-

lak gero eta gehiago nahasten garen garaiotan».

Lluís Pascual Arriaga antzokiko

zuzendari artistikoaren hitzok jaso zituen La Clavek: «Eredu gisa asko gustatzen zaidan antzokiarekin egin dut topo Arriagan, Udal banda nahiz Nuria Espert aritzen da ohol-tzan, Julio Boccatik hasi eta rock abeslari bateraino. Hori oso ona da, eta antzokiek egin ez duten iraultza da, ikusleek baizik. Ikusleak, arrazoi ugari direla kausa, askoz sektarioagoak ziren duela 25 urte, Rodero gustatzen zitzaionari ezin zitzaizkion Els Comediants gustatu, bateraezinek ziruditen, eta neurri batean hala ziren».

Andres Nagelek kereila jarri du Porcelanas del Bidasoraren aurka.

Andres Nagel artistak (Donostia, 1947) plagioagatik salatu du Irungo Porcelanas del Bidasoa enpresa. Nagelek dioenez, bere baimenik gabe berak diseinaturiko baxera piezak saldu ditu Irungo enpresak eta bere prototipoetan oinarritutako plagio eskasak egin. 2001ean *Arzak*, *Duna* eta *Gourmet* baxera sailen diseinua egiteko enkargua jaso zuen Nagelek. Egindako lana eman zion Nagelek enpresari, baina Irungo enpresak ez omen zuen kontratuan sinatutako ezer bete. Artistak adierazi zuenez, ez zioten lana ordaindu eta gainera bere izenarekin saldu dituzte berak egindakoarekin zerikusirik ez duten piezak. Epaitegietan da orain auzia.

Komikiarekin zita Getxon

Komiki Azoka egingo dute Getxon, abenduaren 2tik 4ra. Laugarrena dagoeneko. Hirurogeitik gora stand izango dira eta bertan fanzineek, argitaletxeek, komiki dendek jarriko dituzte euren aleak. Aurtengoan Luis del Olmo *Olmo* marrazkigilea omenduko dute, Don Celes pertsonaiaren aita. 25 urte bete dituen eta komiki salmentan aitzindaria den Bilboko Tótem liburu dendak ere jasoko du omenaldirik. Erakusketa ugari jarriko dituzte: Ricardo Martínezi eskainitakoa, Don Celesen ingurukoa, *Tos* aldizkariaren gainekoa... Getxoko udal liburutegietan komiki eskaintza berezia egingo dute eta herriko liburu dendetan komikiak erosten dituztenei Azokarako sarrerak emango dizkiete opari.

Kazetari gazteen 2000 ARGIA erreportaje sariketa

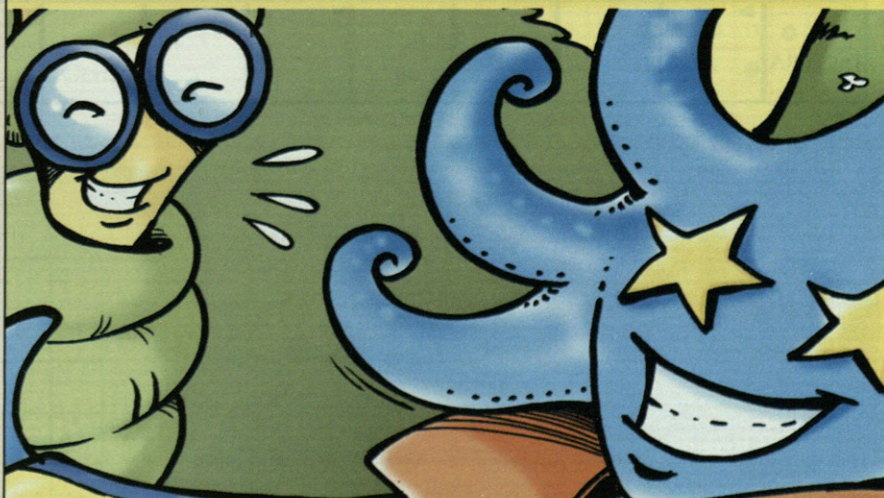
ARGIAren 2000. zenbakiaren harira antolatutako erreportaje lehiaketara hutsik uztea erabaki du epaimahaiak, saririk emateko adina meritu ikusi ez duelako. EHUko irakasle Txema Ramirez de la Piscina, Sareko Argia-ko zuzendari Eli Pombo eta ARGIAko zuzendari Xabier Letonak osatu dute epaimahaia. Hartu duten lanagatik eta lehiaketara aurkezteagatik, ARGIAk bere eskerrak adierazten dizkie erreportajeak aurkeztu dituzten gazteei.

2m
ARGIA
independentzia

ANE MONNA, OSKOLA ETA KARRAMARROI

AMAMA PANTXIKAREN ALTXOR EZKUTUA!

••••• CD ETA DVD BERRIAK SALGAI! •••••

KONTRATAZIOA
SAN BIZENTE KALEA, 2 48001 BILBO
TEL: 94 423 75 91 WWW.ZENBATGARA.ORG

zenbat gara
elkartea

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Epaile	▼	Esperantza	▼	Damuta- sun	▼	Ontziaren albo	▼	Adaxkak
	Bultza- kada		Lili		Ehun mota		Dago		
	▶		▼		▼		▼		
	* IZENA	▶				—			
	Gidari								
Baliatu	▼	Gelditu	▶	▼			Lemaren erdian	▶	
Ipar EH-n, orain		Arrain mota					Emakume izena		
▶		▼		Modua	▶		Sexu eme	▶	▼
				Bokala			Jardun		
Ospa!	▶			▼	Oxigenoa	▶	Ez eme	▶	▼
Igarobidea					Iridioa		Larru		Bokala
				Pl., iparraldea	▶	▼			▼
				Su					
Ligaren erdian	▶			Greziako	▶	▼			
Anaiaren semea			▼	Bukaeraren hasiera					Otx!
▶			▼		Sodioa	▶		Infusio mota	▶
					Kontso- nantea			500	
* DEITURA	▶			▼			▼		Bokala

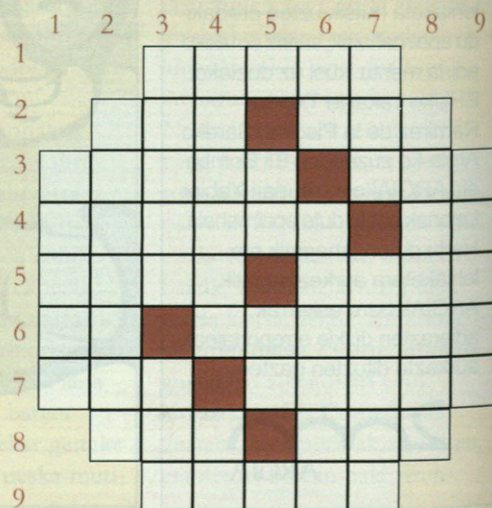
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Gizon izena. 2.- Futboleant, baloia sarreratzen denean. Haizen horrek. 3.- Guraso arrak. Joan den urtea. 4.- Abila, iaioa. Lutezioaren ikur kimikoa. 5.- Marinelen zerrenda. Haran, bailara. 6.- Idi, hitz elkarketan. Katu eme. 7.- Lurralde. Hori argia. 8.- Helduak euskalduntzeko eta alfabetatzeko erakundea. Infusio mota. 9.- Lehorra, idorra.

GOITIK BEHERA

1.- Partituren euskarri. 2.- Egurastua. 3.- Makal, ahul. Katalanez, deus ez. 4.- Emeak gurasoekiko. Modu atzizkia. 5.- Nitrogenoaren ikur kimikoa. Suari dario. Galderetan. Potasioaren ikur kimikoa. 6.- Euskal Herriaren laburdura. Aipatu, esan. 7.- Hamabi, zenbaki erromatarren arabera. Harena. 8.- Landare mota. 9.- Zeurea.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

TESTUA:
AINHOA OIARTZABAL
ARGAZKIAK:
A. ARSUAGA

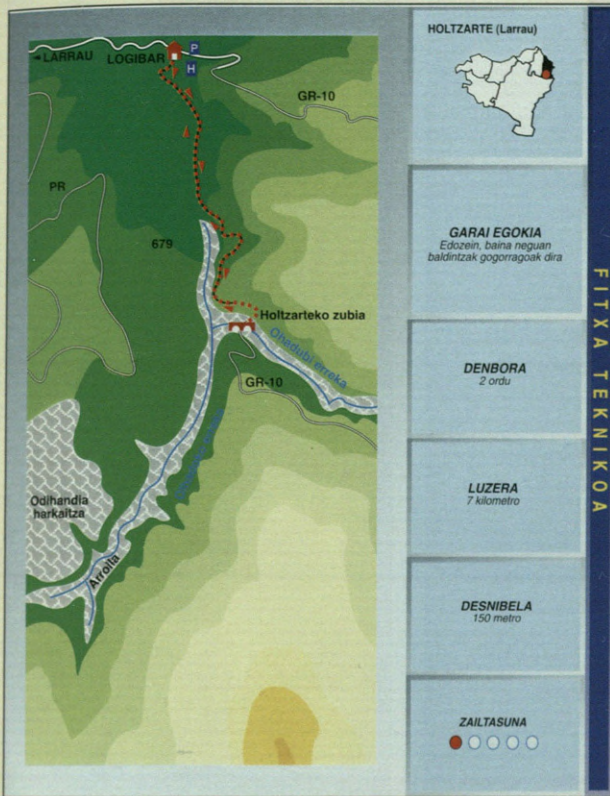
Holtzarte eta Kakueta (Zuberoa)

Arroilak haitz biluzi biziak

Duela milioika urtetik hona, Pirinioetako glaziazioetatik sortutako ibaietako urek kareharritzko mendiekin topo egin dute. Astiro-astiro, baina etengabeko higoalanean, labana baten moduan mendiak erdibitu dituzte. Harri bigunak gastatuz lehenik eta kareharri gogorra disolbatuaz ondoren, bailarak sortu eta zulatu dituzte. Fenomeno natural honen ondorioz, arroilak, kobak, leizeak, zuloak... sortu izan dira gure mendietan. Egitura harrigarriak eta era berean dibertigarriak abentura zale garenontzako. Arroila hauetako bi Zuberoan ditugu, bata gainera, Euskal Herriko ikusgarriena da.

Holtzarteko zubia. 1920. urtean eraikitakoa, lurretik 200 metrora dago dilindan.

Arroilek sortzen duten erakarpenaz oharturik, zuberotarrek, beraien altxorrek eskaintzen dizkigute guztien gozamenerako: "Betidanik jente karesantak izan beira, zuberotarrek beren herriaren aberastarzun eta edertarzun agertu nahi üken düte kanpotarrer". Aukera paregabea dugu, beraz, Iparraldeko lurralderik txikiena, biztanle gutxien dituen eta ezezagunena zertxobait gehiago ezagutzeko. Gaurko ibilbidea bitan banatuko dugu. Holtzarteko arroila bisitatzen hasiko gara. Ibilbidearen bukaeran, Amazonetakoa dirudien zubi ikusgarria zeharkatuko dugu.

ko asmoz. Bi ibilbide erraz eta egun berean egin daitezkeenak, bata goizean eta bestea arratsaldean. Biak ere aski ezagunak dira, Zuberotatik turistikoki gehien saldu izan direnak direlako. Baina honek bere abantailak ere eskaintzen ditu, ibilbideak oso prestatuak daude, bai informazioz, bai seinalaz eta bai, garrantzitsuena dena, segurtasunez. Ekin diezaiozun bada gaurko ibilbideari.

Holtzarte

Holtzarteko arroilara iristeko Atharratze eta Larrau herriak lotzen dituen errepidea hartu behar dugu.

Larrau herritik 3 kilometrora, eskuinera bidezidorra ikusiko dugu, Logibar aterpetxearen parean. Guztia seinalaturik dago. Kotxea aparkalekuan utzi eta abiatu gaitzen bada. Ibilbidea erreken eskuinetik doa, pixkanaka gorantz igoaz. Ezagarrak hontek bereizten du Holtzarte beste arroiletatik, goitik ikusi baikenezake, urak denboraren poderioz sorturiko mendi zintzurra. Izan ere Holtzarte, Olhado (ezker) eta Olhadubiko (eskuin) erreken bateratetik sortua da. Arroilako landaretza lerroek ohartarazten gaituzte ibaiaren nondik norakoaz: pagoak, urkiak, elorri zuriak, haltzak... daude bertan. Berehala hasiko gara maldan gora igotzen. Hala ere, zenbait tramutan, soka muturrak izango ditugu lagungarri, baita babeserako sare hornitutako heldulekuak ere. Basotik, altuera hartzen goazen heinean,

JOLASTOKI J A T E T X E A

Makalen etorbidea, 24 • NEGURI (Getxo) • P.K. 48990
Tel.: 94 491 20 31 | Faxe: 94 460 35 89
Posta elektronikoa: aboa@jolastoki.euskalnet.net
Web orria: www.jolastoki.com

Arroiletako bizidunak

ZAILA da harri biluziaren gainean bizitzea. Baina badira arroiletan bizitzera erabat moldatu diren izaki bizidunak. Bada bat, duela urte mordo onddo eta alga elkarketaz osatua: likena. Likena hiltzean, bertan geratzen den gai organikotik, lurzorua sortzen hasten da. Lur-zoru urri horren gainean, alde hezean, goroldio eta iratzeak hasiko dira bizitzen. Lurzorua lodiagoa den lekuan berriz, zuhaitz eta zuhaixkak haziko dira: ezipela, ipurua...

Arroiletako ibai bazterrean, lurzoru hezean edo putzuz betetakoa, ur ertzean bizitzera egokitu diren landareak topatuko ditugu. Sustrai sakonekoak eta malguak izan ohi dira, ibaiaren erasoei aurre egiteko. Azkar hazten diren espezieak izaten dira eta birsortzeko gaitasun handia dutenak. Uretatik gertuen sahasak, urritzak... biziko dira. Urrunago makala, haltza... eta urrunenak lizar eta zumarrak.

Ekosistema honetan bizi diren beste bizidun batzuk animaliak dira. Hegaztiak arroilako horman dauden amilburu eta erlaitzetan bizi dira. Besteak beste, saia, saizuria, belatz gorria, arrano beltza... Horma aterbea, habia eta lo egiteko lekua da beraientzat. Hanka motzak, atzapar zorrotzak, mokoa luze eta gaketua... moldatuak daude amildegietan bizitzeko.

Arroiletako baso txikian berriz, hegaztietan, larre buztanikara, ur zozo, txonta, belatzinga moko horia... bizi dira. Ugaztunetan azeri, basurde eta lepazuriak...

Baldintza gogorrei aurre eginez bertan bizitzea hautatu duten bizidunak dira. Harritzekoa ez da, parajea izugarria baita. Orain arte behintzat hala mantendu da eta bertako biztanleek aholku hau eman digute: "Ezinago eder izanagatik, gñe berezi hau xabor da: alkareki zain dezagün".

zelai ederrak ikusiko ditugu. Eta halako batean, harkaitzen artean, Euskal Herriko zubirik txundigarriena agertuko zaigu: 1920. urtean sortua, Holtzarteko basoaren ustia-ketarako. Lurretik 200 metrora eta dilindan, paisaia ezin hobea gozatuko dugu, eta hitzez esplikatu ezin daitekeen sentsazioa bizituko. Merezi du bertara inguratzeak. Poliki-poliki, bueltako bidea hartuko dugu aldapan behera.

Kakueta

Kotxea hartu eta Santa Engrazi herrira abiatuko gara. Larrautik

Atharratzera doan errepidean, Santa Engrazi seinalatzen duen saihezbidea hartuko dugu. Euskal Herriko azken muturrean, mendi artean dago Santa Engrazi. Zuberua eta Erronkari lotzen zituen pasabiderik zaharrenetakoa izan da herri hau, eta erromesen atsedeen leku. Horren lekuko, XI. mendean eraiki zen eliza erromaniko ikusgarria, hasieran erromesentzako erietxe izan zena. UNESCO erakundeak gizateriaren ondasunen artean sailkatu zuen eraikin mireagarri hau. Oraingoan, irekita topatu badugu ere, azalpenak eta ikus

entzunezkoa jaso nahi izanez gero, telefono zenbaki honetara deitu dezakezue: 05 59 66 11 12. Elizaren sarreran hilerria dago, ikusgarria hau ere.

Baina Kakuetarako bidea atzerago dago, beraz, eliza bisitatu —sarrera ordaindu beharra dago. Bertako ostatuan hartzen dira txartelak— eta atzerantz egingo dugu. Aldapan behera hasiko dugu bidea, lakua inguratuz. Eskailera batzuetatik, arroilako baso txikian sartuko gara. Mota askotako iratze eta goroldio berdeak, gorostiak, ezipelak, urritzak, gaztainondoak ikusiko ditu-

Egin zaltez harpidedun:

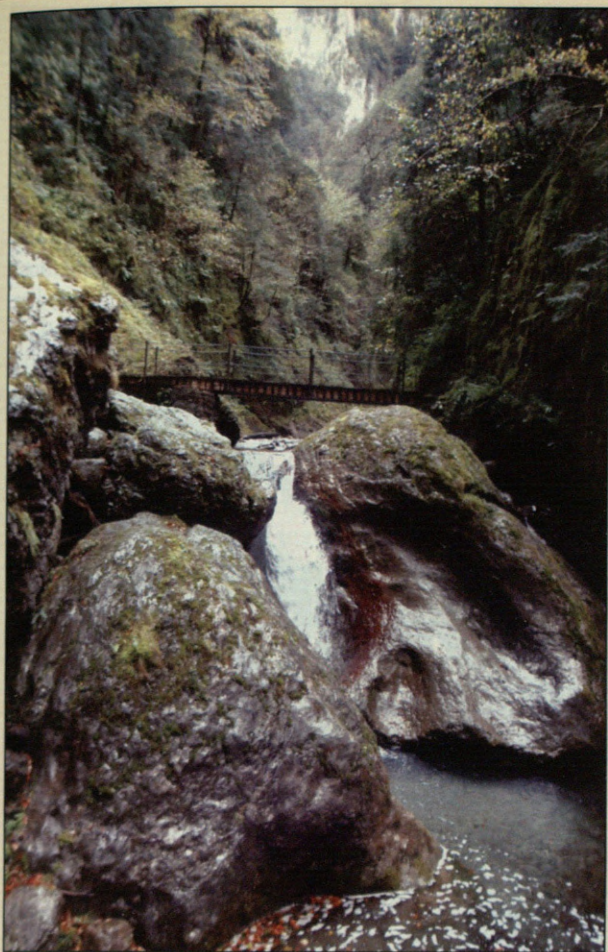
©943 371 545

harpide@argia.com

www.argia.com

erakusleihoa

gu... Ibilbidea zertxobait okertzen den heinean, segurtasun tresnak ugaritzen dira ibilbidean zehar, heldulekuak, sareak, larrialdi telefonoak... Konturatzeko arroila barruan izango gara. Harkaitzezko paretak izugarriak dira, ura ezin garbiagoa eta udazkeneko koloreek, azken ukitua ematen diote. Tunela igaroko dugu eta batzutan erreken alde batera eta bestera eramango gaituzten hainbat zubi ere zeharkatuko ditugu. Halako batean, ur jauzi eder batera iritsiko gara, mendi barru barrutik sortutakora. Bidean, bertako bizilagunak aurkezten dizkigun informazio panelak topatuko ditugu. Metro gutxi batzuk gehiago egin ondoren kobazulora iritsiko gara. Nahiz arroilak aurrera jarraitzen duen, prestatutako bidea hemen bukatzen da. Hala ere, ausartenek aurrera jarraituz gero, Holtzarteko zubira iritsiko ginateke. Hori bai, hankak errekan busti eta ipurdiko txiki batzuk hartzea nahiko ziurra da. ■

Ezkerreko irudian ikusten denez, gaurko ibilaldian zubiak izango ditugu salbazio. Erdiko irudiak Kakueta ur-jauzia eta eskuinean paraje miragarri hauen eragilea: ura.

'Gure inguruan euskara ondorengoetaratze bidean,
Bilboko Udala Euskal Herriko Bertsolari
txapelketa Nagusiarekin bat.'

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

TEKNOLOGIA

Tximeletaren teknologia

EXETER unibertsitateko Peter Vukusic eta Ian Hooper-ek, berriro frogatu dute giza-kiak egiten dituen hainbat ikerkuntza animalien portaera eta fisionomia kopiatuz lor daitekeela.

Kasu honetan, tximeleta espezie batek argiarekin egiten dituen eraldaketak aztertu dituzte eta hain arrunta den DEL edo LED diodoaren portaerarekin antzekotasun izugarriak topatu dituzte. LED diodoa orain berrogei urte aurkitu zen, baina bere prozedura fisikoa orain dozena bat urte azaldu zen; hala ere, arestian aipatu tximeletak milaka urte darama gizakiak berriki aurkitu duena egiten.

Science aldizkarian argitara emandako arti-

Papilio nereus tximeletak eguzki argia hegaletan islatu eta argi fluoreszente bihurtzen du.

kuluan, Afrikaren erdialdean eta ekialdean bizi den *Papilio nereus* tximeleta aztertu dute eta bere hegaletako fisika harrigarria azaleratu. Tximeleta hauen ezaugarri nagusia da argia islatuz hegalek distira egitea. Eguzki argiak euren hegalek jotzean, argi hori argi urdin eta berde fluoreszente bihurtzen dute.

O sasuna

JABIER AGIRRE

EAEn umea izan duen lau emakumetik hiruk 30 urte baino gehiago ditu

2005eko aurreneko hiruhilekoan, Euskal Autonomia Erkidegoan erditu ziren lau emakumetik hiru 30 urtetik gorakoa ziren. Eustat-ek kaleratutako datuen arabera, 4.747 ume jaio ziren EAEn hiru hila-bete horietan, iazko denboraldi berean baino %3 gehiago. Lurralde historikoei begira, Araban 674 ume jaio ziren (hazkundera %6,4koa izan zen, iazko datuekin alderatuz), eta Bizkaian 2.468 (%4,5eko hazkundera). Gipuzkoan, ordea, jaiotza-kopurua aurreko urteko zifra bertsean mantendu zen, 1.605 hain zuzen.

Jaiotako umeen erdia baino gehiago (2.718) aurreneko seme edo alaba izan zen; beste %36,1 kasutan aurrez senideren bat zuen familietara iritsi zen jaioberria, eta kasuen %6,7an hirugarren senidea da, edo hortik gorakoa.

Amaren adina aztertuz gero, 30-34 urte bitarteko amak izan ziren nagusi, azken urteotan argi eta garbi ikusten den joerari eutsiz: jaiotzen ia erdia (%49) ale-

gia. Eta adin-talde horren atzetik dator 35-39 urte bitartekoena, jaiotzen %27,2. 25-29 urteko amak %17,9 izan ziren. Tarteko adin-talde horietatik aldentzen goazen heinean, jaiotzen kopuruak ere behera egiten du, eta horrela, 25 urtez azpiko amen taldea %5,2 besterik ez zen izan. Eta 40 urtetik gorako ama %4,1 egin ziren.

Bikoteak ezkontuta zeuden ala ez ere erregistratzen da Eustat-eko datuetan –arrazoi sozialengatik seguruena, arrazoi mediko edo sanitarioei begira baino gehiago-. Eta ezkontu gabe dauden bikoteetatik jaiotako umeak %22,8 izan ziren, aurreko urteko lehen hiruhile-

koan izandako tasa baino bi puntu gehiago. Bizkaia izan zen EAeko batez bestekoaren azpiko portzentajea erakutsi zuen lurralde bakarra (%22ko zifrarekin). Eta ezkontzaz kanpoko talde honetan, ama erdiberrien adina dezentex baxuagoa izan zen, 25 urtez azpikoak baitziren %15,8.

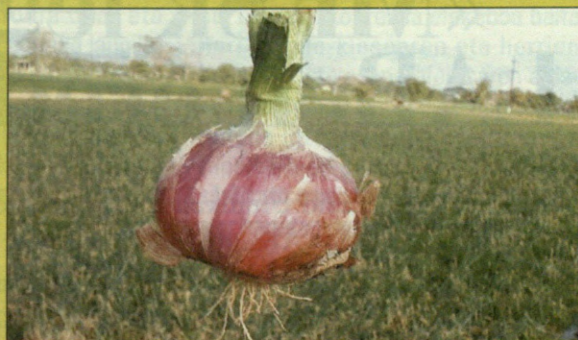

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Baratzearen gozoa

ASPAIDIAN baratzea abandonatu samarra daukagu eta urte sasoi hau oparoena ez bada ere badira, nahi eta nahiez, garaitsu honetan egin beharreko lanak. Marrubiak bakandu eta birlandatzea edo baba-ilarak ereitea bezalako bitxikeriaren bat gorabehera, oraingo lan gehienak *Alliaseae* familia zabaleko kideei lotutakoak dira.

Lehen *Liliaseae* eta *Amaryllidaceae* familiatan sartu eta atera ibili ondoren azken sailkapenen arabera *Allium* genero zabalarari aparteko familia baten izaera aitortu zaio. Genero bakarreko familia gutxi da landaretan eta hau da halakotako bat (*Nothoscordum* bezalako sinonimoak familiako dituenik ere bada...).

*Allium*tarrak, Eurasian jatorria duten bostehunen bat barazki, ezagunak ditugu oso, etxeak. Nork ez du egunero tipula edo baratxuria edo porrua edo txalota ez bada tipulina eskuartean, aho-sabaian edo pituitarioan?

Gerri-mehe eta ipurtestuak dira *Allium*tarrak. Buruz behera bizi dira eta hauxe, buruan dute balioa. Geure espeziean bezala buruhandiak eta txiki askoak topatuko ditugu, baina geurean ez bezala beti beteak diren buruak...

Porruak jateko onenean diren urte garai honetan udaberrian gozatuko ditugun baratxuriak eta era guztietako tipulak orain landatzen dira. Nola berdetan freskotan paderaratzekoak hala urte osorako jaso eta lehorrak jatekoak.

Familia honek erabiltzen duen perfume ezaguna ondo berea duten sufreak dario. Negarra, atzerakoa, goragalea... denetatik eragiten omen dute hauen usainek, txarrerako dena. Gure kulturaren beste atrofia bat, osasunarentzako ezin hobeak direla gero eta argiago dakigunean...

ZIENTZIA

Gure kontinente zaharrak

KONTINENTEEN adina ezagutu ahal izateko, Australiako Jack Hills-eko hondakinetan dagoen zirkonioa aztertu du Coloradoko (AEB) Boulder Unibertsitateko Stephen Mojzsis ikerlariak zuzendutako ekipoak.

Ateratako ondorio garrantzitsuena zera da: mundua orain 4.600 milioi urte osatu bazen, kontinenteak 300 eta 500 milioi urte beranduago hasi zirela osatzen. Izan ere, topatutako zirkonioa sortzeko behar izan ziren baldintza atmosferikoak Lurra sortzeko behar izan zirenen antzekoak zirela ondorioztatu da.

Stephen Mojzsisek 2001. urtean argitaratu zuenez, frogatutzat eman zuen ura Lurrean

orain 4.300 milioi urte bazegoela eta biziaren lehen aztarnak, gutxienez orain 3.400 urte bazi-rela. Hala ere, laster Groenlandiako lurrik ikertzen hasiko da bertan biziarra zaharrik aurkitzen duen.

Stephen Mojzsis ikerlaria.

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Jesus Mari Gete Olarra

«MFSk legitimatu du LABen eredu sindikala»

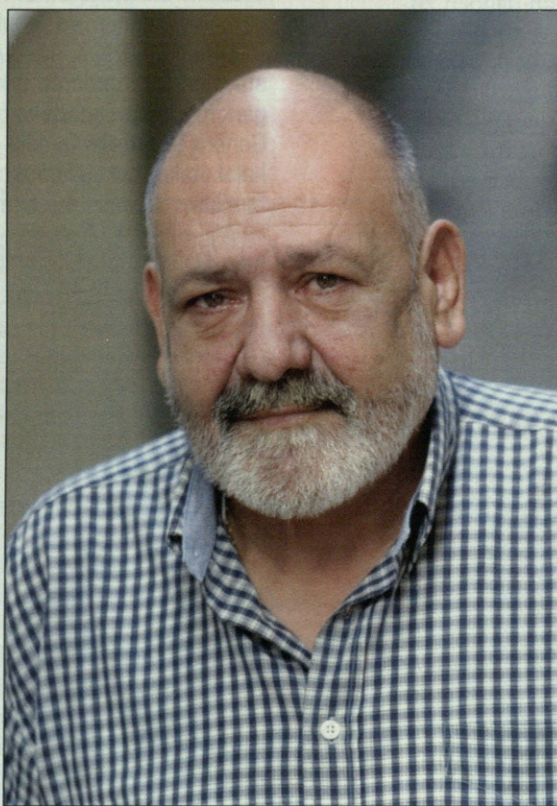
Munduko Federazio Sindikalak (MFS) duela gutxi aitortu du LAB sindikatu abertzalea eskubide osoko kide. Abenduaren 1etik 4ra, Kuban, antolatuko da MFSren Munduko XV. Kongresua eta LAB sindikatuaren ordezkaritza lehenbizikoz izango da federazioko kide moduan. Jesus Mari Gete Olarrarekin, LABeko nazioarteko harremanetarako idazkariarekin hitz egin dugu horretaz guztiaz.

DANIEL UDALAITZ

Argazkiak: Dani Blanco

Zer ekarri dio LABi Munduko Federazio Sindikaleko kide bilakatzeak?

Garrantzia handiko aitortza da gure erakundearentzat nazioarteko sindikalgintzan MFSko eskubide osoko kidea izatea. Aitortza horri esker, trukerako eta kolaboraziorako espazio gehiago izango dugu, bost kontinenteetako erakunde afiliatu eta lagunekin aritzeko. Bestalde, aurrerako urrats kualitatiboa ere bada, sindikalismo klasekoa eta nazionala, LAB sindikatuaren proiektua berezko izaera soziopolitikotik gartzten eta bultzatzen duena, balioberritzeari dagokionez. Sarritan, zaila izaten da baloratzten aitortza horren neurriko egitate bat nola konkretatzen den irudikatzea. Kontuan izan beharko litzateke urterik urte CCOO eta UGT sindikatu espainolak eta haien aliatuak –Europako Sindikatuen Konfederazioa (ESK) eta Sindikatu Librean Nazioarteko Konfederazioa (SLNK)– nazioartean egiten ari diren lan zikina: orientazio politiko estatista eta errepresiboetan oinarrituta, etengabe difamatzen eta itxuraldatzen dute LABen ekintza sindikaleko jarduna. Beraz, testuinguru hori dela kausa hartzen du balio

“Iruditzen zait LABek MFSri ez ezik, asko eman diezaiokeela, oro har, nazioarteko sindikalgintza osoari”.

nabarmena LAB MFSn afiliatzeak, zeren aitortu eta legitimatu egiten baitu gure erakunde, euskal langileklasearen eskubide indibidualak eta kolektiboak defendatzeko beharrezko tresna gisa.

Zer eman diezaioke LABek MFSri eta zer jaso dezake LABek nazioarteko erakunde horretatik?

Apalkeriak alde batera utzita, iruditzen zait LABek MFSri ez ezik, asko eman diezaiokeela, oro har, nazioarteko sindikalgintza osoari. Dagoeneko denbora pixka bat bada LABen proiektua errealitate sindikal nazional gisa finkatu zela. Sindikatu horrekin eta Euskal Herriak errepresentatzen duenarekin inplikaturik eta konprometiturik gauden gizon-emakumeok saihesteazineko erreferentzia bihurtu gara globalizazio neoliberalaren eta euskal langileok klase eta nazio gisa pairatzen dugun opresio etengabearen kontrako borroketan. MFSri eta sindikalismo klasekoari eta progresistari, nazioarteko eremuan, beharrezko gerta dakizkieke norgehiagoketan metatu dugun esperientzia, bai injustizia sozialaren kontra eta libertateen alde egiten dugun ahalegi-
na. MFSko afiliazioak espazioa zabaltzen digu trukerako eta kolaboraziorako eta horrez gainera, legitimatu egiten du gure eredu sindikala, sindikalismo klandikatzaila bereziki espainolaren xantaiaren eta lan zikina-

LAB MFSren Munduko XV. Kongresuan, Kuban

**Abenduan "bataiatuko" dute LAB nazioarteko sindikatu bateko kide gisa Kubako kongresuan. Zer jarre-
ra izango du kongresu horretan?**

Diodan, lehenbizi, LAB "bataiatu" zutela jada eskubide osoko kide gisa IDC International Dockworkers Council erakundean eta orain ere hartzen duela parte mundu osoko portuko langile eta zamaketarien eskubideen defentsarako borrokan dinamikan. Halaz guztiz, LAB MFSko XV. Kongresuan izateak esanahi berezia du gure erakundearentzat, zeren bukatu egiten baita "errodajeko fasea", behatzaille izaerako harremana. LABek, orain-

go kongresuan, erakunde afiliatu gisa eta eskubide osoko kide moduan hartuko du parte eta ardura osoz eta ikuspegi irekiz erantzungo die langile-klasearen kezka nagusien inguruan planteatzen diren eztabaidei eta gogotei. Jakina, munduko mugimendu sindikala biziberritzeko internacional horrek bete behar duen funtzioari ere erantzungo dio.

Zein gai landuko ditu Kubako kongresuak eta zer erantsi nahi du LABek?

Klaseko sindikalismoaren printzipioen baieztapena izango da abiapuntua.

Kongresuak sakon aztertuko du ego-
kitzaren internacionala, batasunerako eta ekintzarako tresna efektiboa baita hori langile-klasearen eta herrien benetako interesen defentsaren aldeko mugimendu sindikalaren borrokan, ordena internacional bidegabe eta zapaltzaileari aurre egiteko. LABek, sindikatu nazionala den neurrian, hiru alor hauetan metatutako esperientziaren berri emango du: globalizazio neoliberalaren kontrako borroka, langileen eskubide indibidualen eta kolektiboen defentsa, eta kontraboterearen benetako tresna den sindikalismo konprometituaren balioa.

ren aurrean. Protagonismoari eta partizipazioari dagokionez, MFSren parte izateak estatus diplomatiko eta politiko polita ematen digu; bestek beste, Nazio Batuen (NBE) eta Lanaren Nazioarteko Erakundearen (LANE) barruan.

Noiztik ibili da LAB nazioarteko espazio sindikalaren bila?

Egia esan, LABek hasieratik izan du lanerako ildo bat nazioarteko eremuan. Nolanahi ere, esparru horretako dinamika eta intentsitateak erakundearen eboluzioarekin eta erakundea sortuz joan den aukerekin izan dute ikuskizun beti. Horrez gainera, LAB sindikatu Euskal Herriaren askapen nazionalaren eta sozialaren aldeko borrokan konprometitutako erakundea izanda, ezker abertzalearekin baterako gure lanak protagonismo eta erreferentzialtasun

handiagoa eskatzen digu, nazioarteko espazioari aliatu berrien aurrean. Dena dela, nazioarteko espazioa eta gure MFSko afiliazioa lotu nahi badira, esan behar dugu ezen, duela hamarkada bat baino gehiagotik aurrera, LABek behatzaille gisa parte hartu duela azken bi kongresuetan; hots, 1995eko Damaskokoan (Siria) eta 2000ko New Delhikoan (India). Era berean, munduko eta kontinenteetako beste foru sozial batzuetan eta nazioarteko seminarioetan ere parte hartzen dugu.

Zergatik MFSk LAB hartu du kideztat eta ez, adibidez, Sindikatu Librean Nazioarteko Konfederazioak edo Lanaren Mundu Konfederazioak? Saiatu al zarete nazioarteko bi erakunde horietan? Diferentzia ideologikoak ote dira giltzarri?

MFSk kideztat hartu gaitu, jakina,

federazioko arduradunekin eta sindikatu afiliatuekin harremanak izan eta gero, LABek eskubide formala egin ziolako. Erabakia hartzeko garaian, honako hauxe izan zen faktore garrantzizkoa: MFSk, globalizazio neoliberalaren kontrako borrokan eta eredu sozial alternatibo baten eskaera etengabea, ideologia eta orientazio batzuk proiektatzen ditu munduan langile-klasearentzat eta gu identifikatu egiten gara norabide horiekin. Beste bi erakundeei dagokionez, LABek ez du afiliatzeko inolako ahalginik egin, nahiz eta inoiz edo behin, beren barruko sindikatuarekin harremanen bat egokitu zaion. Egia da MFSrekiko harremana lehentasunezkoa eta bakarra izatearen giltzarri desberdintasun ideologikoak direla. Horrek berresten du nazioartean ospe txarreko mugimendu sindikalak bizi duen banaketa penagarria. ■

"Oinarritzkoena baino ez dugu eskatzen: bizitzeko eskubidea"

"Gure herriari errugabetasun presuntzioa ukatzen zaio"

I BELIEVE THAT YOU WILL

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

**gure hizkuntzan
bizitzeko eskubidea**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Euzko Legebiltzaria
Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

**gure
artean!
euskaraz**

Soziolinguistikarentzako leiho elektronikoa

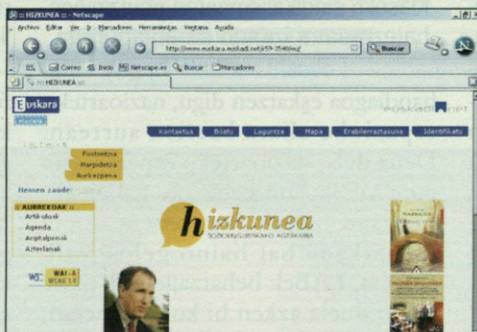
Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak abian jarria du Hizkunea izeneko agerkari elektronikoa. Soziolinguistikaren alorra jorratuko du eta irakurle askok izango du mamia ezagutzeko aukera; euskaraz, gaztelaniaz, frantsesez eta ingelesez egongo baitira edukiak.

ONINTZA IRURETA

SOZIOLINGUISTIKAREN esparrua berri samarra zaigula adierazi zuen Patxi Baztarrika Hizkuntza Politikarako sailburuordeak Hizkunea aurkeztu zuenean. Berri samarra bai, baina euskara biziberritzeko ahaleginen beste inon jorratu gabeko eremuak lantzea egokitu omen zaigu eta horregatik soziolinguistikaren eremuan euskaldunok aitzindari izan omen gara.

Hizkuneak lau atal nagusi ditu. Hilero soziolinguistikaren hainbat eremutako adituren baten —bertakoa zein kanpokoa— artikulua zintzilikatuko dute. Hainbat azterlan eta argitalpeni buruzko informazioa ere aurkituko dugu, hala nola, argitalpenaren azalaren argazkia, aurkibidea eta iruzkina. Gehien berrituko duten atala izango da agenda. Atal honetan bilduko da soziolinguistikan, Euskal Herrian zein atzerrian, antolatutako hainbat jardunaldi.

Orain, Hizkunean sartuz gero, hiru artikulua aurkituko ditu erabiltzaileak. Lehenengoa Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzako Plangintza eta Azterlanetako arduraduna den Jon

Hilero eduki berriak zure postan jaso nahi badituzu harpidetza egiteko aukera baduzu Hizkunean.

Helbideak: www.euskara.euskadi.net
www.euskadi.net/hizkunea

Aizpurua Espinek idatzi du. *Euskararen transmisioa eta erabilera. Bi kasuren azterketa konparatiboa* du izenburu. Gasteizko Olabide Ikastolako eta Donostiako Santo Tomas Lizeoko ikasle ohiak hartu dituzte azterlana egiteko. Sarean dagoen bigarren artikulua Jean-Claude Iriart Euskararen Erakunde Publikoaren zuzendariak idatzi du. *Euskararen aldeko egitura publiko berri bat Euskal Herrian* du izenburua Iriarten artikulua eta duela gutxi Iparraldean sortu den

Euskararen Erakunde Publikoari buruzko informazio zehatza eman du. Hirugarren artikulua, EHUko Euskara errektoreorde Ludger Meesek euskara eta Bologna gaitzat hartuta idatzitakoa, sarean jarri berria da. Honakoa du izenburua: *EHUren hizkuntza politika Europako Unibertsitate Eremuaren sorreraren aurrean*.

Sarean jarri berria da baita ere, bi argitalpen hauei buruzko informazioa: *Bat Soziolinguistika* aldizkariaren 56. zenbakia (*Euskararen jabe-kuntza eskolan*) eta *Hermes* aldizkariaren 16. zenbakia (*Euskararen egungo erronkak*).

Segidako argitalpen hauei buruzko zertzeladak ere badituzue Hizkunean: David Crystal-en *The Language Revolution*, Mendebalde Kultura Alkarteak argitaratutako *Egokitasuna hizkuntzaren erabilera* —2004ko VIII. jardunaldietan irakurritako txostenak dira—, Jean-Baptiste Coyos-en *Politique linguistique. Hizkuntza politika. Euskara, Biarno eta Gaskoinako okzitaniera* eta Antxon Narbaizaren *Euskaria show*, besteak beste. ■

Laster sarean izango diren edukiak

Laster Miquel Strubell-en —Universitat Oberta de Catalunya— artikulua irakurtzeko aukera izango dugu. Hauxe du izenburua: *Hizkuntza gaitasuna eta hizkuntzaren erabilpena. Hizkuntza portara interperpetuata eta hizkuntzen ordezkapena*.

Artikuluaz gain, hainbat argitalpenen berri

jaso ahalko dugu. Hona horietako batzuk:

► *Euskal hizkuntza komunitatearen bizindar etnolinguistikoa: Andoaino, Arrasateko, Bergarako, Hernaniko eta Lasarte-Oriako udalerriak*. I. Usarralde eta I. Martinez de Luna.

► *Diversitats. Llengües, espècies i ecológies*. Hainbaten artean.

► *Ordiziako Euskara: garai bateko bizimodu eta gaurko hizkuntza-egoera*. L. Garmendia eta K. Etxabe.

► *Ahozko jarduna hobetzeko proposamenak Debarroko hizkeretan*. E. Plazaola, K. Agirregabiria, eta K. Bikuña.

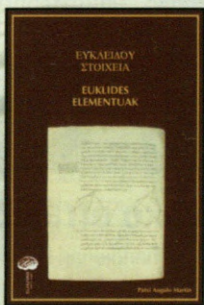
► *La Politique Linguistique au Pays Basque*. E. Urteaga.

Patologia orokorra.
Atal orokorra, arnas aparatua eta zirkulazio-aparatua

Edurne Ugarte

52,50 €

EUKLIDES.
Elementuak

Patxi Angulo Martin

36,50 €

Merkatua eta globalizazioa

José Luis Sampedro

Itzultzailea: Eduardo Monasterio

12 €

Elementuen taula periodikoa

(14 urtetik aurrera)

- Eskuko taula
(21x29,7 cm)

4 €

- Horma-irudia
(90x60 cm)

20 €

Hitzmix

(12 urtetik aurrera)

CD-ROMa

29,95 €

Urpeko erreinua

(6-12 urte)

CD-ROMa

27,45 €

Bero-beroan

Diren elkarriketak ukatzen direnean

ETAk nazioartean zabaldu duen komunikatuak bazterrak astindu ditu berriz. Ez ei da ezeren seinale, baina hala bada nekez uler daiteke eman zaion oihartzuna, horien artean Europako Batasunetik balizko bitartekaritza kontuez egin diren adierazpenak. Onuragarria litzateke halako bitartekaritza, zalantzarik gabe, eta zaila da irudikatzen halako proposamenik iradoki daitekeenik Espainiako Gobernuaren oniritzik gabe. Aztien edo jakitunen eremukoa da ezagutzea kontu hauek elkarriketa edo kontaktuen fruitu ote diren, edo halakorik ba ote den ere. Ezaguna da halako prozesu askotan zerbait ofizialdu aurrekoak ez duela existitzen. Bi adibide: joan den igandean *El Diario Vasco* eta *El Correo*-n egindako elkarriketetan Alberto Surio kazetariak PSE eta Batasuna mahai azpian hitz egiten ari diren galdetu zion Patxi Lopezi, eta honek halakoren berririk ez zuela erantzun zion. Baina oso ezaguna da alderdi bien artean elkarriketak izan badirela, hauei izaera ofiziala eman ala ez. Beste adibide bat nahiko aspaldikoa da -behintzat protagonistetako batek kontatzen duenaren arabera-, 98koa hain zuzen, eta Ardanza Plana eta HB biltzen ditu. Zenbaki honetan bertan egindako elkarriketan kontatzen du Jose Antonio Ardanza lehendakari ohiak, nola HBk adierazi zion bere planak bazituela gauza interesgarriak eta nola lehendakariak bitartekarien bidez zera erantzun zion ezker abertzaleko erakundeari: "Bada jarraitu dezatela publikoki ezetza ematen, eurak baietza esaten hasten badira, besteek ezetza esan beharko dute eta".

Los prejuicios sociales empujan a los inmigrantes al interior de Gipuzkoa

GOIERRI, PRINCIPAL DESTINO ANTE LAS TRABAS QUE ENCUENTRAN EN DONOSTIA

Lehia Gipuzkoako erraldoiari

Ez dute ezkutatu, Gipuzkoako egunkari handienari lehia egitea da Gipuzkoan sortu berri den egunkariaren helburu nagusia. Eta, oro har, aspalditik gogoz espero izan da Vocentoko lider gipuzkoarrari itzala egingo liokeen zerbait. Ez dute lan erraza egunkari berrikoek, baina Nafarroara begiratuz gero, DV-koek badute zertaz kezkatu, erresuma zaharrean egunkari berriaren anaia nagusiak merkatuaren mokadu esanguratsua kendu baitio *Diario de Navarra*-ri. Mendebalde osoan prentsa gainbehera doan garaian ez da makala ekimen berriaren ausardia. Ohikoaren kontra, oraingoan Nafarroatik hedatu da ekimena Arabara eta Gipuzkoara. Egunkari berriaren gizarte aurkezpeneko ekitaldia jarraituz, halaber, ez zen oharkabean iragan lurraldeko alderdi abertzale nagusiak egunkari berriari egindako ongi etorri berezi bezain beroa. Atrebentziagatik zorionak emateaz gain, ARGIAtik bide oparoa izan dezan opa diogu komunikazio proiektu berriari.

Zer da...

ITP

Industria de Turbo Propulsores, S.A. taldearen akronimoa da ITP. Taldeko entitate nagusia da eta Sener Aeronáutica (%53,125) eta Rolls-Royce (%46,87) dira akzio-dunaK. ITPren egoitza soziala eta produkzioa instalazio garrantzitsuenetakoa Zamudioko (Bizkaia) Parke Teknologikoan daude. Jardueri dagokienez, motor aeronautikoen eta gas-turbinen ingeniartzan, ikerketan eta garapenean, fabrikazioan eta fundizioan eta muntaduran eta entseguetan aritzen da, eta motorrak eta hegazkinak mantentzen ere bai. Munduko motor-fabrikatzaile ororentzako dagoen mantenu zerbitzu ofizial handiena dauka, gai baita urtean 400 motor baino

gehiago konpontzeko. Arlo zibillean eta militarrean aritzen da lanean. Aurtun, Espainiako Defentsako Ministerioarekin, beste kontratu bat izenpetu du, EJ200 motorretan 519 unitateko lotea produzitzeko. Europako Eurojet kontsortzioko kide da, eta orobat Tigre helikopteroak fabrikatzeko beste batekoa. European eta Amerikan, produkzioa eta fabrikazioa 11 zentro dauka, eta baita beste zenbait Barakaldon ere. 2004. urtearen amaieran, 2.200 lagunek plantilla zeukan. Urte horretan, 379 milioi euro fakturatu zituen, 87 milioi euro inbertitu zituen I+G arloan eta 37,3 milioi eurora heldu zen irabazietan.

Daniel Udalaiz

Bidasoamedia.info astekari digitala sarean

PAUSUMEDIA ELKARTEAK, Antxeta Irratiaren laguntzarekin, sortu du Bidasoamedia.info izeneko astekari digitala. Euskara hutsean da eta Hendaia, Biriatu, Pausu, Hondarribia eta Irungo informazioa sarertzen dute. Eguneroko berriak eta hainbat gai bereziri buruzko atalak irakurri ahal izango dira. Oier Imaz irundarrak eta Haritz Zubelzu hondarribitarak filosofiar buruzko *Antzerki magikoan solasean* izeneko atala egingo dute, Juan Mari Sarasola irundarra nazioarteko gaiez arituko da *Zokoburuko dunetatik* atalean eta Iker Garaialde hondarribitarra teknologia berriei buruz arituko da *Teknikaren Hackelarrea* atalean.

Bidasoamedia.info web gunea.

Urruñako eta Ziburuko ikastolen aldeko jaialdiak

URTEAK DIRA Goierriko ikastolak, Urruñako Ikastola eta Ziburuko Piarres Larzabal Kolegioa elkarlanean ari direla. Iparraldeko ikastolen egoera zaila kontuan hartuta, hainbat jaialdi antolatu dute 1997az geroztik Urruñako eta Ziburuko ikastolak diruz laguntzeko. Goierriko ikastolek eta Hazia elkarteak abenduaren 4an Urruñako elizan kantaldia antolatu dute. Urtarrilaren 7an berriz, Ordiziako Majori kiroldegian kantaldia eta pailazoak izango dira. Lortutako dirua Urruñako ikastolari (sei gela erantsi nahi dizkiote oraingo eraikinari) eta Ziburuko Piarres Larzabal Kolegioari (eraikin berria egiten ari dira) laguntzeko izango da.

16 urteko ikasleak euskara ikasita utzi behar al du eskola?

BESTEREN ARTEAN, galdera hori egin diote 11.984 laguni EAEn, Eusko Jaurlaritzako Euskal Gazteen Behatokiak prestatutako *Gazteen Argazkiak 8* inkestan. Inkestari erantzun dion %93ak uste du derrigorrezko hezkuntza amaituta euskara jakin beharra dagoela (gaztelania jakin behar dela %98k uste du). Alabaina, %48ak baino ez du uste derrigorrezko hezkuntza amaitutakoan euskaraz badakitela edo jakingo dutela.

ELHUYAR
aholkularitza

Parte-hartzean eta talde-lanean oinarritutako metodologia

- Euskara-planak enpresa eta erakundeetan
- Esparruka landutako euskara-planak udalerrietan: lan/mundua, aisialdia, merkataritza...
- Gogoetak, plan estrategikoak eta erakundeen antolamendua hobetzeko prozesuak

www.elhuyaraholkularitza.net
aholkularitza@elhuyar.com

Tel. 943 372052 (Usurbil) 94 4668816 (Durango)

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Ama, alaba, arreba, emazte... eta bonbalari

Emakumeak gero eta rol garrantzizkoagoa ari dira hartzen ekintza armatuetan. Tradizioz gudaria gizonezkoa zen, eta emakumea hari sostengua eskaintzen zion ama, alaba, arreba edo emaztea. Mugimendu armatuetan bere lekua lortu ondoren, orain militante suiziden artean ere ari da.

DHANU IZENENKO EMAKUME HURA Indiako lehen ministro Rajiv Gandhi noiz azalduko zain egon zen. 1991ko maiatzaren 21a zen. Haurdun zegoela adierazten zuen soineko zabal laranja kolorezkoak estaltzen zion sabel handia. Gandhi azaldu zen, eta mitina eman behar zuen oholtzara abiatu zen jarraitzaileen artetik. Denen artean Dhanuk ere luzatu zuen eskua, eta Gandhik agur egiteko heldu zionean, makurtu egin zen emakumea. Beste eskuarekin, sabelean zeraman bonba leherrarazi zuen, eta instant horretan 10.000 iltze barreiatu ziren inguruko gorputzetara. Gandhi, bere hiltzaile Dhanu eta inguruko beste 16 pertsona hil ziren.

Istorio horrekin hasi du *Mother. Daughter... Sister. Bomber* (Ama. Alaba. Arreba... Bonbalari.) izenburua darman artikulua Mia Bloom-ek, *Bulletin of the Atomic Scientists* aldizkarian. Aldizkari honek eta bere atzean dagoen elkar-teak ahaleginak egiten dituzte arma nuklearrek eta oro har armamentismoak mundu osoan zabaltzen dituzten arriskuak salatzeko. Batzuetan oso intelektual eta zientzialari kritikoen lanak publikatzen dituzte. Aldiz, Mia Bloom-en curriculum irakurrita, esan dezakegu AEBetako sistema barruan ondo ikusitako emakumea dela. Cincinnati unibertsitateko irakaslea da eta hainbat agentzia federali kontraterrorismo alorreko aholkularitza lanak egiten dizkio.

Aurten *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terror* (Besteak akabatzekeo hil: Terrore suizidaren xarma) izeneko liburua plazaratu du.

Hasierako kontakizuna osatzeko, Bloomek beste xehetasun bat erantsi du artikuluan: emakume polizia batek egin omen zuen Rajiv Gandhirengana Dhanuri hurbiltzen ez uzteko keinua, baina buruzagiak "lasai, neska" esan omen zuen. Bere bizitzako azken hitzak, segurik. "Gandhi beharbada nahastu zen emakumea zelako (dio Bloomek) baina hori egin bazuen, ez zen ez lehenbizikoa eta ez azkena izan. (...) Tradizioz, emakumeak gehiago ikusi ditugu bortizkeriaren biktima, bortizkeriaren egile baino. Baina orain rol nagusiak ari dira hartzen gatazketan, terrorista edo, zehazki, bonbalari suizida bihurtuz, beren gorputzak giza detonatzaile bilakatuz".

Mia Bloomek bonbalari suizida batzuen kasuak aipatu ditu. Bere zerrendan lehena -Rajiv Gandhi hil zuena baino lehenagokoa- Libanoko Sana'a Mehaydali da; 1985ean bere soinean zeraman leherkaria zartarazi zuen 17 urteko neskatza honek, Israelgo soldaduak zeramatzan konboi baten aurrean. Siriaren aldeko Alderdi Sozialista Nazionalak hartu zuen ekintza hura bere gain, eta ondorengo urteetan erakunde horrek tankera berean antolatutako 12 eraso suizidetako bostetan militante emakumeak inmolatu ziren.

Geroztik, Sri Lanka, Turkia, Txetxenia, Israel eta beste zenbait herrialdetan gertatu dira horrelakoak.

Bloom irakasleak 17 talde zenbatu ditu bonbalari suizidak erabiltzen dituztenak, eta beren atakeen %15 emakumeek burutu dituzte. Beste batzuen kalkuluetan %30. Hasi, erresistentzi talde laikoak hasi omen ziren taktika berri hau erabiltzen, baina denborarekin oinarri erlijiozkoa duten matxinatu taldeek ere gauza bera egin dute.

Palestinako lehen emakume bonbalari suizida Wafa Idris izan zen. 2002.eko urtarrilean egin zuen eraso, eta Palestina bezala mundu osoko hainbat jende hunkitu zituen bere akzioarekin. Bera da Koldo Izagirrek eta Tapia eta Leturiak "Wafa" kantuan aipatzen dutena. Emakume haren sakrifizioaren ostean, honela idatzi omen zuen Egiptoko egunkari batek: "Emaztegai zerutiar honek nahiago izan zuen heriotza bizitzaren plazerak baino; mezu sendo hori adierazi dio nazio arabiarri". Beste batek hau publikatu zuen: "Mariaren sabeletik sortu zen bezala zapalkuntza gaingiditu zuen Haurra, Wafaren gorputza bilakatu da etsipena ezabatu eta itxaropena biziarazi duen metraila".

Eraso suizidek iritsi behar zuten

Zerk bultzatu ditu emakumeok eraso suizidak burutzera? Alde batera utzita emakume horiek borrokara eraman dituzten injustizia goerak, Mia

Goian, ezkerrean agertzen den neska Ramalan bizi zen Wafa Idris da, Palestinako lehenbiziko emakume gudari suizida. Suizidioak zirrara eragin zuen Palestinan eta baita mundu osoan ere. Alboko argazkian hilda ageri den txetxeniari emakumeak 2003an, Moskun, rock kontzertu batean egindako atentatuan hartu zuen parte. Zuri-beltzekoan ageri dena txetxeniari emakume gudaria da. Behean, ezkerrean zuriz jantzita ageri den emakumea Danhu bonbalari suizida da, Gandhi lehen ministroa leherrarazi zueneko unean. Eskuinean Zeinab Abu-Salem bonbalari suizida palestinarren argazkia du eskuetan bere amak.

Bloomek arakatu du horien nortasunaz egin diren ikerketan. Erantzun sinple bat ez du aurkitu. "Askok uste dutenaren alderantziz, ez dira beren onetik ateratako soziopatak, beren buruak suntsitzeko joera dutenak. Ez dira jende txiroa, ezta ikasketarik gabeko fanatiko erlijiosoak ere. Terrorista suizidaren perfilak antza handiagoa dauka gizarte mugimenduetan dabilen herritar politizatuarena, hiltzailearena, erlijio sektako kidearena edo suizida arruntarena baino". Askotan, gainera, pertsona horiek ordainarazi egin nahi omen dituzte bai haiek edo beren familiek jasandako umiliazioak.

Ikertzaileak uste du sarritan, emakume bonbalari suizidak familiako baten heriotza mendekatzen ari direla. "Eta emakume horiek ez direla konformatu ezarri zaien rol pasiboarekin, beren gizarteei demostratu nahi dietela beste

edozein bezain gauza direla herriaren aldeko guduak. (...) Emakumeak giza bomba bihurtzen direnean ez dira ari herri baten, erlijio baten edo lider baten izenean, beren emakumetasunaren izenean ere ari dira". Emakume horiek lirake mugimendu antikapitalista eta antikapitalista armatuetan jardun duten hainbeste militante emakumezkoen jarraitzaileak.

Baina gauza bat da militantzia armatua eta oso bestelakoa eraso suiziden apustua. Jauzi hau esplikatzen saiatu dira Bloomek aipatu dituen hainbat kazetari eta soziologo. Batzuek irizten diote emakume gazte horietako batzuek ekintza horretan aurkitu dutela bai haiek edo bai beren familiako norbaitek egindako okerren batek ekarritako desohorea garbitzeko modu bakarra. Beste kasu batzuetan, emakumezko erasotzaile suizida horiek sexu

bortizkeria (bortxaketak eta beste) nozituak direla uste dute adituek. Esplikatzeko ahaleginak dira; gainera, horiek irakurtzen dituenari halako zalantza bat geratzen zaio, alegia, ez ote den Euskal Herriko bortizkeria armatua esplikatzerakoan ere zenbait aditu eta sasi-jakintsu (kontraintsurjentziaren eskemen barruan) ematen saiatu diren esplikazio psikologikoa.

Beharbada argibide errazena Txetxeniako kasuan dago. Mia Bloomek diosku 2004an txetxeniarrak Errusiaren kontra egindako eraso gehienetan tartean zirela "Beltzeko Alargunak", errusiarrek beren familiei eragindako sarraskien mendekua hartu nahi zutenak. 1999an Txetxeniako bigarren gerra hasi zenetik, emakume bonbalariak gutxienez 18 eraso nagusitan hartu omen dute parte. Bloomek horretaz galdetu dio Ingushetian Txetxeniako Errusia Adiskidetasun Elkarteak duen arduradun Imran Yezhiyev-i: "Eraso suizidek derrigor iritsi behar zuten, Errusiako armadak gerran Txetxeniako zibilen kontra egin dituen krimen krudel eta ikaragarrien erantzun gisa. Soldadu errusiarrek haurrak eta bestelako zibilak hil eta haien gorpuak itzultzeko dirua eskatzen dutenean, asko dira haserretu eta mendeku egingo dutela zin dagitenak. Elvira izeneko emakume bati 15 urteko semea hil zioten Errusiako soldaduek eta gorpua itzultzeko 500 dolar eskatu zizkioten. Hala esaten zuen gero Elvirak: 'Oh, bai, hil egin nahi ditut. Hil errusiarrak eta beren umeak. Ezagut dezatela hau zer den'". ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garantian handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Mikel Irizar

Ulertzen ez, eta susmoa

Zain geunden ea noiz iristen ziren aro berriaren lehen emaitzak: su-etena, presoen hurbiltzea, epategiak baretzea, esparru komunak bilatzea... Baina, etorri dena oso bestelakoa izan da: EAJk akordioa lotu du Madrilgo Gobernuarekin haren aurrekontuak babes-teko, eta trukean derrepente egingo omen dira Pasaian kanpoko portua eta Abiadura Handiko Trena (AHT), gehi zientziarako azpiegitura bat.

Tratu honen inguruan, ez dut ulertzen zenbait kontu, eta susmo bat piztu zait.

Ez dut ulertzen EAJren lehenasun erabatekoa izatea bi herri-lan itzel horiek, eta ez eskatu izana —esaterako— babesa hementxo gobernuaren aurrekontuentzat. Herritarroi dagokigunez, niri behintzat badatozkit hamaika truke-txanpon urgenteagoak: kartzela esku-mena, agian, lehena.

Ez dut ulertzen Pasaiaiko portua nola bihurtu den, hain denbora laburrean, ideia zorotik ekimen ezinbestekoan. Badia biziberritu egin behar da, bai, baina horrek ez du derrigorrez eskatzen kanpoko portua. Badaude inguruan Baiona eta Bilbo, eta auskalo noiz arte iraungo duen txatarrarenak Pasaian. *Diario Vasco* egunkariak nahi du Gipuzkoan ere herri-lan handiak egitea, eta Gipuzkoako Aldundiak ez du ulertzen herrialdea porturik gabe. Baina, hori baino gehixeago beharko da ba, triskantzan hasteko!

Ez dut ulertzen euskal gobernuaren tema AHTrekin. Maturana sailburu sozialistak modernitateak ekarri nahi zuen 80ko hamarkadan, bere alderdikideak Espainiara nola, AVERi esker. Hori nahikoa ez, eta hurrengo saldu zizkiguten Europako ardatzak. Baina Frantziak Mediterraneo aldera jo du eta Madrilak ez du aurreikusi ere egingen Gasteiztik beherakorik. Argudio hau ere makala, eta orduan iritsi da merkantzia. Kamioiak kenduko omen dituzte errepedetatik, trenari esker. Funtzioa hainbeste aldatuta, nola balio lezake proiektu berak?

Ez dut ulertzen nola, arazoa merkan-

ALBERTO ELOSEGI

tziak badira, ez diren aztertzen premiak zerotik hasita: pasoko garraioa, barnekoa, nondik nora, zenbat... Pasoko kamioientzat, nahikoa izan daiteke —Suitzan bezala— tren geldoa Baiona eta Miranda artean, kamioiak gainean dituela, eta lehengo bide-tik. Eta barne garraioa oso konplexua da abiadura handiz eta geltoki gutxiarekin konpontzeko. Produktzioa oso sakabanatua dago, hura garraiatzeko beharko da sare zerratua, geltoki sarriak, zainetan trena eta kapilarretan kamioiak.

Ez dut ulertzen zergatik ez den aipatu ere egiten Bizkaia eta Gipuzkoako demografia. Abiadura handiak zentzu erabatekoa du hiribilduen artean basamortua dagoenean, Gaztelan bezala. Eta ez du zentzurik, tartea badago biztanlez betea. Nola joango da Gipuzkoa osoa Donostiara trena hartzera, Gasteiza edo Bilbora bidaiatzeko? Ezkioko geltokiak konponduko du *arazotxo* hori?

Ez dut ulertzen gai garrantzitsu honen pitzadurak estali nahi izatea eufemismo eta faltsukeriekin. Tren *boni* ezetza ez da *trenari* ezetza. Eta gauzak ez dira aldatzen, besterik barik, *abiadura handia* dioen tokian *prestazio handiak* esanda.

Ez dut ulertzen zergatik agintariek nahi duten iritsi gai honekin —hain presaka— itzuli ezineko puntura. Elkarriketa mahaiak abiatzeko direnean, adostasun zabalak erakitzeko bezperan, ez litzateke hobe geroke uztea gai gatazkatsuak edo zalantzazkoak, giro hobean heltzeko, aurrerago?

Hainbeste kontu ulertzen ez, eta **susmoa piztu zait**. Zer dabil hemen, benetan? Hormigoiaren erotika? Garapenarekiko lilura baboa? Edota, negozio latzen bat? Trenaren lehen aurrekontua da 6.000.000.000 eurokoa; lehengo pezetetan, milioi bat milioi. Eta amaierarako bikoiztu egin daiteke. EAJ da diru anonimo gehien jasotzen duten alderdietako bat...

Eta sentitu naiz inozo, akordio politikoen tximiniari begira, ke zuriaren zain. ■

Zer dabil hemen, benetan?

Hormigoiaren erotika?

Garapenarekiko lilura baboa?

Edota, negozio latzen bat?

Trenaren lehen aurrekontua da

6.000.000.000 eurokoa;

lehengo pezetetan, milioi bat

milioi. Eta amaierarako

bikoiztu egin daiteke. EAJ da

diru anonimo gehien jasotzen

duten alderdietako bat...

San Bizente 2 ★ 48001 ★ Bilbo

★ Tel: 94 424 46 25

10^{URTE} kafe antzokia

kultura hitzorduak ★ kontzertuak ★ aurkezpenak
dantza ★ erakusketak ★ eguneroko menuak
performance-ak ★ antzerkia ★ elkartasun jaiak
bertso afariak ★ olgetan haur jaia ★ gau giroa
urbeltzen dantza ganbara ★ lagun artean kantari

www.kafeantzokia.com

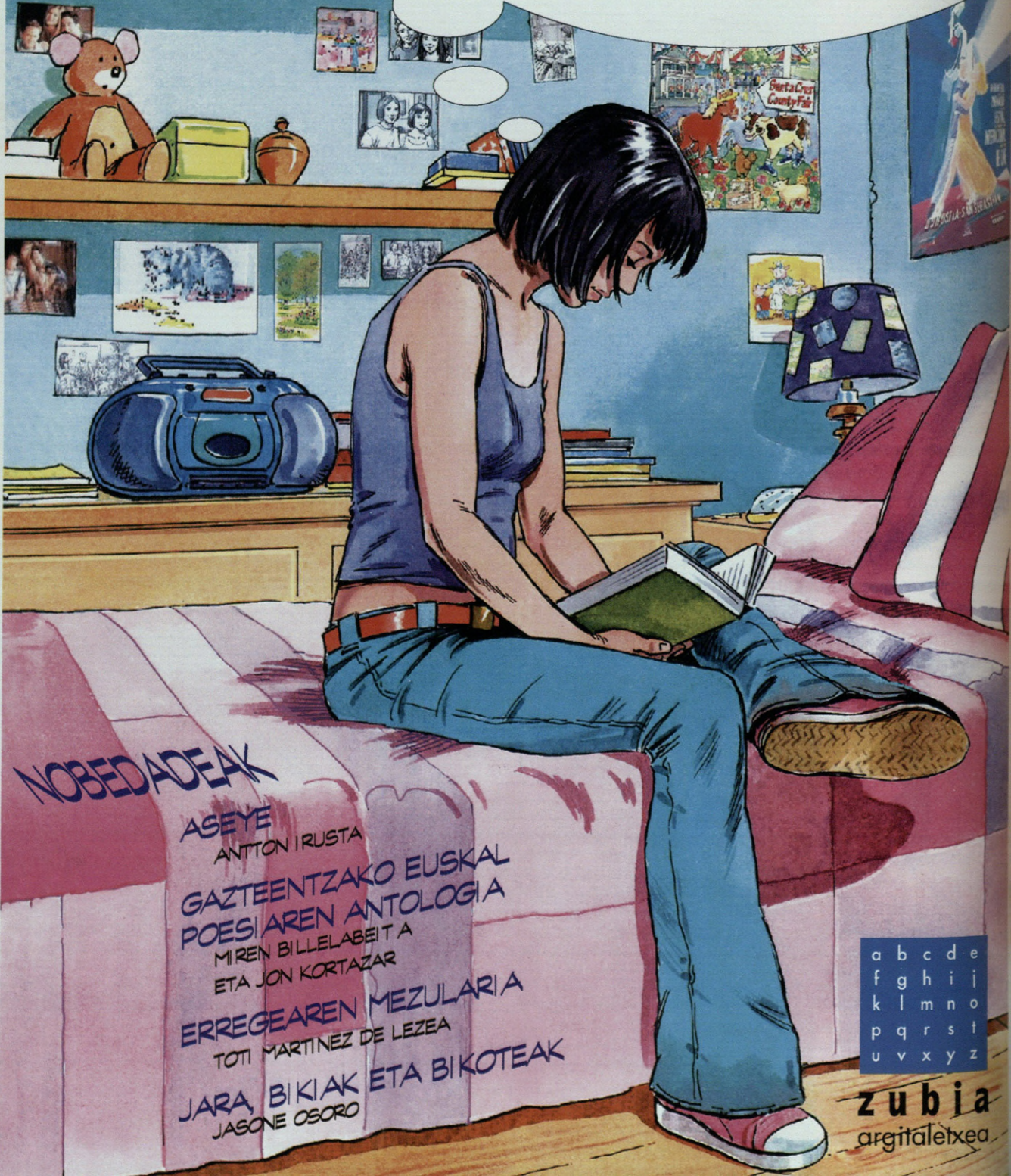
10 urte!
1995-2005

zenbat
gara
elkartea

GAUR EZ NAIZ IRTENGO...

...TENTAGARRIEGIAK DIRA

NOVEDADEAK

ASEYE

ANTTON IRUSTA

GAZTEENTZAKO EUSKAL
POESIAREN ANTOLOGIA

MIREN BILLELABEITIA
ETA JON KORTAZAR

ERREGEAREN MEZULARIA

TOTI MARTINEZ DE LEZEA

JARA, BIKIAK ETA BIKOTEAK

JASONE OSORO

a b c d e
f g h i j
k l m n o
p q r s t
u v x y z

zubia
argitaletxea